

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

SURİYE GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABİR MUSTAFA

GAZİANTEP
EKİM 2023

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

SURİYE GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABİR MUSTAFA

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yücel KARADAŞ

GAZİANTEP
EKİM 2023

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakların kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim

İmza:

Adı ve Soyadı: Abir MUSTAFA

Öğrenci Numarası:

Tezin Savunma Tarihi : 04/10/2023

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgedeki kadın girişimcilerin girişimcilik yaparken karşılaştıkları engelleri tespit ederek gerçekliğini ortaya koymaya çalıştım.

Yüksek lisans eğitimimde bilgisi ve deneyimi ile bana yardımcı olan, ne zaman bir konuda zorluk çeksem veya ihtiyacım olsa bana sabır ile yardım edip yol gösteren saygıdeğer danışmanım Prof. Dr Yücel KARADAŞ 'a.

Araştırmaya katılıp düşünce ve duygularını beyan eden tüm kadınlara, Tezimin araştırılması ve yazılması boyunca güçlü bir dayanak, destek ve cesaret kaynağı olduğu için değerli kocam Ahmet YUSUF'a, teşekkür ederim.

Abir MUSTAFA

EKİM 2023

ÖZET

SURİYE GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLER

MUSTAFA, Abir

Yüksek Lisans Tezi, Kadın Çalışmaları ABD

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yücel KARADAŞ

Ekim, 2023, 113 Sayfa

Kadınlar, kendi ailelerine maddi yönden destek olarak ekonomik büyümeye katkı sağlamak adına işletmeler başlatıp yönetebilirler. Dolayısıyla, kadınların girişimciliğe iştirak etmekten uzak tutulması toplum için büyük bir kayıp addedilmektedir. Suriye'nin Kuzeyi'ndeki güvenli bölgede bulunan kadınlar %50'yi aşkın bir oranla toplumun en büyük kesmini oluşturmaktadırlar, ancak kadınların iş yapamayacak kadar zayıf olduklarını düşünen toplumun sosyal gelenekleri ve kültürel inançları nedeniyle girişimcilik projelerinde yeteri kadar temsil edilmemektedirler. Bundan yola çıkarak bu çalışma, Kuzey Suriye'deki güvenli bölgedeki kadın girişimciliğinin gerçekliği ve özelliklerine ilişkin genel bir sunum ve analiz sunan bu çalışma, aynı zamanda kadın girişimcilerin girişimcilik projelerine başlarken karşılaştıkları en önemli engelleri ve zorlukları belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada, Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgedeki kadın girişimcilerden veri toplamak için nitel tanımlayıcı bir yaklaşım ve bir anket aracı kullanılmıştır. Anket, geniş bir örneklemeden niteliksel veri toplamak ve doğru bilgi sağlamak için kullanıldı. Onay alındıktan sonra 210 katılımcıya anket uygulandı. Çalışmanın sonuçları, Suriye'nin Kuzeyi'ndeki güvenli bölgede bulunan kadın girişimcilerin projelerini başlatırken sermaye eksikliği, kredi garantisi eksikliği, deneyim eksikliği, hammadde eksikliği, güvenlik durumu, pazar eksikliği ve kadın girişimciliği fikrinin toplum içinde kabul görmemesi gibi birçok zorlukla karşı karşıya kaldığını göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Kadınlar, Girişimciler, Güvenli Bölge, Suriye.

ABSTRACT

WOMEN'S ENTREPRENEURS IN THE SYRIA SAFE ZONE

MUSTAFA, Abir

Master Thesis, Women's Studies Program

Thesis Advisor: Prof. Dr. Yücel KARADAŞ

October, 2023, 113 Pages

Women can start and manage businesses to contribute to economic growth by financially supporting their own families. Therefore, keeping women away from participating in entrepreneurship is considered a great loss for the society. Women in the safe zone in Northern Syria constitute the largest segment of the society with a rate of over 50%, but the social traditions and social traditions of the society that consider women to be too weak to do business. They are not adequately represented in entrepreneurship projects due to their cultural beliefs. Based on this, this study provides a general presentation and analysis of the reality and characteristics of women's entrepreneurship in the safe zone in Northern Syria, and also aims to identify the most important obstacles and challenges that women entrepreneurs face when starting their entrepreneurial projects. A qualitative descriptive approach and a survey instrument were used to collect data from women entrepreneurs in the safe zone. The survey was used to collect qualitative data from a large sample and provide accurate information. After approval was obtained, a survey was administered to 210 participants. The results of the study showed that women entrepreneurs in the safe zone in Northern Syria face many difficulties when starting their projects, such as lack of capital, lack of credit guarantee, lack of experience, lack of raw materials, security situation, lack of market and lack of acceptance of the idea of women entrepreneurship in society.

Keywords: Women, Entrepreneurs, Safe Zone, Syria

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
KISALTMALAR:	IX
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
ARAŞTIRMA BİLGİLERİ	4
1.1. PROBLEM DURUMU	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5
1.5 ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	6
1.6. YÖNTEM	6
1.7 VARSAYIMLAR.....	7
1.8 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	10
GİRİŞİMCİLİK	10
2.1 GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMLARI	10
2.2 GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSE GELİŞİMİ	11
2.3 YÖNETİM LİTERATÜRÜND GİRİŞİMCİLİK.....	14
2.4 İKTİSAT TEORİSİNDE GİRİŞİMCİLİK.....	14
2.5 GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ	17
2.6 GİRİŞİMCİLİĞİN ÖMEMİ	17
2.7 GİRİŞİMCİ ÖZELLİKLERİ.....	18
2.7.1 Özgüven.	20
2.7.2 Risk alma eğilimi.....	20
2.7.3 Yenilikçilik.....	21

2.7.4 Başarı için ihtiyaç.....	21
2.7.5 Kontrol etme yeteneği.....	21
2.7.6 İyimserlik.....	22
2.7.7 Bağımsızlık	22
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	23
KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ	23
3.1 KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN TANIMI	23
3.2 KADIN GİRİŞİMCİLERE İLİŞKİN İSTATİSTİKLER	24
3.3 KADINLARIN GİRİŞİMCİLİK FAALİYETLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	27
3.3.1 Kredi Alma ve Finansman	28
3.3.2 Teminat Yetersizliği	28
3.3.3 Pazar Erişimi	29
3.3.4 Eğitim Almak	29
3.3.5 Ağ Girişi	30
3.3.6 Karar Merkezlerine Erişim	30
3.3.7 Toplumsal Destek Eksikliği	30
3.4 ERKEK VE KADIN GİRİŞİMCİLER ARASINDAKİ FARKLAR	30
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	34
SAVAŞTAN ÖNCE SURİYE'DE GİRİŞİMCİLİK	34
4.1 SURİYE EKONOMİSİ HAKKINDA TEMEL BİLGİLER	34
4.2 SAVAŞTAN ÖNCE SURİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞE BİR BAKIŞ	35
4.3 SAVAŞTAN ÖNCE SURİYE'DE GİRİŞİMCİLİK DESTEK PROGRAMLARI	36
4.3.1 Kalkınma Genel Sekreterliği	36
4.3.2 Bilgi ve İletişim Teknolojileri İnkübatör	37
4.3.3 İş Kadınları Komitesi	37
4.3.4 Gençlik Projesi	38
4.4 CİNSİYET GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLER Mİ?	39
BEŞİNCİ BÖLÜM	40
GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLER	40
5.1. SURİYE'DEKİ GÜVENLİ BÖLGEYE GENEL BAKIŞ.....	40
5.2 GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ	45
5.3 GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLERİ DESTEKLEYEN POLİTİK VE PROGRAMLARI	46
5.3.1 Sivil Toplum Kuruluşları	47

5.3.2 Girişimcilik Atölyesi	47
5.3.3 Finansman Kurumları.....	48
5.4 GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN ÖZELLİKLERİ.....	49
5.4.1 Nüfus Türü	51
5.4.2 Yerleşim Türü	53
5.4.3 Yaş	54
5.4.4 Eğitim Seviyesi	55
5.4.6 Aile Büklüğü.....	58
5.4.7 İş Yeri.....	58
5.4.8 Kendi İşini Kurma Nedenleri	59
5.4.9 Kadın Girişimcilerin Yürüttüğü İş Türleri.....	61
5.4.10 Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engeller ve Zorluklar	64
5.5 BÖLGEDEKİ KADIN GİRİŞİMCİLERİ ETKİLEYEN EKONOMİK FAKTÖRLER.....	66
5.5.1 Finansman ve Kredi Temini	66
5.5.2 Çeşitli İşletmelerde Eğitim Kursları Alma	67
5.5.3 Girişimcilik Deneyimi	68
5.5.4 Pazar Erişimi	69
5.5.5 Hammadde Elde Etme İmkânı.....	70
5.5.6 Projedeki Çalışmaların Sürekliliği Konusunda İyimserlik.....	71
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	73
TARTIŞMA.....	73
SONUÇLAR.....	79
ÖNERİLER	84
KAYNAKLAR.....	87
EKLER.....	96

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1: İktisat Teorisinde Girişimcilik Kavramları.....	16
Tablo 2.2: Yıllara itibari girişimcilerin girişimcilik özellikleri.....	19
Tablo 3.1: Cinsiyete Göre Toplam Girişimcilik Faaliyeti , 2012'ye Kadar.....	25
Tablo 3.2: Kadın ve erkek girişimcilerin iş hedefleri, risk toleransı, finansman, motivasyon, yönetim ve ağ bağlantılarındaki farklılıklar.....	31
Tablo 5.1: Çalışma kapsamındaki güvenli alanlar.....	50
Tablo 5.2: Yerinden edilmiş ve yerleşik kadın girişimciler güvenli bölgede.....	51
Tablo 5.3: Kamplarda ve kamp dışında güvenli bölgede bulunan girişimciler.....	53
Tablo 5.4: Araştırmaya katılan kadınların yaşları.....	54
Tablo 5.5: Eğitim seviyesi.....	55
Tablo 5.6: Medeni durum.....	56
Tablo 5.7: Kadın evli ise kaç çocuğunuz var (toplam sayı)?.....	58
Tablo 5.8: Proje yeri nerede?.....	58
Tablo 5.9: Kendi işini kurma nedenleri.....	59
Tablo 5.10: Kadın Girişimcilerin Yürüttüğü İş Türleri.....	61
Tablo 5.11: Kadın girişimcilerin karşılaştığı engeller nelerdir?.....	64
Tablo 5.12: Kadın girişimciliğini destekleyecek finansman ve krediler var mı?.....	66
Tablo 5.13: İşe başlamadan önce eğitim kursları aldınız mı?.....	67
Tablo 5.14: Kaç yıllık deneyiminiz var?.....	68
Tablo 5.15: Ürünleri satmak için yerel pazarlar var mı?.....	69
Tablo 5.16: Piyasada hammadde var mı?.....	70
Tablo 5.17: Projedeki çalışmaların sürekliliği konusunda iyimserlik.....	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 5.1 : Suriyede ki güvenli bölgenin haritası	41
Şekil 5.2 : Suriyede güvenli bölgede ki dış sınır kapıları.....	43

KISALTMALAR:

AA:Anadolu Ajansı

AB: Avrupa Birliği.

ACU: Destek Koordinasyon Birimi.

DC: Amerika'nın başkenti.

GEM: Küresel Girişimcilik Monitörü.

IFC : Uluslararası Finans Kurumu.

IMF: Uluslararası Para Fonu.

KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler.

LDO: yerel kalkınma organizasyonu.

OECD: İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı.

UNECE : Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu .

WESP: Dünya Ekonomik Durumu ve Beklentiler.

GİRİŞ

Girişimcilik piyasada ve toplumda yeni değer yaratan ana kaynaktır. Girişimcilik, dünya çapında ekonomik kalkınmanın bel kemiği olarak görülmektedir. Girişimciler, istihdam yaratan, işsizliği azaltan ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı sağlayan birçok iş fırsatının farkındadır. Girişimcilerin yaratıcı fikirleri bilim, teknoloji ve kültür gibi çeşitli alanlarda olduğu gibi bugün de dünyanın ilerlemesine katkı sağlamıştır (Cooney, 2012:93). Bu nedenle, girişimciliği ekonomik kalkınma gündeminin merkezine son zamanlarda yerleştiren hükümetler için girişimciliğin önemi giderek daha fazla ortaya çıkıyor.

2011 yılında Suriye'de çatışmanın patlak vermesiyle birlikte, Suriye rejim güçlerinin sivillere yönelik askeri operasyonlarını yoğunlaştırmasıyla siviller kendilerini zorunlu bir yerinden edilme yolculuğunun içinde buldular. Bu koşullar, her yaştan milyonlarca Suriyeliyi Suriye içinde daha güvenli alanlar aramak için şehirlerinden ve köylerinden göç etmeye zorlamıştır.

Kadınlar, Suriye'deki çatışmalardan en çok etkilenen toplumsal gruplar arasında yer alıyor. Yerinden olma kampları, geçimlerini güvence altına almak için mücadele eden ve ailelerine bakmak ve en temel ihtiyaçları sağlamak için büyük zorluklarla karşı karşıya kalan birçok dul kadına ve aile reislerine ev sahipliği yapıyor. Kuzey Suriye'de yerinden edilmiş insan sayısının %80'i kadın ve çocuklardan oluşan (Mustafa, 2022) 1.9 milyon kişi olduğu tahmin ediliyor (Erkmen, 2022).

Çatışma sonrası bölgedeki Suriyeli kadın girişimci sayısını tespit etmek zor ancak start-up şirketlerin faaliyetlerine kadınların ortalama katılımı alındığında erkek girişimcilerin ortalama yüzde 77,6 ile hakim olduğu görülüyor. Yüzde 22,4 Suriye Ulusal Girişimcilik Raporu'nda belirtildiği gibi, kadın girişimcilerin katılımının sadece yüzde 4,4 olduğu 2009 yılına göre önemli bir artış var (Bayram, 2017:39). Bu artış, Suriyeli kadınların geçim kaynağı ve ailelerine destek olarak toplumda artan rolüne atfedilirken, birçok erkek kaçmak veya silahlı çatışmalara katılmak zorunda kaldı.

Suriye toplumunda gelenek, görenek, kültür, inanç ve din nedeniyle bazı kadınların iş kurmasını engelleyen toplumsal tutumlara rağmen, kadınların çocuk yetiştirme, evcil hayvan bakımı ve yemek pişirme gibi ev içi faaliyetler için daha uygun olduğu düşünülmektedir. Kadınlar genellikle girişimci faaliyetlerde bulunma konusunda daha zayıf olarak görülüyor. Bununla birlikte, birçok kadın kendi işini kurmak için bu engeli aşarken, diğer engeller de kadınları büyüme fırsatları çok az olan küçük işletmelere hapsediyor.

Bu tez şu şekilde organize edilmiştir; **Birinci bölüm**, araştırmanın önemi, kullanılan yöntem, daha önce yapılan çalışmalar ve araştırmacının karşılaştığı zorluklar açısından araştırma hakkında bilgi verilmiştir. **İkinci bölüm**, ekonomik ve yönetim teorisinde tanımlandığı şekliyle girişimciliği ve girişimciliğin ekonomik faydalarını tartışmış. **Üçüncü bölüm**, ağırlıklı olarak kadın girişimcilerin istatistiklerini, kadınların girişimcilik faaliyetlerini etkileyen faktörleri, kadın ve erkek girişimci arasındaki farklılıkları içeren kadın girişimciliği literatürünün bir incelemesini sunmuştur. **Dördüncü bölümde**, girişimcilere sunulan girişimcilik programlarının yanı sıra savaş öncesi Suriye ekonomisi ve girişimcilik faaliyetleri hakkında temel bilgiler sunulmuştur. **Beşinci bölümde**, güvenli bölgedeki kadın girişimcilerin güvenli bölgede araştırılmasının amacı, onları etkileyen faktörler ve karşılaştıkları engellere yer verilmiştir. Son olarak sonuçlar, tartışma ve çözüm önerileri. Projenin nitel araştırması, aşağıdaki araştırma sorularına cevaplar bulmaktadır:

1. Kadın girişimcilerin karşılaştığı engeller nelerdir?
2. Kadın girişimcilerin performansını ve başarısını etkileyen temel faktörler nelerdir?
3. İş kadınlarının en çok katıldığı iş sektörleri nelerdir?
4. Şu anda güvenli alanda kadın girişimcilere sağlanan destekler nelerdir ve nasıl geliştirilebilir?
5. Girişimciliğinin nedenleri nelerdir?

Çalışmanın örneklemini (210) anket oluşturmuş ve araştırmacı, örneklemini Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı alanlarının da dahil olduğu güvenli alanda hedef almıştır. Ek olarak, bu alanlar bir ekonomik geri dönüş durumuna ve bu alanların ekonomik olarak yeniden yapılandırılması ve nüfus için ekonomik ve güvenlik istikrarının sağlanması için Türk hükümetinin direktiflerinin varlığına tanık oluyor. Dolayısıyla bu faktörler, bu

bölgedeki kadın girişimcilerin gerçekliğini ve karşılaştıkları zorlukları incelememize ve değerlendirmemize olanak sağlıyor.

Bu araştırma çalışmasının yürütülmesindeki ana sınırlamalar, referans eksikliği, kadınların işletme sahipliğine ilişkin son istatistiksel verilerin eksikliği, katılımcılara ulaşmanın zorluğu, katılımcıların anketleri doldurma konusundaki isteksizliği ve mekansal kısıtlamalardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BİLGİLERİ

1.1. PROBLEM DURUMU

Girişimcilik, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde istihdam yaratır, yeniliği getirir, sosyal ve ekonomik refahı artırır ve ekonomik büyüme sağlar(Choto ve diğerleri, 2014:93). Kadınlar arasındaki girişimcilik faaliyeti oranı, dünyadaki birçok ülkede genellikle erkeklerden daha düşüktür, Orta Doğu bölgesinde kadınların girişimcilik faaliyetlerine katılımı erkeklere kıyasla önemli bir düşüştür (Healey, 2012:38).

Bunun başlıca nedeni, Arap toplumunun kadınları zayıf ve girişimci faaliyetlerde bulunma konusunda yetersiz görmesi ve işlerinin sadece ev işleri ve çocuklara bakmakla sınırlı olmasıdır.

Savaştan sonra Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgede kadın girişimcilere gelince, savaş öncesinden hiçbir farkı yok. Savaş öncesi genel olarak girişimcilik oranı düşüktü. Global Entrepreneurship Monitor'ün 2009 yılı raporuna göre Suriye'de girişimcilik oranı Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya göre çok daha düşüktür (GEM, 2009)

Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgede kadın girişimciler, kendi projelerini yürütürken hala zorluklarla karşılaşılıyor ve finansal destek eksikliği, finansmana erişim zorluğu, uzmanlık eksikliği ve cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle projeleri küçük kalıyor. Bu çalışmada, kadın girişimcilerin önündeki engellerin belirlenmesi ve bu engellerin aşılmasına yönelik çözüm önerilerine odaklanılacaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın temel amacı; Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgede kadın girişimcilerin önündeki engelleri araştırmak, bunları aşmak için uygun çözümler önermek ve kadın girişimcilerin başarısını etkileyen faktörleri incelemektir. Bu amaca ulaşmak için çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

- Güvenli bölgedeki kadın girişimcilerin özellikleri nelerdir (yaş, eğitim düzeyi, sosyal statü, iş yeri, ikamet yeri)?
- Kadın girişimciler ne tür işler yapıyor?
- Kadın girişimcilerin faaliyetlerini etkileyen faktörler nelerdir (finansman ve krediler, pazarların varlığı, hammaddeler, iş tecrübesi, eğitim kursları)
- Kadın girişimcilerin karşılaştıkları engeller nelerdir (finansal, sosyal, güvenlik vb.)
- Bölgedeki yerel meclisler ve insani yardım kuruluşları tarafından kadın girişimcilere sunulan programlar nelerdir?

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışma, Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgedeki kadın girişimciliğinin karşılaştığı zorlukları belirlemeyi amaçladığı için önemlidir. Kadın girişimciler tarafından doldurulan anketler aracılığıyla; bulgular ve tavsiyeler, güvenli bölgedeki iş kadınlarının, yerel meclislerin ve insani yardım kuruluşlarının girişimcilikte toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik edecek önlemler almasına ve güvenli bölgede kadın girişimcilerin karşılaştığı olumsuz sorunları çözmesine yardımcı olacaktır. Bu çalışma önemlidir çünkü daha önce kadın girişimcilere özel bir çalışma yapılmamıştır.

1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma çalışması yürütülürken çeşitli çabalar gösterilmesine rağmen, çalışmanın sonuçlarını etkilemiş olabilecek bazı zorluklar yaşanmıştır. Barış Pınarı bölgesindeki gönüllülerle iletişim kurmanın zorluğu nedeniyle örnekleme sadece Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı bölgelerinde kullandık, bu da sonuçlarımızı güvenli bölgedeki

tüm iş kadınlarına genelleyemeyeceğimizi gösteriyor. Araştırmacı, ticari iş kadınlarının mülkiyetine ilişkin güncel istatistiksel verilerin eksikliğine ek olarak, bu konuda bir referans eksikliğiyle de karşılaştı.

Ayrıca, bazı katılımcılar başlangıçta anketleri doldurma konusunda isteksizdi. Kendilerine kazançlarıyla ilgili hassas soruların sorulacağını düşündüler.

1.5 ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Bu araştırma, Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgede kadın girişimcilerin yaşadıkları zorlukları belirlemek amacıyla yapılmış olup Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareketi bölgelerini kapsamıştır. Barış Pınarı hareketi bölgesine ulaşım zorluğundan dolayı o bölgedeki kadın girişimciler çalışmaya konu olmamıştır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Nitekim Bir ankette doğrudan bilgiye ulaşmak, bilginin daha güvenilir ve daha doğru sonuçlar vermesini sağlar.

1.6. YÖNTEM

Bu çalışmada, Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgedeki kadın girişimcilerden veri toplamak için nitel betimleyici bir yaklaşım ve bir anket aracı kullanılmıştır. Anket, geniş bir birey örneklemeden niteliksel veri toplamak ve doğru bilgi sağlamak için kullanılmıştır (Al-Mashhadani, 2019:170). Anket formu 16 sorudan oluşmakta olup, soruların bir kısmı açık bir kısmı kapalı olarak yönlendirilmiştir. Anket, cevaplayıcıların Türkçe bilmemesi nedeniyle Arapça olarak hazırlanmıştır. Ankette, anketin amacı ve bilgilerin gizliliği hakkında bilgi veren kısa bir bilgi bölümü yer almıştır. Anket, aşağıdaki araştırma sorularını cevaplamak için beş gruba ayrılmıştır:

- 1- Demografik özellikler: yaş - medeni durum - aile büyüklüğü - eğitim düzeyi.
- 2- Bölgede kadın girişimcilerin yürüttüğü iş türleri.
- 3- Kadın girişimcilerin başarısını etkileyen faktörler: pazarlara erişim - hammaddelerin bulunabilirliği - destek ve finansman.
- 4- Kendi projelerini ve işletmelerini açma sebepleri.
- 5- Girişimcilik projelerini gerçekleştirirken karşılaştıkları engeller

Anketler Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı bölgelerindeki 210 kadın girişimciye dağıtılmış olup araştırmacının o bölgelere ulaşım zorluğu nedeniyle bölgede faaliyet gösteren (Shafaq Organizasyonu, Nasaem Al-Khair Organizasyonu ve Kadınları Destekleme Derneği gibi) insani yardım kuruluşları gönüllülerinden destek istenmiştir. Daha doğru kesin sonuçlara ulaşmak için bu gönüllüler; şehirlerde, köylerde ve kamplarda anket dağıtmıştır. Anketler katılımcıların muvafakatı alındıktan sonra dağıtılmış olup anketin amacı ve tüm bilgilerin gizli tutulacağı kendilerine açıkça bildirilmiştir. Gönüllüler anketleri 2022 yılının Ağustos ve Kasım ayları arasında bazı bölgelerde elektronik ortamda ve bazı bölgelerde basılı olarak dağıttı. Kadın girişimcilerin verdikleri cevaplar Kobo programına yüklendi. Burada toplanan veriler SPSS (Statistical Programme for Social Science) programı ile analiz edilerek verilerin daha iyi anlaşılması sağlandı.

1.7 VARSAYIMLAR

- a) Finansman bulmanın zorluğu ile Suriye'nin kuzey bölgesindeki kadın girişimcilerin projelerinin başarısı arasında negatif bir ilişki vardır.
- b) Gerekli altyapının olmaması, kadın girişimcilerin Suriye'nin kuzey bölgesinde projelerini başarılı bir şekilde geliştirme yeteneklerini etkileyen önemli bir faktördür.
- c) Pazara erişim zorluğu, Suriye'nin kuzey bölgesinde kadın girişimcilerin büyümesini ve sürdürülebilir büyümeyi kısıtlamaktadır.
- d) Girişimcilik alanında deneyim eksikliği, Suriye'nin kuzey bölgesindeki kadın girişimcilerin projelerinde başarıya ulaşma yeteneklerini olumsuz etkilemektedir.
- e) Sosyal engeller ve yerel gelenekler, Suriye'nin kuzey bölgesindeki kadın girişimcilerin karşılaştığı en önemli zorluklardan biri olarak kabul ediliyor ve işletmelerinin gelişmesini büyük ölçüde engellemektedir.

1.8 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmalar ve araştırmalar, girişimcilik faaliyetinin tüm ekonomiler için acil bir gereklilik haline geldiğini, özellikle de çatışma yaşanan bölgelerde hükümet kurumlarının

yokluğunda yeni istihdam olanakları yarattığı ve ayrıca topluma katma değer sağladığı için kriz zamanlarında daha da önemli bir rol oynadığını ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, bu şartlar altında girişimcilik faaliyetlerinin ehemmiyeti artarken, serbest meslekler; hayata tutunmak ve uygun sağlamak için elzem bir mekanizma ve strateji haline gelmiştir.

Buna rağmen girişimciliğin gerçekliğini ve Güvenli bölgedeki girişimcilerin karşılaştıkları zorlukların belirlenmesine yönelik herhangi bir çalışma bulunmazken, aşağıda beyan edeceğimiz üzere yapılan çalışmalarda, kadın girişimciliğine ve kadınların karşılaştığı güçlükler hakkında özel bir araştırma yapılmamış olup bunlar sadece insani yardım derneklerinin hazırladığı bazı raporlarla sınırlı kalmıştır.

Ahmed Sufyan Bayram (2017) tarafından "Çatışma Alanlarında Girişimcilik" başlıklı bir çalışma. Araştırma, Suriyeli girişimcilerin ülkelerindeki deneyimlerine ve ihtiyaçlarına ışık tutmayı amaçlıyor. Çalışmanın örneklemi Suriye'nin pek çok bölgesinde olmakla birlikte şehirlerle sınırlıydı, şartlar ve erişim zorluğu nedeniyle Suriye'deki tüm çatışma bölgelerini kapsayıcı değildi. Ankete 123 girişimci katılım sağlamıştır.

Çalışmanın sonuçlarında belirlenen en önemli zorluklar aşağıdaki gibidir:

- 1- Güvenlik ve siyasi istikrar eksikliği.
- 2- Mali desteğin yetersizliği.
- 3- Piyasalara sınırlı erişim.
- 4- Altyapının çöküşü.
- 5- İnsan becerilerinin eksikliği.

Bu çalışma, kadın girişimcileri belirli bir şekilde ele almadı, ancak araştırmadaki özel bir bölümde, kadın girişimcileri ve kadın girişimcilerin cinsel zorbalıktan ve toplumun kadın bir girişimci olarak kabul etmemesi nedeniyle karşılaştıkları zorlukları ele aldı.

Yerel Kalkınma Örgütü'nü (2019) yürüttüğü "Kuzey Suriye'de Kadınların Katılımını Artırmak" başlıklı bir çalışma. Bu çalışma, Kuzey Suriye'deki kadınların sosyal, politik ve ekonomik alanlardaki gerçekliğini öğrenmeyi ve rolünü en iyi şekilde temsil etmesini engelleyen zorlukları belirlemeyi amaçlamıştır. Anket 300 erkek ve 100 kadın tarafından katılmıştır.

Araştırma, kadınların dikiş dikme, kuaförlük ve internet üzerinden çalışma gibi kendilerine uygun birçok alana katılım yüzdesinin, yetersiz maddi imkanlar nedeniyle azaldığını ve demircilik, marangozluk ve elektrik tesisatı gibi çoğu eğitim kursunun azaldığını gösterdi. sadece erkekler için uygundur.

Çalışma ayrıca kadınların cinsiyete dayalı zorbalıktan muzdarip olduğunu da ortaya koymuştur.

Bu çalışma, kadınların ekonomik alan da dahil olmak üzere birçok alanda güçlenmesinden ve bu alanda karşılaştıkları zorluklardan bahsetmiştir.

Destek Koordinasyon Birimi tarafından yürütülen "Suriye'nin Kuzeybatısı'nda Girişimcilik" (2023) başlıklı bir çalışma. Bu çalışma, Suriye'nin Kuzeybatısı'nda Girişimciliğin gerçeğine ışık tutmayı ve hedef bölgelerdeki girişimcilerin ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmaya 24'ü kadın olmak üzere 211 girişimci ile yapılan görüşmeler aracılığıyla İdlib'e bağlı bölgelerle Cerablus, Azaz ve Afrin bölgeleri dahil edildi.

Sonuçlar, girişimcilerin karşılaştığı en önemli zorlukların şunlar olduğunu gösterdi:

- 1- Dolar ve Türk Lirası fiyatındaki kalıcı değişim.
- 2- Hammadde sıkıntısı.
- 3- Yerli ve ithal ürünler arasındaki rekabetçi pazar.
- 4- Gençlere yönelik eğitim programlarının olmaması.
- 5- Kadınların girişimcilik işinde karşılaştıkları toplumsal gelenek ve göreneklerle ilgili kısıtlamalar hakkında kadınları %68'i bu tür zorlukların mevcut olduğunu dile getirmiş, %60'ı ise girişimcilik alanında erkeklerin aldığı desteği elde edemediklerini ifade etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK

2.1 GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMLARI

“Fransızca "entreprendre" ve Almanca "unternehmen" sözcüklerin den türetilen "girişimcilik" kavramı yani "entrepreneurship" Türkçe'de "üstlenmek" anlamına gelmektedir. Entreprendre kelimesinden türetilen "entrepreneurial" kelimesi "girişimsel", "entrepreneurial process" kelimesi "girişimsel süreç" anlamlarına gelmektedir. Bu üç kavram birbiriyle yakından ilişkilidir. Girişimcilik, girişimcinin yaptığı işi ifade etmektedir. "Girişimsel" ise girişimcinin sahip olduğu yaklaşımı belirtmektedir. "Girişimsel süreç" ise girişimcinin "ne ile meşgul" olduğunu anlatmaktadır” (Güven & Kaygın , 2015:13).

Girişimcilik tam tanımlaması yapılamayan ve anlaşılması zor bir kavram olduğu için geleneksel ve kavramsal boyutları ile ele alınabilir. **Geleneksel** açıdan girişimcilik, bir vizyonu başarılı bir işletme girişimine dönüştüren bir bireysel çaba olarak tanımlanır. Burada girişimciler risk alabilen, sermaye sağlayabilen, ileriye görebilen, kendi işletmelerinin patronları, yönetim bilgi ve becerilerine sahip, kaynakların etkin bir şekilde dağıtımını sağlayabilen kişilerdir. **Kavramsal** açıdan ise girişimcilik yeni bir işletmenin kurulması ve işletilmesi olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel boyutta daha çok kişinin çabası ve yeteneklerinin gereği olarak düşünülen girişimcilik kavramı, yeni bir iş fikrinin hayata geçirilip, bu işin sürdürülebilmesi için gerekli bütün organizasyonun bir ekip dinamiği ile hayata geçirilmesini ifade eder (Aykan, 2002:5).

Akademik çevrede ise girişimcilik kavramı ile ilgili farklı tanımlamalar söz konusudur. Gartner'a (1990) göre ortak bir anlayış, girişimciliğin, kâr amaçlı olsun veya olmasın, büyüyen ve değer yaratan yenilikçi organizasyonlar yaratan girişimci bireylerle ilgili olduğudur. Ancak girişimcilik yeni örgütlerin yaratılmasını içermek zorunda

değildir, mevcut örgütlerde de gerçekleşebilir (Shane ve Venkataraman, 2007). Sadece girişimci birey ile sınırlı değildir, aynı zamanda girişimci fırsatlar ve birey ile fırsat arasındaki ilişki, yani Shane (2003) tarafından tanımlandığı gibi bireysel-fırsat ilişkisi ile de sınırlıdır. Stevenson ve Jarillo (1990) girişimciliği, “kişilerin, şu anda kontrol ettikleri kaynaklara bakmaksızın, kendi başlarına veya organizasyon içinde fırsatları takip ettikleri bir süreç” olarak tanımlamaktadırlar. Girişimci değil, aynı zamanda yaratılan yeni değer, içinde yer aldığı çevre, girişimcilik sürecinin kendisi ve zaman içinde bu yapılar arasındaki bağlantılar. Ayrıca, uygun olduğunda ekipleri temsil etmek için "birey" ve "girişimci" terimlerini de önerirler (Lackeus, 2015:9).

2.2 GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSE GELİŞİMİ

Girişimcilik kavramı, işletme tarihinin ayrı bir akademik alan olarak ortaya çıkmasında biçimlendirici bir rol oynamıştır. On dokuzuncu yüzyılın ortalarından beri ekonomi tarihçileri, ekonomilerin yapısının tarihsel zaman içinde nasıl değiştiğini belgeleyerek klasik ve neoklasik ekonomik düşüncenin statik teorilerini eleştirdiler. Bu erken tarihselcilik, kapitalizmin ve sanayiciliğin kurumlarının nasıl geliştiğini vurguladı (Hodgson, 2001:3-5).

Bununla birlikte, yirminci yüzyılın başlarında, bazı tarihçiler ve tarihsel sosyologlar, ekonomik değişim sürecinde girişimcinin zihniyetini ve yeteneğini vurgulamak için kurumsal perspektifin ötesine geçmişlerdi. Alman tarihsel sosyologlar ekonomik kazanç ve ekonomik fırsatlara yönelik modern kapitalist tutumların gelişiminde dinin ve sosyal ilişkilerin rolünü araştırdı. Yüzyılın ortalarında ekonomi ve iş tarihçileri, Sanayi Devrimi'nin nedenlerini anlamının bir yolu olarak etkili on sekizinci yüzyıl girişimcilerinin kariyerlerini araştırmakla meşgulüldü (Ashton 1939; Wilson 1955; McKendrik 1959, 1964). Bu çalışmalar, ekonomik değişim sürecinde bireylerin yaratıcı yeteneğine ve öznelliğine odaklanmıştır (Jones & Wadhvani, 2006:5).

Tarihsel değişimin bir unsuru olarak girişimcilere yönelik artan bu ilgi, Joseph Schumpeter'in teorik çalışmasıyla pekiştirilmiştir. Avusturyalı iktisatçının f

ikirleri, girişimciliğin objektif bir tarihsel araştırma alanı olarak kurulmasına yardımcı olmuş ve girişimciliği ekonomik değişim teorisine bağlayarak iş tarihçilerinin

çabalarının önemini derinleştirdi. Schumpeter, girişimci faaliyetin özünün, mevcut pazarların, ürünlerin, süreçlerin ve organizasyonların rekabetçi dengesini bozan “yeni gruplar” yaratılmasında yattığını savunmuştur. Bu tür yeni kombinasyonların tesis edilmesi, ulusal pazarlarda, endüstrilerde ve ekonomilerde sürekli bir değişim kaynağı olduğunu ve ekonomik teanullerde eski biçimleri kapitalist ekonomilerde yeni biçimlerle değiştiren "yaratıcı yıkım" üzerine kurulduğunu açıklamıştır (Schumpeter, 1947:149-159).

1950'deki ölümünden önceki on yılda, Schumpeter girişimciliğin ampirik çalışmasının tarihsel olarak doğası gereği bir çaba olduğunu defalarca vurguladı çünkü fenomen en iyi endüstriyel ve ekonomik değişim sürecinin kritik bir bileşeni olarak geçmişe bakıldığında anlaşıldı. Girişimcilik üzerine sosyal bilimsel araştırmaların sadece girişimcilere ve onların şirketlerine değil, aynı zamanda faaliyet gösterdikleri endüstrilerdeki, pazarlardaki, toplumlardaki, ekonomilerdeki ve siyasi sistemlerdeki zamansal değişikliklere de odaklanması gerekiyordu (McCraw, 2006).

1940'lara gelindiğinde, büyük ölçüde Schumpeter'in ekonomideki değişimin bir aracı olarak girişimcilik kavramından ilham alan bir dizi tarihçi, ampirik iş tarihini girişimcilerin önceki biyografik çalışmalarının ötesinde daha yüksek algı seviyelerine itmeye başladı. Grup, Amerika Birleşik Devletleri'nde ekonomi tarihçisi Arthur Cole tarafından yönetildi. 1948'de Harvard Üniversitesi'nde Girişimcilik Tarihi Araştırma Merkezi'ni kurdu. Merkezin bağlı kuruluşları arasında ekonomistler ve sosyologların yanı sıra tarihçiler de vardı ve Cole, girişimciliğin kökenlerine ilişkin sosyal ve kültürel çalışmalar ve neoklasik ekonomik yaklaşımlar dahil olmak üzere "girişimcilik tarihi"ne yönelik geniş bir yaklaşım yelpazesini teşvik etti (Hughes, 1983:133-134).

Ancak 1960'lara gelindiğinde, Amerikalı işletme ve ekonomi tarihçileri arasındaki belirgin bir dönüşüm, "girişimcilik tarihi"nden ve eklektizmden uzaklaşmaya yol açtı. Bu kısmen, 1958'de kapılarını kapatan Merkez'e yönelik mali ve kurumsal desteğin azalmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, genç iş tarihçileri, Chandler'ın (1962) öncülük ettiği daha odaklı organizasyon ve yönetim çalışmalarına giderek daha fazla ilgi duymaktadır. Chandler, iş geliştirme sürecini şekillendirmede girişimcilerin bağımsız rolü konusunda kararsızdı. 1970'e gelindiğinde, Amerikan iş tarihi araştırmalarında, modern,

çok bölümlü şirketin ortaya çıkması için bir "örgütsel sentez" oluşturmaya yönelik açık bir değişim olmuştur. Aynı zamanda, Amerikalı iktisat tarihçileri yaptıkları araştırmalarında neoklasik iktisat teorisini ve nicel yöntemleri giderek daha fazla benimsemiş olup "girişimcilik tarihi"nin eklektizmini reddetmişler ve kavram olarak girişimcilik hakkında neoklasik şüpheciliği bu değişimin bir sembolü olarak benimsimilerdir. Bu değişikliğin simgesi olan, girişimcilik tarihindeki zevale mahkum olan, neoklasik nicel çalışmalara tahsis edilmiş bir yayın olan "Explorations in Economic History" olarak yeniden canlandırılıyor (Keskin, 2020:366.alıntı Galambos 1970).

Chandler'ın araştırma gündeminde şirketlere doğru yönelmiş olması, girişimcilik tarihi araştırmalarının yerini tamamen dolduramamış, bundan daha ziyade temel iş tarihi araştırma gündeminin marjinali haline gelmişti. Girişimcilik ve yenilikçilik konusu araştırılmaya devam etmiş ancak girişimcilik bu tür çalışmalarda nadiren ön plana çıkmıştı. Girişimciliğin daha geniş teorik kavramlarını araştırmak için tarihsel araştırmayı kullanma konusunda çok az ihtimama mazhar olmuştur. Bu nedenle, günümüz iş tarihinde girişimcilik araştırması nadiren kenetli bir alan olarak kabul edilmekte, bunun aksine, birçok alt konunun parçası olarak ele alınmaktadır (Jones & Wadhvani, 2006:7).

Bu arada, önde gelen girişimcilerin tarihi biyografilerini kaleme alma geleneği devam etmiştir. Ancak bu biyografilerin çoğunun hagiyoğrafi olmasına rağmen bu tür biyografiler; Dudley Docker (Davenport-Hines 1984), Sir William Mackinnon (Munro 2003)), Werner von Siemens (Feldenkirchen 1994), Kiiichiro Toyoda (Wada ve Yui 2002), Marcus Wallenberg (Olsson 2001) ve August Thyssen (Fear 2005) gibi girişimcilik alanında öncü şahsiyetler iyi araştırılmış ve derinlemesine bağlamlandırılmış çalışmalarına da katkıda bulunmaya devam etmiştir. Bu çalışmalar, girişimcilik fırsatlarının nasıl belirleneceği ve kullanılacağı konusunda ikna edici bilgiler sağlamaktadır. Örneğin, Fairchild Semiconductor ve Intel'in kurucu ortağı Robin Noyce'un biyografisi, Silikon Vadisi (Berlin) teknoloji grubunun (2005) büyümesine olanak sağlayan bilgi ve finansman ağlarını derinlemesine araştırmaktadır. Metodik bir bakış açısıyla bu tür araştırmalardaki birincil kusur, bireysel vakalardan girişimcilik hakkında anlamlı genellemeler çıkarmaktan kaynaklanmaktadır. Yönetim literatüründe girişimcilik algısı üzerine artan araştırmalar, bu biyografilerin araştırmalarını bu

perspektiften yeniden gözden geçirme fırsatı sağlayabilir (Mitchell ve diğerleri, 2002:94,95).

2.3 YÖNETİM LİTERATÜRÜND GİRİŞİMCİLİK

Yönetim literatüründe oldukça kısa bir zaman diliminde girişimcilik konusunu ele alan geniş bir literatür bulunmaktadır. En tanınmış yazarlar arasında Peter Drucker, Howard Stevenson, Jeffrey Timmons ve Gifford Pinchot bulunmaktadır (Prokopenko & Pavlin, 1991:13).

Drucker'a göre girişimcilik, değişimin farkında olunmda görülür. Dolayısıyla girişimci, her zaman değişimi arayan, ona cevap veren ve onu bir fırsat olarak kullanan kişidir. Bu nedenle proje yönetimini açık bir yenilik biçimi ve değişiklikleri bir rsikten ziyade bir fırsat olarak algılamaya isteklilik olarak tanımlar (Drucker, 1985:28).

Timmons'a göre girişimcilik, neredeyse hiç yoktan bir şeyler yapabilme yeteneğidir. Pinchot girişimcinin rolünü J. Schumpeterin tanıttığı gibi “yeniliğin yaratıcısı ve yaratıcı yıkım eylemi olarak yeniliğin yaratıcısı olarak” tanımladı. Girişimcilik konusuna katkısı, “iç girişimcilik” terimini icat etmesidir. İç girişimciler "kuruluş içinde her türden yenilik yaratma sürecinden sorumludur. İç girişimci bir yenilikçi veya mucit olabilir, ancak bir fikrin nasıl kârlı bir gerçeğe dönüştürüleceğini keşfeden her zaman hayalperesttir. Pinchot iç girişimciliği görür. Onun görüşüne göre, kendisini girişimcilik içindeki birçok küçük grubun etkileşimde bulunduğu bir "çatı" haline getirmesi gereken büyük şirketlerin rekabet gücünün anahtar bir kavramdır. Stevenson, girişimciliği “bir fırsatı yakalamak için benzersiz bir kaynak paketini bir araya getirerek değer yaratma süreci” olarak tanımlıyor (Prokopenko & Pavlin, 1991:17).

2.4 İKTİSAT TEORİSİNDE GİRİŞİMCİLİK

Richard Cantillon, girişimciyi ana ekonomik faktör olarak gören ilk ekonomisttir. Ona göre girişimci, risk veya belirsizlik olarak ekonomiyi dengeleyen arbitrajcıdır. Onun teorisinde girişimci bir üretim faktörü değil, ekonomide arz ve talebi dengeleme riskini taşıyan bir unsurdur. Ve 1755'te (Essai Sur La Nature Du Commerce En Général)

(kısaltılmış Essai) adlı makalesinin yayınlanmasından sonra, girişimciler ekonomik teoride toplumun ekonomik değerine katkıda bulunanlar olarak ortaya çıktı (Praag, 1999).

Cantillon, ekonomik sistemde üç tür aktör tanıır: (1) toprak sahipleri (kapitalistler) (2) girişimciler (denetçiler) ve (3) personel (ücretli işçiler). Onun piyasa anlayışı, “karşılıklı değişim düzenlemelerinin self- regülasyonunu eden bir ağı”dır. İş adamı bu sistemde merkezi bir role sahiptir. Çünkü ekonomideki tüm alışverişlerden ve ticaretten kendisi sorumludur. Girişimciler arz ve talep arasında bir denge kurarlar (Praag,1999).

Richard, girişimcilik terimini ekonomik teoriye dahil eden ilk kişidir. Richard'a göre risk, bir tüccarın malları belirli fiyatlardan alıp gelecekte kendisinin bilmediği fiyatlarla satması, bu da fiyatların gelecekte yükselip düşebileceği anlamına geldiğinden dolayı riskle beraber gelmektedir (Hisrich, 2017:117).

Marshall, iş adamını bir iş "dehası" olarak nitelendirirken onu özel bir sınıf insan olarak değerlendirdi. Sanatsallık eksikliği, ortalamanın üzerinde koordinasyon ve yenilik yapma yeteneği gibi özel kişilik özelliklerine sahiptirler ve risklere açıktırlar. Girişimcilik işlevi ile idari işlev arasında ayırım yapmaz (Praag:1999).

Shompeter daha sonra girişimcinin yenilikçi olduğunu savundu. Girişimcinin mutlaka yeni kombinasyonları yenilediklerini değil, üretimde yeni kombinasyonların nasıl uygulanacağını belirleme yeteneğini gösteriyor. Buna ek olarak, girişimcilerin yeni ürünler veya üretim yöntemleri oluşturarak ekonomik sistemi sabit dengeden taşıdıklarını ve böylece diğer modası geçmiş ürünleri yaptıklarını savundu. Buna kapitalizmin ekonomik kalkınması için itici güç olarak görülen yaratıcı yıkım denir (Soto, 2010:19).

Frank Knight, doktora tezinde Risk, Belirsizlik ve Kar (1921), belirsizlik unsurunu bir girişimcinin işine yeniden dahil etti. Knight'a göre girişimciler kar elde etmek için belirsizliğin sahipleridir. Girişimciler rol olarak, belirsiz ödüller için kendi aynı macaranın içinde bulmak istemeyen diğer bireyleri aktif olarak korumaktadırlar (Aidis, 2003:4).

Cirzner, yüklenicinin fikir ve bilgi edinmedeki rolünü vurguladı. Yüklenici arasındaki coşku ve faaliyetin önemini, elde edilen fırsatları keşfetme ve onları hevesle sömürmekle işaret etti. Endüstriyel yüklenici, 1930 ve 1975 yılları arasında dönemde

ekonomi olarak kalmaya devam ediyor. Burada araştırma ve ekonomik çalışmaların bu dönemde kurumun sahibi olmayan bireysel yönetici (yönetici) üzerine odaklandı ve büyük kurumlarda sermaye yoğunluğu olgusunu inceledi(Soto, 2010:26).

Schultz (Schultz, 1975) ayrıca girişimciliğin dengesizlik durumlarıyla yakından ilişkili olduğunu ve girişimciliğin bu durumlarla başa çıkma yeteneği olduğunu savunur. Dengesizlik durumunda, temsilciler optimalin altında davranırlar ve daha yüksek bir memnuniyet düzeyine ulaşmak için kaynaklarını yeniden tahsis edebilirler. Girişimcilik, bu gerçek siteyi verimli bir şekilde koordine etme yeteneğidir ve bu, acentelerin farklı derecelerde girişimcilik yeteneğine sahip olduğunu gösterir (Iversen ve diğerleri, 2008:8).

Shane ve Venkataraman, girişimciliğin fırsat kaynaklarını incelemeyi içerdiğini savunuyor. Fırsatları keşfetme, değerlendirme ve kullanma süreçleri ve onları keşfeden, değerlendiren ve sömüren bireyler grubudur (Ahmad & Seymour, 2008:5).

Cantillon'dan bu yana, 20. yüzyıl boyunca Schumpeter, Knight, Kirzner ve Baumol'e ek olarak, 19. yüzyılda Mill, Say ve Marshall gibi birçok ekonomist, girişimciliğin ve girişimcinin değerinin tanınmasına en etkili katkı yapanlar arasındadır (Rocha , 2012:4).

Bu katkılar ve karşı karşıya gelen fikirler olmadan girişimciliğin ekonomide hak ettiği yeri alamayacağından şüphe duyabiliriz.

Tablo 2.1

İktisat Teorisinde Girişimcilik Kavramları

Yıl	İktisatçı	Girişimci Nitelikler
1755	Cantillon	Spekülatör olarak girişimci
1890	A Marshall	Koordinasyon, yenilik, tahkim
1911	J. Schumpeter	Yenilik
1920	F. Night	Belirsiz bir ortamda karar vermek

1973	Israel Kirzner	Tahkim ve karlı fırsatlara karşı uyarı
------	----------------	--

Kaynak: Alam, Mohiuddin. Chronological Development of Entrepreneurship Concept – A Critical Evaluation, American Journal of Economic ,vol.4, No.4 ,2014,p130-135.

2.5 GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ

Aşağıda tanımlandığı üzere Temel olarak iki tür girişimcilik vardır.

1. Fırsatlara dayalı girişimcilik - Bir girişimci bir iş fırsatı algılar ve bunu aktif bir kariyer seçimi olarak sürdürmeyi seçer.
2. İhtiyaç temelli girişimcilik - Bir girişimcinin geçimini sağlamak için başka geçerli bir seçeneği kalmaz. Girişimciliği kariyer olarak seçmesine neden olan seçim değil, mecburiyettir(Barot, 2015:163).

İnovasyon odaklı girişimcilik, müşterilere açık bir rekabet avantajı ve yüksek büyüme potansiyeli ile yeni inovasyonlar sunmaya dayalı küresel fırsatlar arar. İnovasyon ile teknik alandaki, pazardaki veya iş modeli alanındaki yeni fikirleri kastediyoruz. İnovasyon tarafından yönlendirilme fikri kritiktir çünkü girişimcinin rekabet avantajı yaratma ihtiyacına dair farkındalığının altını çizer. Zamanımızın en heyecan verici yeniliklerinden bazıları Google, iTunes, Salesforce.com, Netflix, Zipcar ve çok daha fazlası (Aulet & Murray, 2013:3).

2.6 GİRİŞİMCİLİĞİN ÖMEMİ

Girişimcilik işlevi uzun süredir ekonomik büyümenin hayati bir bileşeni olarak kabul ediliyor ve ekonomik büyümeyi sermaye birikimi ve gücün genişlemesi ile açıklayan tarihsel teorilerin artık üretim işlevini zımni olarak açıklayamadığını öne süren en son ampirik çalışmalar ve ülke deneyimlerinden öğrendiklerimiz de bu yaklaşımı desteklemektedir (Baumol, 1968 : 65).

Günümüzde girişimciliği istihdam artışı, yenilik ve refah yoluyla ekonomik kalkınma için önemli bir yeri bulunmaktadır. Ama yine de ev sahibi ülkenin kurumsal bağlamı ve ekonomik kalkınma düzeyi gibi faktörler, girişimcilik faaliyetlerini teşvik

etmede ülkeler arasında geniş farklılıklara yol açan girişimcilik dinamiklerini karakterize edebilmektedir (Autio, 2007:5).

Schumpeter (1934), *Theory of Economic Development* adlı eserinde ekonomik kalkınmanın ana unsuru olarak girişimcinin rolünü vurgulamaktadır. Çalışmada, bir girişimcinin inovasyon çabalarının, firmaları yeni buluşlar yapmaya zorlayarak mevcut ürün ve teknolojilerin demode olmasına neden olduğu değerlendiriliyor. Yaratıcı yıkım olarak bu mekanizma, Schumpeter Mark I aygıtının önde gelen gövdelerinden biridir (Acs ve diğerleri, 2009: 219). Aynı şekilde Romer (1990), girişimciliğin verilerini ekonomik hale dönüştüren aracı olduğunu savunur. Modelinde, rekabet avantajı elde etmek için yeni ürün geliştirme giderleri, işletmeleri araştırmacı çalıştırmaya zorluyor ve bu müşterilerin AR-GE harcamalarını ekonomik olarak tüketiyor. Ancak üretilen bilgi pazarlamasının araştırmacılar vasıtası ile değil, bilgiyi istismar ederek potansiyel olanakları keşfedip yeni firmalar kuran girişimciler tarafından yapılması mümkündür (Acs ve diğerleri, 2009: 4-9).

Girişimcilik, üretim süreçleri veya yeni ürünlerle sonuçlanan temel yeniliklerin tanıtılması gibi birçok farklı yolla ekonomik büyümeyi etkileyebilir. Sam Walton, Ray Kroc, Bill Gates, Michael Dell, Henry Ford, Andrew Carnegie ve Thomas Edison gibi girişimcilerin oynadıkları kritik roller, birçok ilk endüstride dönüşüme yol açtı. Girişimcilerin üretkenliği artırmasının bir başka yolu daha vardır, o da rekabeti yaratmaktır. Neyin teknik olarak uygulanabilir olduğu ve pazardaki mevcut ürün ve hizmetler için tüketicilerin tercih ettiği alternatifler sunarak bilimizi geliştirebilirler (Stel ve diğerleri, 2005: 4-5).

2.7 GİRİŞİMCİ ÖZELLİKLERİ

Başlamamız gereken en önemli noktalardan biri şu sorudur: "Girişimci" nedir? Bir iş sözlüğüne göre "girişimci", belirli bir fırsatla karşılaştığında ondan yararlanmak için bir işi organize ederek inisiyatif almak üzere eğitilmiş ve neyin, nasıl ve ne kadar mal veya hizmet olduğuna karar veren kişidir. Bir girişimci, kazanmak için risk alarak her şeyi yapacak. Tüm ticari faaliyetleri her zaman kendi gözetimi altında izleyip kontrol ederek neler olup bittiğinden haberdar olan kişidir. Ancak ekonomist Joseph Alois

Schumpeter'e göre, girişimciler tamamen kârla motive olmazlar, ancak başarıyı veya başarıyı ölçmek için bir standardı, içinde yaşadıkları toplumun bir "şeyi" herkesten daha iyi yapabildiğini kanıtlamanın yolları olarak görürler.

Girişimcilik her şeyden önce özel bir ruh ve zihniyet gerektirir. Girişimci, kaderini kendi eliyle çizmek isteyen cesur bir girişimcidir. Doğası gereği iyimserdir, başarısızlığa yol açabilecek risklere rağmen başarının kaçınılmazlığına inanır. Hedeflerine ulaşmasının önündeki engellerin üstesinden gelmesini sağlayacak enerji ve motivasyona sahiptir ve bu tür girişimlerin sahipleri; kendi inisiyatifleri, yaratıcılıkları ve sıkı çalışmaları sayesinde yeni bir iş projesi oluşturma ve topluma katkıda bulunma fikriyle rahat hisseden kişilerdir (İsmail, 2010:66-77).

Yıllara itibari girişimcilerin girişimcilik özellikleri tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.2

Yıllara itibari girişimcilerin girişimcilik özellikleri

Tarih	Yazarlar	Özellikleri
1848	Mill	risk almak
1917	Weber	resmi yetki kaynağı
1934	Schumpeter	resmi yetki kaynağı
1954	Sutton	Sorumluluk arzusu
1959	Hartman	resmi yetki kaynağı
1963	Davids	Bağımsızlık ve özgüven arzusu
1971	Palmer	Risk ölçümü
1973	Winter	güç ihtiyacı
1974	Borland	dahili kontrol

1980	Sexton	Gerilemelere olumlu tepki
1981	Welsh	Liderlik
1981	Cooper	Büyümeye yönelme

Kaynak: Carland, Bolton, Hoy, "Entrepreneurs Differing from Small Business Owners: A Conceptualism", Academy of Management Review, Cilt.9, No.2, 1984, s. 356.

Girişimci özellikleri, bir bireyin sahip olduğu ve davranışlarına yansıyan, bazıları kalıtsal bazıları girişimcilik kariyeri boyunca gelişmek üzere edinilen bir dizi kişisel özelliği temsil eder (Görol & Atsan, 2003:28). Girişimcilerin özelliklerinin sayısı ve kişisel özellikleri konusunda araştırmacılar arasında bir fark vardır. Bazıları bu özelliklerin 40'tan fazla olduğunu savunurken, pek çok çalışmada ise 5 ila 8 ana özellik tespit edilmiştir (Elnaşmi, 2017:106).

Bu özellikler aşağıdaki gibi detaylandırılabilir;

2.7.1 Özgüven.

Özgüven, girişimcinin projesini başarıya götüreceği işi tamamlamak için hevesle hızlandırma yeteneği anlamına gelmektedir. Bu da onun iş hareketini sürdürmeye ve daha fazla müşteri kazanmaya götüren özgüven seviyesini yansıtmaktadır. Dolayısıyla özgüven, girişimcilerin ihtiyaç duyduğu en önemli girişimcilik özelliklerinden biridir (Elnaşmi, 2017:107).

2.7.2 Risk alma eğilimi

Risk alma eğilimi, bireyin riskli durumlarla karşılaştığında risk gösterme veya riskten kaçınma eğilimini ifade eder. Girişimcilik tarihsel olarak riskle ilişkilidir. Chantillon çalışmasında girişimci ile çalışan arasındaki ayrımın ana faktörünün girişimcilerin maruz kaldığı belirsizlik ve riskler olduğuna işaret eder. Zaten İşletme kişisel olarak kâr ve zarar riskini alır. Ancak belirsiz bir ortam nedeniyle girişimcilik, finansal refah, iş beklentileri, aile ilişkileri, duygusal durum ve psikolojik refah ile ilgili riskleri de içermektedir. Bu nedenle sağduyu, girişimcilerin risk almak konusunda isteksiz olmaması gerektiğini önermektedir. Yine bu nedenle girişimcilik literatüründe,

girişimciler genellikle diğer gruplara göre daha fazla risk alma eğiliminde oldukları ile karakterize edilmektedirler(Gürol, 2003:30).

2.7.3 Yenilikçilik

İnovasyon, yeni ürünler veya yeni kalite yaratmak, yeni üretim yöntemleri yaratmak, yeni bir pazara girmek, yeni bir tedarik kaynağı yaratmak veya iş dünyasında yeni organizasyon veya yapı oluşturmak gibi kapsamlı bir tanıımı vardır (Gürol, 2003:30). Schumpeter (1934) ve Mitton (1989) tarafından belirtildiği gibi, inovasyon girişimciliğin odak noktası ve girişimciliğin temel karakteridir. Girişimcilik literatüründen elde edilen kanıtlar, girişimcilerin diğerlerinden daha yaratıcı olduğunu göstermektedir (Nimeshi & Edirisinghe, 2016:9).

2.7.4 Başarı için ihtiyaç

Eski literatüre göre, girişimcilerin başarıya daha fazla ihtiyacı olabilir. Girişimcilik literatüründeki 23 büyük çalışmanın 20'si, başarı ihtiyacı ile girişimcilik arasında oldukça tutarlı bir ilişki olduğunu göstermiştir (Nimeshi & Edirisinghe, 2016:74).

McClelland'ın Başarı İhtiyacı Teorisi (1961), girişimcilikte en çok uygulanan teorilerden biri olarak kabul edilir. Geleneksel tanımına göre başarı ihtiyacı, bir kişiyi başarı ve mükemmellik için çaba göstermeye zorlayan dürtüdür (Gürol, 2003:29). Araştırma ihtiyacı güçlü olan bireyler, sorunları kendi başlarına çözmeyi seven, hedefler koyup bu hedeflere kendi çabalarıyla ulaşmaya çalışan, zorlu görevlerde daha yüksek performans gösteren ve performanslarını iyileştirmenin yeni ve daha iyi yollarını arayan yenilikçi kişiler arasındadır (Nimeshi & Edirisinghe, 2016:9).

2.7.5 Kontrol etme yeteneği

Girişimcilerin içsel bir kontrol odağına sahip olduklarına inanılmaktadır. Yeni fırsatlar arayan ve yenilikçi bir duruş sergileyen girişimcilerin aynı zamanda hayatlarındaki olayları kontrol etme becerisine, diğer bir deyişle içsel bir kontrol odağına sahip olmaları beklenmektedir. Konuyla ilgili çeşitli çalışmalar bu beklentiyi doğrulamıştır. Örneğin Gilad (1982), başarılı ve başarısız küçük işletme sahipleri arasında ayırım yapmak için kontrolü kullanabilmiştir (Gürol, 2003:29).

2.7.6 İyimserlik

Girişimciler iyimserlik özelliğine sahiptirler, karamsar değillerdir, diğerlerinden daha iyimserdirler çünkü bu özellik onları işlerinin başarılarını önceden tahmin etmelerini sağlar. Bu da onları bu iyimserlik nedeniyle her zaman kendilerini gerçekleştirme, hırs ve başarılarına ulaşmaya çalışır. Girişimcilerin her zaman geleceğe karşı iyimser bir bakış açısına sahip oldukları anlamına gelir, bu da onları başarıya uygun kılar(Elnaşmi, 2017:107).

2.7.7 Bağımsızlık

Girişimci bağımsız bir kişidir, astı değil işinin patronu olmalıdır. Kendi kararlarını çevresindekilerin etkisinden uzak tutmalıdır. Bağımsızlık ve yüksek derecede özgürlükle çalışma piratiği girişimcilerin önemli bir özelliğidir. Girişimcinin fikirleri ve kararları, her zaman kişiliğinden bağımsız ve özgür bir şekilde kaynaklanır ve bu sayede amaçlarına ulaşmak için girişimci kendini kanıtlamaya çalışır.

Bu özellik, girişimcinin işinde inisiyatif alma ve kendi vizyonu doğrultusunda görevleri yerine getirme çabasında somutlaşır. İşin planlanmasında ve işin yürütülmesine ilişkin prosedür ve yöntemlerin belirlenmesinde bağımsızlık, kişiden kişiy farklılık gösteren bireyin kişiliğiyle ilgilidir (Elnaşmi, 2017:107).

ÜÇÜNÇÜ BÖLÜM

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

3.1 KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN TANIMI

Esas olarak erkek girişimciye odaklanan ana akım girişimcilik literatürü 1930'larda ortaya çıktı. 1970'lerin sonlarında kadın girişimciliğinin açık bir alt alanının ortaya çıktığı görüldü. Kadın girişimciliği üzerine araştırmalar 1970'lerde başlamış olsa da, kadınların küçük işletmeleri üzerine kapsamlı araştırmalar, esas olarak 1980'lerin ortalarına kadar uzanmaktadır. Kadın girişimci sayısındaki artış, toplumsal cinsiyet ve girişimcilik konusunu ele alan çok sayıda önemli araştırma çalışmasına yol açmıştır. Carter, Anderson ve Shaw'a göre, kadın girişimciler üzerine yapılan araştırmaların çoğu tanımlayıcı olup öncelikle demografik özelliklere, motivasyonlara ve işletme sahibi olma deneyimlerine odaklanır. Ayrıca bunlar açıklayıcı teorileri yeterince kavramsallaştırabilen ve inşa edebilen çalışmaların eksik olduğuna ve bunun bir başarısızlık olarak görüldüğüne dikkat çektiler. 1976'da Schwartz, *Journal of Contemporary Business*'ta kadın girişimciliği üzerine ilk akademik makaleyi yayınladı . Ayrıca bu alandaki ilk politika raporu "Alt satır: Amerika'da Eşitsiz Girişim" başlıklı 1979'da Washington DC'de yayınlandı. Hisrich ve O'Brien (1981), 1981'de Babson College Girişimcilik Konferansı'nda kadın girişimciler üzerine ilk akademik konferans sunumunu yaptılar. Kadın girişimciler üzerine ilk akademik kitap 1985'te yayınlandı (Yada & Unni, 2016:2).

Girişimcilik üzerine yapılan ilk araştırma, erkek ve kadın girişimcilerin genel olarak aynı olduğunu ve ayrı bir araştırmaya özel bir ihtiyaç olmadığını varsayıyordu. Bunun bir sonucu olarak kadın girişimciliği, 1990'ların sonundan 2000'lerin başına küçük ve orta ölçekli işletmelerdeki kadın girişimcilere yönelik OECD'nin politikalarına ilişkin 1998 yılında yapılan konferansla 2003 yılında düzenlenen Diana Uluslararası Akademik Konferansının düzenlendiği iki konferansın özel başlatıldığı tarihe kadar boş bir alan olarak gelişmemişti (Jennings & Brush, 2013).

International Journal of Gender and Entrepreneurship adlı bir dergi ancak 2009 yılında yayın hayatına başladı. Son olarak, ana akım girişimcilik alanındaki önde gelen dergiler, bu alanda artan araştırma ihtiyacını fark ettiler. Dergi girişimcilik teori ve pratiği, 2006 ve 2007'de ve yine 2012'de kadın girişimciliği konusunda özel bir sayı yayınladı (Yadav & Unni, 2016:2).

Ayrıca 2006 yılında kadın ve girişimcilik üzerine özel bir rapor yayınladı ve bunu 2010, 2012 ve 2015 yıllarında takip eden raporlar izledi. 2015 yılında, Global Entrepreneurship Development Foundation The 77 ülkede kadın girişimciliğini teşvik etme koşullarını analiz eden Kadın Girişimcilik Endeksi raporuna göre, 2015 yılında kadın girişimcilerin ilk onu- Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Birleşik Krallık, Danimarka, Hollanda, Fransa, İzlanda, İsveç, Finlandiya ve Norveç ülkeleriydi.¹

3.2 KADIN GİRİŞİMCİLERE İLİŞKİN İSTATİSTİKLER

Kadınların girişimcilik faaliyetlerini gösteren birçok çalışma ve istatistiksel rapor bulunmaktadır. Kadınların girişimciliğe katılımı dünya çapında farklılık göstermektedir. Araştırmacılar giderek artan kadın girişimcilerin sayısını ve bunların ekonomik kalkınma üzerindeki etkilerini belirlemeye çalışıyor. Küresel Girişimcilik Monitörü (bundan böyle GEM olarak anılacaktır), Dünya Bankası, Avrupa Komisyonu Raporu ve diğer raporlar, kadınların girişimcilik faaliyeti oranlarının ve etki göstergelerinin kapsamlı bir analizini sunmaktadır.

GEM'e (2012) göre, dünya çapında 67 ekonomide 126 milyon kadının yeni iş kurduğu veya işlettiği ve yaklaşık 98 milyonunun yerleşik iş yürüttüğü tahmin edilmektedir. Bu kadınlar kendileri için iş yaratıyor ve başkalarını da istihdam etmektedir. GEM anketine göre her kadın girişimci bir veya daha fazla kişiyi istihdam etmektedir. Gemconsortium.org. (2012) dünya çapında yedi milyon kadın girişimciden ve beş milyon yerleşik işletmeden en az altı kişinin girişimlerinde istihdam edileceğini tahmin etmektedir. Bu veriler, kadın girişimcilerin ekonomideki ve sosyal refah üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir (GEM, 2012)

¹https://www.researchgate.net/publication/280531562_Female_Entrepreneurship_Index_2015_Global_Entrepreneurship_Development_Index(Erişim Tarihi: 02.01.2022)

Dünya Bankası (2013), örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde kadınlara ait firmaların diğer tüm firmalara kıyasla iki katından fazla oranda büyüdüğünü ve ekonomiye yaklaşık 3 trilyon dolar katkıda bulunduğunu ve 23 milyon işten doğrudan sorumlu olduğunu göstermektedir. Kadın girişimciliğinin de arttığı, gelişmekte olan ülkeler için de tatmin edici gerçekler var. En az bir kadın sahibi olan yaklaşık 8 milyon ila 10 milyon kayıtlı KOBİ vardır (The World Bank Report, 2013).

Tablo 3.1

Cinsiyete Göre Toplam Girişimcilik Faaliyeti , 2012'ye Kadar

Ülke	Erkek	Kadın	Cinsiyet eşitsizliği(Gender)
Avusturya	11	8.1	2.9
Belçika	7.7	2.6	5.1
Bosna & Hersek	10.1	5.1	5.3
Hırvatistan	11.8	4.9	6.9
Finlandiya	7.8	4.1	3.7
Fransa	6.4	4.0	2.4
Almanya	7.2	3.5	3.7
Yunanistan	8.6	4.4	4.2
Macaristan	12.8	5.8	7.0
İtalya	5.7	2.9	2.8
Makedonya	9.4	4.5	4.9
Hollanda	13.9	6.7	7.2
Norveç	9.8	3.6	6.2

Polonya	12.6	6.2	5.5
Romanya	13.2	5.2	7.9
Slovenya	13.7	6.7	7.0
İsveç	8.0	4.8	3.2
İsviçre	6.4	5.5	0.9
Türkiye	17.5	6.9	10.6

Kaynak: Warnecke, Targeting the Invisible Improving entrepreneurship opportunities for informal sector women, (2013),p.10.

Tablo 3, Avrupa ve Balkanlar'daki farklı ülkelerde girişimcilik faaliyeti oranlarındaki cinsiyet farkını göstermektedir. Kadın girişimcilik faaliyetindeki artışa rağmen, girişimcilik faaliyetindeki cinsiyet farkı büyüktür. Bu durum yüksek büyüme ekonomilerinde bile girişimcilik faaliyetlerinde cinsiyet farkını azaltm hususunda hala güçlüklerin olduğuna işaret etmektedir.

Avrupa Komisyonu'nun "Avrupa'daki Kadın Girişimcilere İlişkin İstatistiksel Veriler" çalışması (2014), 2012'de Avrupa'da %37'si (11,6 milyon) kadın olmak üzere 40,6 milyon aktif girişimci bulunmaktaydı. Kadın girişimcilerin oranı Avrupa Birliği'nde (AB-28) %31 (10,3 milyon) ile biraz daha yüksekti. Kadın girişimcilerin toplam girişimci sayısı içindeki oranları ülkeler arasında önemli farklılıklar göstermiştir Yüzde 43 ile Lihtenştayn, kadın girişimcilerin en yüksek oranına sahipken, onu Letonya (yüzde 40), Litvanya (yüzde 40) ve Lüksemburg (yüzde 39) izliyor. %15 ile Türkiye en düşük sırada yer alırken, onu Malta (%18) ve İrlanda (%20) izledi. 2008'de kadın girişimcilerin oranı Avrupa'da %30 - 37 ve Avrupa Birliği'nde %28 idi (European Commission :2014:7).

Kadın girişimciler bugün dünyada aktif olan büyüme odaklı her üç girişimciden birini temsil etmektedir.

2020/21 Kadın Girişimcilik Raporuna göre Global Entrepreneurship Monitör'ü (GEM), 2019 raporundaki sadece %18,7'ye kıyasla ankete katılan kadın girişimcilerin küresel olarak %30,2'sinin önümüzdeki beş yıl içinde altı veya daha fazla çalışmanı işe almayı beklediğini gösterdi. Yeni rapora göre, önümüzdeki beş yıl içinde altı veya daha fazla işçi çalıştırmayı bekleyen erkeklerin oranı %48'e ulaşmış durumdadır.

GEM Raporu 2020/2021 Kadın Girişimciliğine göre, kadın girişimciliğinin gelişmekte olan ekonomilerde kapsayıcı ekonomik büyüme için önemli bir katalizör olduğunun sonucuna varıldı. Düşük ve orta gelirli ülkelerde kadınların yaklaşık yüzde 17'si ve yüzde 35'i girişimci olmayı hedefliyor. Bu yüzdeler toplandığında, gelişmekte olan ülkelerdeki kadınların yarısından fazlasının girişimciliği daha iyi bir geleceğe giden yol olarak gördüğünü görüyoruz²

Küresel olarak, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki kadınlar en düşük toplam girişimcilik faaliyeti nüfusun sadece %4'ü oranlarına sahiptir. En yüksek oranlar Sahra altı Afrika'dadır (%27). Bunu yüzde 15 ile Latin Amerika ve Karayipler takip ediyor. Ülkelerin (Panama, Tayland, Gana, Ekvador, Nijerya, Meksika ve Uganda) ekonomilerine bakıldığında, girişimcilik alanında kadınların düzeyi erkeklerin düzeyine eşit veya biraz daha fazla olabilir. Bölgelerin geri kalanına gelince, kadınlar girişimcilerin küçük bir yüzdesini oluşturuyor (OECD ,2014).

3.3 KADINLARIN GİRİŞİMCİLİK FAALİYETLERİNİ ETKİLEYEN

FAKTÖRLER

Kadın girişimcilerin sayısı tüm dünyada artıyor olsa da, bu onların zorluk yaşamadıkları anlamına gelmiyor. Kadın girişimciler, karşılaştıkları engeller nedeniyle tam potansiyellerine ulaşamadılar. Bu sebepten, gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde kadın girişimciliğini etkileyen faktörleri ele alan birçok araştırma bulunmaktadır. Kadın girişimciler, tarihsel olarak kadınların girişimciliğe katılmalarını ve engelleyen birçok sosyal faktör ve ekonomik engelle karşı karşıyadır.

² <https://www.gemconsortium.org/report/gem-20202021-global-report> (Erişim Tarihi:03.02.2022)

3.3.1 Kredi Alma ve Finansman

Finansmana erişim, girişimcilerin işleri için büyüme ve gelişme fırsatlarını takip etmeleri için en önemli faktördür. Dünya Bankası Grubu'nun “Kadınlar, İş Dünyası ve Hukuk” (2022)³ raporuna göre, kadınlar erkeklere tanınan ekonomik hakların yalnızca dörtte üçünden yararlanıyor. Bazı ülkelerde kadınlar iş kuramaz, sözleşme imzalayamaz veya banka hesabı açamaz.

International Finance Corporation'a (bundan sonra: IFC) (2007) göre, kadın girişimciler, erkek girişimcilere kıyasla daha düşük bir sermaye düzeyi ve daha küçük bir borç finansmanı yüzdesi ile işlerine başlarlar. Ayrıca kadın girişimciler kredi almaktan yoksundur.

21. yüzyılda kadın girişimciler hâlâ cam tavanla karşı karşılaşmaktadırlar. Sermaye alanında yapılan araştırmalar kadınların yeterli kredi ve finansman alamadığını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca pek çok ülkede yapılan çeşitli araştırmalar, kadın girişimcilerin daha yüksek faiz oranları, daha yüksek teminat istemleri ve kredilerin geri ödenmesi için daha kısa bir süre ile karşı karşıya kalma olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin, Amerika Birleşik Devletlerinde toplam küçük işletmeler kredilerinin sadece %4'ü kadın girişimcilere aktarılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, klasik küçük işletmeler kredilerinin 23 dolarından kadınlara ait şirketlere sadece 1 dolar düşmekte. Dolayısıyla, finansmana erişim kadın girişimcilerin karşılaştığı büyük bir engel olmaya devam etmektedir (Cantwel, 2014:2).

3.3.2 Teminat Yetersizliği

Dünya çapında finansmana erişimde kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğe bir çözüm ararken cevap basit olabilir: Teminat istemeyi bırakmak. Çoğu finansal sistem erkekler tarafından ve erkekler için tasarlanmıştır. Bu nedenle, bir kişi bir ticari veya kişisel krediye ihtiyaç duyduğunda, borç veren, arsa veya ev gibi teminat ister. Birçok kültürde, geleneksel olarak araziye veya eve sahip olan erkeklerdir ve kadınlar hemen dışlanır. Cinsiyet eşitsizlikleri, kadınların finansal sisteme katılımının önündeki sosyal,

³ [Women, Business and the Law report](#)(Erişim Tarihi:01.01.2023)

kültürel ve yasal engellerin bir karışımını yansıtmaktadır (World Economic Forum,2019)⁴.

3.3.3 Pazar Erişimi

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (2006) tarafından yürütülen bir araştırma: (a) çoğu ailede kadın ve erkeklerin hak ve sorumlulukları açısından eşitsizliğinden dolayı erkeğin para kazanarak evin geçinimi sağlamak ve diğer ihtiyaçları karşılamakla mükellef tek sorumlu olması ve ayrıca birçok ülkenin aile içinde iki cinsiyet arasında işin bölünmesini desteklemesi. (b) Kadınların doğurganlığı ve çocuk doğurmaları ve birer anne olarak üzerilerine belli sorumluluklar yükleyerek hareketlerini kısıtlaması, onların işgücü piyasasına girmemelerinin ve erkeklere göre daha az çalışma süresi ile iş becerisine sahip olamamalarına önemli ölçüde neden olması. (c) Cinsiyete ilişkin sosyal normların ülkeden ülkeye farklılık göstermesi ile birlikte hem erklerin hem de kadınların çalışma ortamlarına olan büyük etisi ve bazı işlerin genellikle kadınlara kıyasen erkeklere daha uygun olması gibi kadınların ekonomik faaliyetlerinin durumunu ve pazarlara erişimlerini zayıflatan faktörlerden bazılarını tespit etmiştir.

Burley ve diğerleri, kadın girişimcilerin yeni gelişen pazarlar için gerekli bilgi, beceri ve deneyime sahip olmadıklarını düşünmekte. Bu nedenle, bu süreçlerin kadın girişimciler için ürün ve hizmetlerine fayda sağlayan pazarlara erişim konusunda karmaşık olduğu kanıtlanmıştır (Ewoh, 2014:50).

3.3.4 Eğitim Almak

Girişimcilik eğitimi ve öğretimi, her iş performansı için verimlilik ve büyüme için kilit faktör olarak görüldüğünden, girişimcilerin performansının iyileştirilmesiyle bağlantılıdır. Birkaç araştırma makalesi, kadın girişimcilerin daha az eğitilmiş olduğu gerçeğine işaret etti. Başka bir deyişle, uygun eğitim ve öğretimin olmaması, bir işi yürütmek veya başlatmak için gereken yönetsel uzmanlık, kişisel yönetim becerileri ve deneyiminden yoksundur ve bu da onların performansta erkek meslektaşları olarak işlerinde başarılı olmalarını zorlaştırır (Ewoh, 2014:51).

⁴ <https://www.weforum.org/agenda/2019/06/women-finance-least-developed-countries-collateral/>(Erişim Tarihi: 11.01.2022)

3.3.5 Ağ Girişi

Kadın girişimciler, destek ağlarına erişimde zorluklarla karşılaşmaktadır. Buttner ve Rosen'e (1988)(Ewoh, 2014'te) göre, kadın girişimcilerin ağlara erişimde karşılaştıkları temel zorluk, çoğu kadının cinsiyete dayalı ayrımcılık mağduru olmasıdır. Kadın girişimcileri destekleyen ağların çoğu, kadın girişimciler için uygun olmayan normal çalışma saatlerinden sonra gerçekleştiğinden, erkekler mevcut ana ağlara ve bağlantılara hakimdir. Ağa erişim eksikliği, kadın işletmelerinin büyümesi ve başarısında önemli bir sınırlayıcı faktör olabilir.

3.3.6 Karar Merkezlerine Erişim

Politika yapımcıların kadın girişimciliğinin ihtiyaç ve faydalarının farkında olması her zaman önemlidir. Hükümet, kadın girişimcilerin daha fazla iş fırsatı yaratmasına yardımcı olmak için daha elverişli politikalar uygulayabilir, örneğin; Avrupa Birliği'nde hükümet, iş kadınlarının sektörlerinin çeşitli sektörlerinde ihtiyaç duydukları desteği sağlamaya çalıştı. Ancak, yine de kadın girişimcilerin politika yapımcılarına veya aktörlere erişimi yok diyecek kadar kısıtlıdır (Wube, 2010:17 alıntı; UNECE, 2004).

3.3.7 Toplumsal Destek Eksikliği

Geçtiğimiz on yılda kadınların çalışma ortamına sosyal ve ekonomik katılımında önemli ilerleme kaydedilmesine rağmen, olumsuz toplumsal cinsiyet stereotipleri varlığını sürdürmektedir. Kadınlar işgücü piyasasına katılırken (her iki cinsiyetin rolleri varsayımları gibi) bir dizi sosyal engelle karşı karşıya kalmaktadır. Girişimciliği ataerkil bir olgu olarak inşa etmenin sosyal ve kültürel ilkeler ve normlarla desteklenen tarihsel kökleri bulunmaktadır. Bu da kadın girişimciliğine daha düşük bir meşruiyet düzeyi verir ve kadınlara ait işletmelerin imajını etkilemektedir (OECD, 2017).

3.4 ERKEK VE KADIN GİRİŞİMCİLER ARASINDAKİ FARKLAR

Girişimciler, dünyadaki ülkelerin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunur. Girişimcilik hem kadınlar hem de erkekler için faydalıdır. Ancak kadınlar, karşılaştıkları farklılıklar ve engeller nedeniyle girişimciliğe erkekler kadar dahil olamamaktadır.

Birçok araştırma, kadın girişimcilerin erkeklere göre bir iş kurmak için farklı nedenleri olduğunu ortaya koymuştur. Girişimcilerin büyüme ve gelişme niyetiyle işlerine

başladıkları, kadınların ise genellikle kişisel hedeflerine ulaşmak için işlerine başladıkları söylenmektedir (Richardson ve diğerleri , 2004:33).

Erkek ve kadın girişimciler aynı türden işlere başlamazlar. Kadın girişimcilerdeki işletmelerin kişisel hizmetlerde ve perakendede bulunma olasılığı daha yüksek olup İmalat ve yüksek teknolojide bulunma olasılığı daha düşüktür (Veena & Nagaraja, 2013).

Girişimciler genellikle risk almaya istekli insanlar olarak görülür. Araştırmalar erkeklerin kadınlara göre finansal risk almaya daha istekli olduğunu göstermiştir. Kadınlar riske karşı farklı bir tutuma ve daha az risk toleransına sahiptir. Erkekler risk almaya ve başarısız olmaya kadınlardan daha isteklidir (Carter & Marlow, 2007:19)

Erkek ve kadın girişimciler deneyim ve eğitim açısından farklılık göstermektedir. Deneyim türündeki farklılıklar, eğitim türündeki farklılıklarla bağlantılıdır. Kadın girişimcilerin yönetim, bilim ve teknoloji yerine öğretim, satış ve kişisel hizmetler gibi alanlarda daha fazla deneyime sahip olmaları daha olasıdır (Verheul & Thurik, 2004:14).

Son olarak, kadın ve erkek girişimcilerin farklılıklarını özet olarak ortaya koyması açısından aşağıda bir tablo yer almaktadır (Tablo 2). Bu tabloda kadın ve erkek girişimcilerin iş hedefleri, risk toleransı, finansman, motivasyon, yönetim ve ağ bağlantılarındaki farklılıklar gösterilmektedir.

Tablo3.2

Kadın ve erkek girişimcilerin iş hedefleri, risk toleransı, finansman, motivasyon, yönetim ve ağ bağlantılarındaki farklılıklar

Erkek Girişimciler	Kadın Girişimciler
İş Hedefleri	
Kolay karar alma	Karar almada zorluk
Ekonomi ve maliyet odaklı	Sosyal katkı ve kaliteye odaklı
Finansal risk almaya istekli	Finansal risk konusunda endişeli
Görev odaklı yöneticilik	Çalışanlarla iyi ilişkiler üzerine odaklanma
İmalat ve inşaat alanında işletmeler	Perakende ve hizmet alanında işletmeler

Risk Toleransı	
İşle ilgili tehlikelerde daha az endişe	İşle ilgili tehlikelerde daha fazla endişe
Yeterli bilgiye sahip olduğuna güvenme	Daha fazla ayrıntılı bilgi isteme
İş kurarken daha az sosyal destek ihtiyacı	İş kurarken sosyal destek talebi
Başarısız olmaktan kaçınmamak	Başarısız olmaktan kaçınmak
Daha fazla risk almaya yatkın	Daha fazla kaçınmak
Finansman	
Daha fazla sermaye	Daha az sermaye
Daha fazla borç	Daha az borç
Finansman için geçmiş sicil kayıt varlığı	Finansman için geçmiş sicil kayıt yokluğu
Bankaların güveni daha fazla	Bankaların güven eksikliği
Sermaye erişim kolaylığı	Sermaye erişim zorluğu
Motivasyon	
Dışsal odaklı	Özerk olma isteği
İnisiyatif almada güçlülük	Daha pozitif
	Daha sağduyulu
	Eleştirel düşünme
	Kendi işinin patronu olma
Daha fazla para kazanma	Başarı hissi edinmek
Önceki deneyim	
Yönetim	
Daha fazla mantıksal düşünme	Daha fazla sezgisel düşünme
Direktif yönetim tarzı	İletişimsel ve anlatımcı davranışlar

	İletişim becerileri mükemmel
	Çalışanlarının ihtiyaçlarını anlama
İşletmelerini büyütme	İşletmelerini büyütme
Genişleme konusunda daha agresif	Genişleme konusunda temkinli ve tutucu
Ağlar	
Geniş network	Az network
Organizasyonlar	Aile ve arkadaşlar
Ağa daha fazla erişim	Ağa daha az erişim

Kaynak: Shmailan, 2016:3-6

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SAVAŞTAN ÖNCE SURİYE'DE GİRİŞİMCİLİK

4.1 SURİYE EKONOMİSİ HAKKINDA TEMEL BİLGİLER

2000'lerin başında Suriye, büyümeyi teşvik etmek için kademeli bir ekonomik liberalleşmeye girişti. Reformlar kısmen, petrol üretimindeki ve kanıtlanmış petrol rezervlerindeki düşüşün ortaya çıkardığı zorluklardan ve bunun mali sürdürülebilirlik üzerindeki etkisinden kaynaklandı (IMF, 2009:7).

Yapısal reformlar, enerji sübvansiyonlarını aşamalı olarak kaldırırken ve vergi sistemini basitleştirirken, sıkı yönetilen devlet merkezli ekonomiyi liberalleştirmeyi ve çeşitlendirmeyi hedefliyordu. 2004 yılında özel bankaların faaliyete geçmesine izin verildi ve 2009 yılında borsa 40 yılı aşkın bir süre sonra yeniden açıldı. Suriye, 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmak istedi ve 2007'de Türkiye ile bir serbest ticaret anlaşması imzaladı (Gobat & Kostail , 2016:3).

Ekonomi istikrarlıydı. Enflasyon düşüktü ve büyüme güçlüydü. (2000-2009 döneminde petrol dışı büyüme ortalama yüzde 4,4 idi). Kamu sektörü baskınlığını sürdürürken, 2009 yılı sonunda GSYİH'nın yüzde 31'i seviyesinde olan kamu borcu ile mali açık yönetilebilir durumdaydı. Ancak yirmi birinci yüzyılın ilk on yılının ikinci yarısında yoksulluk ve işsizlik arttı. Önemli bölgesel eşitsizlikler vardı. Kırsal nüfus ekonomik serbestleşme reformlarından yararlanmadığından ve özellikle çiftçiler uzun yıllar bir kuraklıktan etkilendiğinden, kırsal yoksulluk göstergeleri kentsel ve ulusal göstergelerden çok daha yüksekti. Kuzeydoğu bölgesi, 2007'de yaklaşık yüzde 15 ile en yüksek yoksulluk oranına sahipti ve Suriye'deki yoksulların yarısından fazlasını oluşturuyordu. 2000'lerin ikinci yarısında, birçok kırsal çiftçi, ülkenin en fakir bölgelerinden biri haline gelen kentsel güney veya kıyı bölgelerine göç etti. Aynı zamanda, istihdam fırsatları on yıllardır süren hızlı nüfus artışına paralel olarak artmadı ve işsizlik on yıl içinde neredeyse ikiye katlanarak 2006/07'de yüzde 16'nın üzerine çıktı.

Bu işsizlik oranı 2006/ 07'de en yüksek seviyelere yüzde 22 ile (15- 24 yaş grubu) gençler arasındaydı (Gobat & Kostail , 2016:4).

Suriye, çoğu iş ortamı ve hukukun üstünlüğü göstergelerinde de iyi bir performans göstermedi. 2009 İş Yapma Göstergelerinde 181 ülke arasında Suriye 137. sırada yer aldı; finansmana erişim, sözleşmelerin uygulaması ve mülk kaydı konularında düşük performans gösterirken gereken sürede ticari faaliyetler başlatmak için ilerleme kaydetti. Son İşletme Anketlerine (2009) göre, Suriye'de yatırım yapan firmaların önündeki en büyük üç engel; yolsuzluk, yetersiz eğitilmiş işgücü ve elektrikten ibaretti. Bölge ortalaması yüzde 37 olan firmaların yüzde 80'inden fazlası o dönemde kamu görevlilerine "işlerini tamamlamak" için hediye verilmesini beklediğini belirtmişti. Ekonomik Özgürlüğün Miras Endeksi'nde Suriye, 2006-2009 yılları arasında "bastırılmış" veya "çoğunlukla özgür değil" olarak derecelendirmiş ve aynı zamanda hukukun üstünlüğü açısından bölgedeki dördüncü sırada yer almıştı. Miras Endeksi; Suriye devlet kurumlarının yolsuzluğa bulaştığını, yargı yetkisinin ise bağımsız ve şeffaf olmadığını göstermiştir (Gobat & Kostail , 2016:5).

Doğal kaynakları ile bölgenin en zengin ülkelerinden biri olan Suriye, bol miktarda buğday, pamuk, zeytin, şeker ve besi hayvanı eti üretmektedir. Fabrikalarında petrol ürünleri, tekstil, gıda maddeleri, fosfat ve çimento da üretilmektedir. Ekonomik yapı ve uygun güvenlik durumu mevcutsa Suriye ekonomisinde yatırım fırsatlarının sağlanabileceğine yaygın olarak inanılmaktadır. Coğrafi konumu ve kaynak çeşitliliği nedeniyle Orta Doğu bölgesindeki en iyi fırsatlardan biridir. Bununla birlikte, doğal kaynakların bolluğu, nüfusun ekonomik getirisine ve geçimine net bir şekilde yansımamaktadır. İşsizlik oranının resmi olarak %8'den fazla olduğu tahmin edilmektedir (2010 istatistikleri). Ve yoksulluk sınırının altında yaşayan nüfusun yüzdesi, yaklaşık %12 olarak belirlenmiştir. Fiyatların ve hayat pahalılığının arttığını gösteren enflasyon oranı ise yaklaşık %4,4'tür (WESP, 2013).

4.2 SAVAŞTAN ÖNCE SURİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞİNE BİR BAKIŞ

2009 Küresel Girişimcilik İzleme raporu, Suriye'deki girişimcilik oranının Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesi ve diğer kaynaklara bağımlı ekonomiler için ortalamadan

çok altında olduğunu teyit ediyor, zira Suriye'de yetişkinlerin yeni işletmelere katılım oranı %8,5, kaynaklara bağımlı bölge ve ülkeler için ortalama %12,6 oldu. Girişimcilik faaliyet oranının düşük olduğunu düşündüğümüzde, bu durum Suriye'de yeni iş yaratma veya yeni iş fırsatı yaratmanın yetersiz olduğu anlamına geliyor. Raporda ayrıca 25-34 yaş arası gençlerin yeni projeler oluşturmakla ilgilenen grup olduğu ve girişimcilerin eğitim düzeylerinin yüksek öğrenim gören kadınların aksine lise ve üniversite düzeyinde değiştiği belirtildi. Raporda ayrıca, Suriye'de prestijli ve saygın bir konuma sahip olduğu göz önüne alındığında, nüfusun çoğunluğunun girişimciliği iyi bir kariyer seçeneği olarak gördüğüne de açıklık getirildi. Suriye'deki genç öncülerini diğerlerinden ayıran nokta, risk almaya istekli olmaları ve herhangi bir endişe duymamalarıdır. Girişimcilik faaliyetinin ilk aşamalarına katılan yetişkinlerin yaklaşık üçte birinin başkaları için çalışma fırsat yaratmayı beklememezken bunların yarısı bir ila beş arasında iş fırsatı sağlamaktadır. Diğerleri ise beşten fazla yeni iş fırsatı yaratmayı beklemektedir. Suriye, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki Küresel Girişimcilik Monitörü üye ülkeleri ile karşılaştırıldığında bu alanda dördüncü sırada yer almıştır (Bosma, Levie,2009).

Sonuçlar ayrıca, Suriye'nin Küresel Girişimcilik Monitörü'nün çeşitli yenilik ve yeni teknoloji kullanımı göstergesinde Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin gerisinde kaldığını gösterdi. Suriyeli girişimciler yeni bir proje kurmak için ortalama 5 milyon Suriye lirası harcamayı beklemekte olup gerekli miktarın yaklaşık yarısını bizzat temin edebilmekte ve ek mali desteğin çoğunu akrabalarından ve diğer yatırımcılardan temin etmeyi beklemektedir. Ayrıca banka hizmetlerine erişim konusunda da çok zorluklar yaşamaktadırlar. Bu nedenle Suriye, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine kıyasla yeni bir projeye başlamanın ortalama maliyeti açısından ikinci sırada yer alıyor (Bosma, Levie, 2009).

4.3 SAVAŞTAN ÖNCE SURİYE'DE GİRİŞİMCİLİK DESTEK

PROGRAMLARI

4.3.1 Kalkınma Genel Sekreterliği

Suriye'de kadınların rolü, 2001 yılında Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın eşinin başkanlık ettiği Kalkınma Genel Sekreterliği'nin kurulmasıyla daha da arttı. Ancak

ağırlıklı olarak Şam, Halep, Lazkiye ve Humus gibi büyük şehirlere odaklanılmış ve kırsal alanlara yeterince ağırlık vermemiştir.

Bu konuda imkanları kısıtlı ve ekonomik zorlukları olan kırsal alanlara öncelik verilmelidir. Bu alanlarda çalışan kadınlar, girişimcilik ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişimi yoluyla ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmada çok önemli bir rol oynayabilir.

Ayrıca, kırsal kesimdeki kadınlara eğitim, öğretim, danışmanlık, finans, pazarlara erişim, teknoloji ve bilişim alanlarında gerekli destek sağlanarak yaşam standartlarını yükseltmeleri, kendi kendilerine yeterlilik ve ekonomik bağımsızlık kazanmaları sağlanmalıdır (Enabbaladi, 2021).

4.3.2 Bilgi ve İletişim Teknolojileri İnkübatör

Suriye Bilimsel Bilişim Derneği ve Al-Baas Üniversitesi arasında imzalan bir mutabakat zaptı temelinde 2010 yılında açılmıştır. Hedefleri şunlardır:

- Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yetkinlik ve deneyime sahip gençler arasında girişimcilik ruhunu yaymak.
- Genç girişimcilere işgücü piyasasına girmek ve rekabet etmek için gerekli beceri ve uzmanlığı sağlamak.
- Bilgi ve iletişim teknolojisi alanında küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurulmasının desteklenmesi.
- Yenilikçi fikirlerin bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün seviyesini yükseltmeye katkı sağlayan yatırım ürünlerine dönüşmesini desteklemek⁵.

4.3.3 İş Kadınları Komitesi

İş Kadınları Komitesi Humus Ticaret ve Sanayi Odası'nın kararı ile 2001 yılında kurulmuştur.

Komitenin hedefleri:

⁵ <https://albaath-univ.edu.sy/> (Erişim Tarihi:12.03.2022)

Kadın girişimcilerin ulusal ekonominin kalkınmasındaki rollerini yerine getirmelerine yardımcı olmak için gerekli yeterlilik ve becerilerin seviyesini yükseltmek.

Seminerler, açıklayıcı broşürler, eğitimler ve çalıştaylar aracılığıyla kadın girişimcilerin yurt içinde ve yurt dışında çeşitli alanlardaki ekonomik aktörlerin farklı yasa ve yönetmeliklerini anlamalarına yardımcı olmak.

Kadın girişimcileri uluslararası ve Arap forumlarında temsil etmek, açıklayıcı konferanslara katılmak ve deneyim alışverişinde bulunmak için yerel, bölgesel ve uluslararası düzeyde tüm ekonomik gruplarla işbirliği ve koordinasyon sağlamak.

Kadın girişimciler ile Humus Ticaret Odası arasında bir bağlantı kurmak (Humus Ticaret Odası)⁶.

4.3.4 Gençlik Projesi

Suriye Kalkınma Vakfı'nın bir projesi, 15 ila 24 yaş arasındaki gençlerin becerilerinin rehabilite edilmesi ve temel becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışan, kâr amacı gütmeyen bir Suriye projesidir. Suriyeli gençleri iş dünyasına girmeye teşvik etmek ve gençlere toplumun üretken üyeleri olmalarını sağlayacak beceriler kazandırmak için girişimcilik kültürünü desteklemeyi amaçlayan Suriye'deki türünün ilk projesidir. Proje aynı zamanda iş dünyasında çalışma ve küçük projeler üretme konusunda Suriye toplumunda olumlu bir izlenim yaratmayı amaçlıyor.

Hedefleri şunlardır:

- Suriyeli gençler arasında girişimcilik kültürünün desteklenmesi.
- Gençleri iş dünyasına girmeye teşvik etmek.
- Gençlere toplumun üretken üyeleri olmaları için gerekli temel becerileri sağlamak.
- İş dünyasında çalışma ve küçük projeler üretme konusunda Suriye toplumunda olumlu bir izlenim yaratmak⁷

⁶ <https://homschamber.com/committee>(Erişim Tarihi:22.01.2022)

⁷ Bilgi Ansiklopedisi <https://www.marefa.org>(Erişim Tarihi:22.01.2022)

Bedaya Vakfı'nın desteğiyle, projelerini kurmak isteyen bir grup genç girişimciyi yetiştirip küçük ve orta ölçekli işletmelerini kurmaya hak kazandıktan sonra seçip, faizsiz finansal destek sağlamak üzere Bedaya Vakfı'na aday gösteriyor. Şam ve Deir ez-Zor valiliklerinde Reklam ve pazarlama hizmetlerine ek olarak rehberlik ve yönlendirme sağlayan gönüllü bir minitör sağlanmıştır(Suriye'de faaliyet gösteren şirketler,2010)

4.4 CİNSİYET GİRİŞİCİLİĞİ ETKİLER Mİ?

Suriyeli kadınların, genel olarak Arap pazarlarından daha iyi görünen işgücü piyasasına aktif katılımına rağmen, katılım oranı erkeklere göre çok daha düşük olup bunlar arasındaki işsizlik oranları erkeklere göre daha yüksektir. Kadınlar, toplumsal gelenekler ile kadınların eğitim ve öğretim hakları arasındaki tearuz nedeniyle, kadınlar işgücü piyasasından izolasyonları artıran ve ekonomik faaliyetlere katılımlarını azaltan kısıtlamalara maruz kalmakta, bu da onları ekonomik güçlenmeden uzak tutmaktadır(Haddad ve diğerleri, 2009:5).

Orta Doğu'daki 2009 Küresel Girişimcilik Monitörü raporunun bulguları arasında, Suriye'de girişimcilik faaliyetinin ilk aşamalarında büyük bir cinsiyet farkının varlığı yer alıyor. Girişimcilik faaliyetinin ilk aşamalarında Suriye, karşılaştırma ülkeleri arasında en büyük cinsiyet ayrımını kaydetti; Suriye, %11,1'lik oranla Suudi Arabistan'dan sonra Suriye %4,4 oranla ikinci sırada yer aldı (Haddad ve diğerleri, 2009).

BEŞİNCİ BÖLÜM

GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLER

5.1. SURİYE'DEKİ GÜVENLİ BÖLGEYE GENEL BAKIŞ

Kötü yaşam şartları ve iktisadi sıkıntılar nedeniyle dekte rejmlere karşı bir tepki olarak 2011 yılının sonlarında Tunus'ta patlak verip de kısa bir süre içerisinde domino etkisi yaratarak **Arap Baharı** adıyla bilinen halk ayaklanmaları diğer bazı Arap ülkelerine sıçramıştır. Yıllarca baskı, demokrasinin atalete uğratılmasıyla tek parti rejimi ile yönetilen, siyasi yolsuzluk ve işsizliğin hakim olduğu ve bu olaylardan nasibini alan Suriye'de Esad rejiminin halka yönelik şiddetini her geçen gün artırıp ardından kendi halkına savaş açmış olması savaş ve insanlık suçu niteliğindeki eylemlerin işlendiği ve yüzbinlerce Suriyelinin hayatını kaybettiği ve bu savaş sebebiyle gayri resmi rakamlara göre on üç milyondan fazla Suriyeli evini yurdunu terk etmek zorunda kalmış ve böylece Suriyeliler; dünyada en fazla yerinden olmuş topluluk haline gelmişti. Bu savaştan doğrudan etkilenen Türkiye ise 2011'den bu tezin yazıldığı tarihe kadar resmi kayıtlara göre 3,6 milyondan fazladır.

Suriyeli sığınmacıya kapılarını açıp ev sahipliği yaparak dünya genelinde en fazla Suriyeli mülteci barındıran ülke olmuştur. Bundan yola çıkarak Türkiye kendi göç politikasını; tarihten beri süregelen insani değerler ekseninde sorumluluk bilinciyle hareket ederek İki halk arasındaki ortak tarih bilinci ile ekonomik ve kültürel miras bilinciyle şekillendirmiştir. İç ve dış normların değişmesi sonucunda Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacılara yönelik politikalarda da bir değişim süreci başlamıştır. Bu doğrultuda Türkiye bir yandan ülke içindeki Suriyelileri yerel toplumla istikrarlı entegrasyon kurmaya ve uyum sağlamaya özendirirken diğer yandan, Suriye'nin kuzeyi'nde terör unsurlarından arındırıldıktan sonra yeni yaşam alan ve koşulları tesis etmek amacıyla kurulacak olası güvenli bölgeye huzurlu bir şekilde geri dönüşlerini sağlamaya çaba göstermektedir(İrdem ve değerleri, 2020:13-14).

Halep'in kuzeyi'ndeki Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekatı ile Rakka ve Haseke'nin kuzeyindeki Barış Pınarı Harekatı kapsamında muhalif gruplar, Türk ordusunun desteğiyle bu bölgeyi kontrol altına aldı. 8.400 km² lik yüzölçüme sahip bu bölgeler; Afrin, El Bab, Marea, Azaz, Cerablus, Tel Abyad ve Rasulain şehirlerini kapsamaktadır. Diğer aktörlerin aksine Türkiye'nin vizyonuna göre Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölge derinlik, yönetim ve kontrol olmak üzere 3 ana konuya dayanmaktadır.

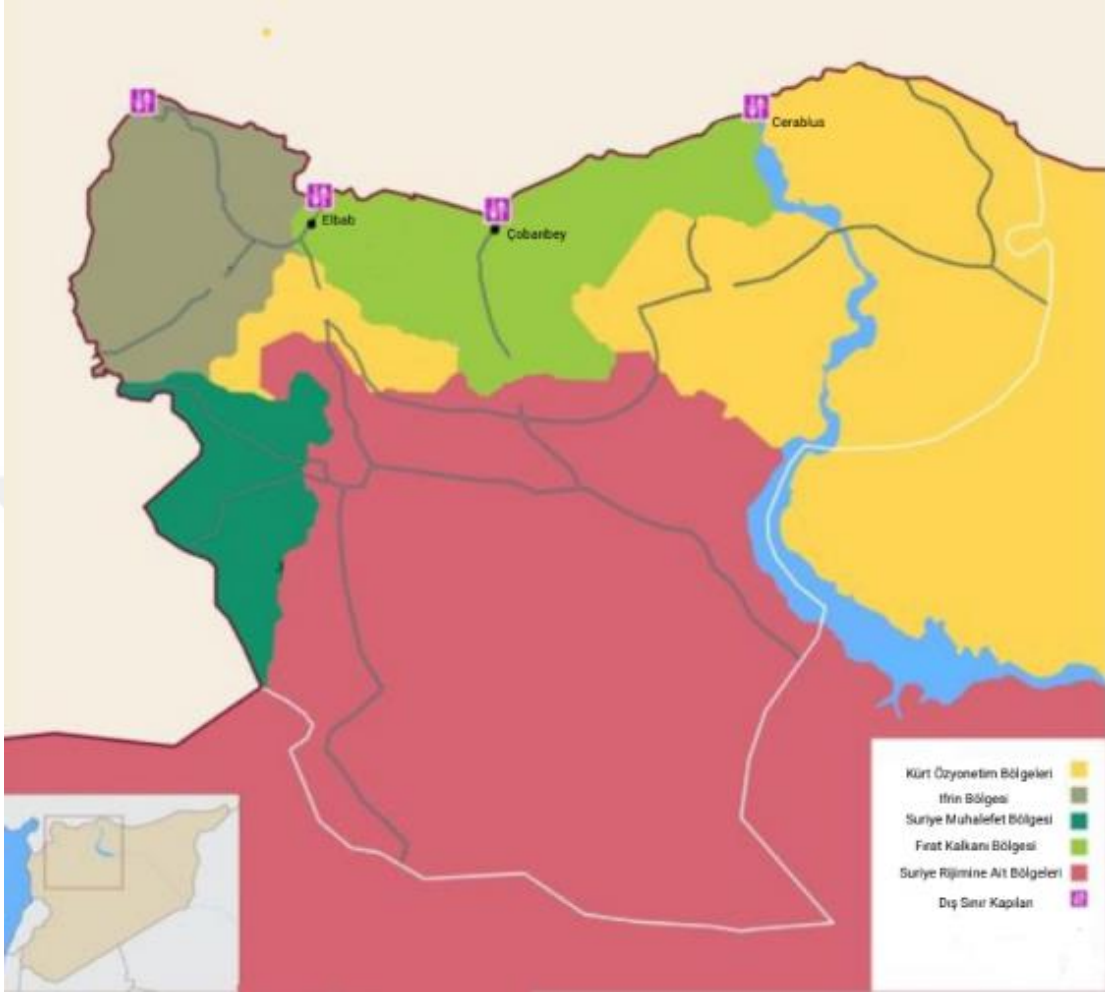
Türkiye; sınır şeridi boyunca 30 km derinliğinde bir alan talep etmekte. Bu alan Tel Rıfat ve Münbiç bölgelerinde artıyor. Ayrıca bölgenin listelerde terör örgütü olarak sınıflandırılan örgütlerden tamamen arınmış olacak şekilde gözlem ve kontrol mekanizmalarının etkili olmasını, mültecilerin ve yerinden olmuş kişilerin geri dönüşünü sağlayacak koşulların tesis edilmesine yardımcı olmak için söz konusu bölgelerde konuşlandırıldığı askeri varlığını sürdürmek istemektedir (Şevah ve değerleri ,2022).

Kaynak: Şevah ve değerleri , Jusuor Araştırma Merkezi (2022)

Şekil 5.1 : Suriye'deki güvenli bölgenin haritası

Jusoor Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan bir araştırmaya göre bu bölgenin nüfusu 4 milyon 25 bin kişiye ulaştığı kayıt edildi. Bu bölge, altyapısının tamamen tahrip olmasına ve sanayi sermayesinin Türk Őehirlerine gç etmesine yol ačan Suriye'deki çatışmanın sonuçlarından oldukça zarar görmüştür. Nitekim Türkiye ve Avrupa'ya kalifiye iřçi göçünün göç etmesi ve ayrıca Türkiye ile olan ticaret hacminin gayet daralması ve Esed rejimi güçlerinin güneyde uyguladığı kuşatma sonucu ticaret sektöründe kayda değer gerilemeler yaşnmıştır. Oysa bu ticaret hareketi son dönemde sadece temel ve yardım malzemelerinin ithali ile sınırlı kalmıştı. Bu bölgenin ekonomik hayatındaki canlanma sektörler açısından dengesizdir. İçinde bulunduğumuz dönemde bu bölgedeki ekonomik hareketlilik, bölgelerin Türkiye sınırlarına yakınlığı, ticaret alışverişi olanaklarının bulunması ve bölgedeki güvenlik istikrarı nedeniyle genel olarak ticari faaliyete odaklanmıştır. Bu faaliyet, Őekil 5.2'de gösterildiği gibi, Türkiye sınırında u geçiş kapısının bulunması nedeniyle ağırlıklı olarak Azez, El-Bab, Cerablus ve Al-Rai Őehirlerinde yoğunlaşmaktadır(Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi:2018).

Kaynak: Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi.2018

Şekil 5.2 : Suriyede güvenli bölgede ki dış sınır kapıları

Geçişler, Türk topraklarından bölgeye ve oradan civar bölge ve şehirlere büyük bir mal hareketine tanık olmakta; Bu de bölgeye sermaye akışını artırarak ticari ve endüstriyel aktiviteyi canlandırıp bölgenin yaşadığı ekonomik sorunların büyük bir bölümünün çözülmesine katkıda bulunmaktadır. Bölgeye bazı tarım ürünleri sınırlı ölçüde ihraç edilip bunun karşılığında Türk malları ithal edilmektedir. Endüstriyel faaliyetler için gerekli olan hammadde ticareti hareketine bakıldığında Bölgede ticaret faaliyetleri başta %35 oranla gıda maddeleri ticareti, %19'la tahıl ve hububat ticareti, %14'le tohum ve gübre ticareti ve %12 ile inşaat malzemeleri ticareti olmak üzere değişik oranlarda yayılmaktadır. Bu da ekonomik yaşam döngüsünü canlandırmak ve ihracat fazlasını

güvence altına almak için tarım ve sanayi sektörlerinin desteklenmesine yönelik çalışmalar gerektirmektedir (ACU, 2017).

Bölgede sanayi faaliyetine geri dönüş sinyalleri veriliyor. Bölgenin yaşadığı görece istikrar, bazı şehirlerdeki fabrikaların yeniden faaliyete geçmesini ve yeni fabrikaların açılmasına zemin sağlamış durumdadır. El Bab şehrinde yapı malzemeleri, endüstriyel piller, gıda ürünleri, yapı malzemeleri ve daha birçok ürün üreten bir dizi fabrika açıldı. Ancak, altyapının tahribata uğraması ve kamu hizmetlerinin yetersizliği, buna hammadde kaynaklarının kıtlığını, üretim maliyetlerinin yüksek olduğunu ve çoğu zaman akaryakıtın bulunamamasını ve elektriğin kesilmesini eklersek mevcut birçok fabrika ve atölyenin önünün kapanmış ve yeni fabrika ve işyerlerinin açılmasının engellenmiş olduğunu görürüz. Diğer bazı şehirlerde ise demircilik, ayakkabı, dikiş, deterjan, inşaat gibi bazı küçük sanayi işletmeleri faaliyet göstermektedir. Malzeme ve makine tamir atölyeleri, zeytin preslerinin yayılmasının yanı sıra bu atölyeler insanlara bir nevi gelir kaynağı sağlayarak bölge nüfusunun bir bölümü için temel tüketim ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir (Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2018).

Tarımsal faaliyetlerle ilgili olarak bölge tarım açısından mükemmeldir. Bu bölgede gerçekleşen askeri hareketler sonucunda tarım alanları oldukça küçülmüştür. Günümüzde bölge halkı, tahıl ve bazı meyve ağaçları gibi bazı tarımsal ürünlerin yetiştirilmesine bağlıdır. Tarım sektörü, tarımsal ürünlerin düşük fiyatlarıyla birlikte tarımsal üretimin yüksek maliyetinden, bazı stratejik tarımsal ürünlerin ihracatının zorluğundan ve bunları elden çıkarmak için pazar eksikliğinden muzdariptir, bu da çiftçilerin ekim yapma konusunda isteksiz olmalarına neden olmuştur. Diğer taraftan da bölgedeki tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin gelişimi ile ilgili az sayıda kalkınma kuruluşu vardır. Bu bölgenin tarımsal doğası ve Türk hükümetinin bölgeyi ekonomik olarak güçlendirmeye yönlenmesiyle birlikte son dönemde en büyük Türk tarım şirketlerinden biri bölgeye girmiştir. Bu şirketin bölgeye girişi, faaliyet gösteren diğer şirketlerin girmesine yardımcı olmanın yanı sıra bölgede yatırımlarını kolaylaştırmak amacıyla Suriye'de bir şube açmak amacıyla şirket, tarım ofisleriyle koordineli olarak yerel meclislerle doğrudan çalışacaktır (Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2021)

Küçük projeleri desteklemek ve Bölgedeki yatırımlarını kolaylaştırmak için Suriyede bir ofis açmayı hedefleyen şirket, tarım ofisleri ile koordineli olarak doğrudan yerel meclislerle iş yapacaktır (Muhammed, 2018).

Ayrıca bölgeye gurbetçilerin ve geri dönenlerin sayısındaki artış büyük konut ihtiyacı, nüfusa birçok iş imkanı sunabilen inşaat sektörünün canlanmasına ve refahına katkıda bulunmuştur. Bu artışın çok sayıda gurbetçinin bu sektöre yüklü miktarda sermaye aktararak bölge ekonomisine destek vermesiyle olumlu yansımaları olmuştur.

Bölgedeki ekonomik yaşamı yöneten makamlara gelince, bölgedeki yerel meclisler ve İstikrar Komitesi, ekonomik sektörleri ve yeniden ekonomik yapılanmayı organize etme girişiminde bulunuyor. Konseyler, uzmanlaşmış ofisler aracılığıyla bu sektörlerin düzenlenmesine katkı sağlamaya çalışmaktadır (Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2021).

Türk hükümetinin konut projeleri gibi bir dizi ekonomik projeye imza atarak bu bölgenin ekonomik canlanma sürecini hızlandırmak için bu taraflara teknik destek sağlamasının yanı sıra, 10 Şubat 2018'de El-Bab şehrinde bir sanayi şehri kuruldu. Önümüzdeki dönemde bölgedeki sanayici ve tüccarların çoğunu çekmesi ve işsiz gençlere binlerce iş fırsatı yaratması bekleniyor. Uzmanlar, AA muhabirine, Suriye'nin kuzeyinde güvenlik ve istikrara katkı sağlayacak güvenli bölgelerin oluşturulması ve bu bölgelerdeki ekonomik ve tarımsal durumun iyileştirilmesinin siyasi, ekonomik ve güvenlik açısından potansiyel kazanımlar olduğunu söyledi.

Bu kazanımlar ayrıca Suriyelilerin gönüllü ve güvenli bir şekilde geri dönüşünü, yeniden yapılanmayı, komşu ülkelerin güvenliğini sağlamayı, Suriyelileri güçlendirmeyi ve yerel durumu iyileştirerek uluslararası müzakerelerde elini güçlendirmeyi teşvik ediyor (Dily sabah, 2022).

5.2 GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Suriye'de yıllarca süren savaş, eğitimsel veya mesleki niteliklere sahip olmamalarına rağmen evin geçimini sağlamak ve işgücü piyasasına girmek zorunda kalan birçok dul kadını geride bıraktı. Kocaları yaralanan veya zorla kaybedilen bir kısmı ise yoksulluk, iş

fırsatlarının olmaması, yerinden edilme ve geçimini sağlayan kişinin kayboluşu nedeniyle ailelerinin temel gıda ve ilaç ihtiyaçlarını karşılayacak mütevazı bir mali getiri karşılığında kendilerini zor mesleklerde çalışmak zorunda buldular (Suriye Sivil Savunması, 2022).

Müdahale Ekibine göre, eve ekmek getiren kimsesi olmayan Suriyeli dul kadınların sayısı 46.302'ye ulaştı (Yusuf, 2021).

Bölgedeki Suriyeli kadın girişimci sayısını tespit etmek güçtür. Bununla birlikte, Suriyeli girişimcileri hedef alan girişim faaliyetlerine kadın katılım ortalamasına bakıldığında, erkek girişimcilerin ortalama katılımın yüzde 77,6 ile baskın olduğu, kadın girişimcilerin ise yüzde 22,4 olduğu görülmektedir. Suriye Ulusal Girişimcilik Raporu'nda belirtildiği gibi, kadın girişimci katılımının yalnızca yüzde 4,4 olduğu 2009 yılına göre önemli bir artış sayılmaktadır. Bu artış, erkeklerin çoğu ya kaçmak ya da silahlı çatışmaya katılmak zorunda kalırken Suriyeli kadınların ailelerinin geçimini sağlamak ve onlara destek olmak amacıyla toplumda oynadıkları rolün büyümesiyle daha da tetiklenmiştir. Toplumsal tutumlar hala bazı kadınların bir iş kurmayı düşünmesini bile engellerken diğer engeller kadınları büyüme fırsatları çok az olan küçük işletmelerle sınırlandırıyor. Örneğin, bazı iş kadınları Facebook'ta el yapımı aksesuarlar ve giysiler satmaya başladı. Bu nedenle, eğitim fırsatlarının artırılması, iki cinsiyet arasındaki boşluğun kapatılmasına ve kadınların pazara katılımının artırılmasına katkı sağlamalıdır. Bu da kadınların her alanda becerilerini geliştirmelerini sağlamak için güçlü bir destek sistemi ile birlikte paralel olmalıdır (Bayram, 2017:39).

5.3 GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLERİ DESTEKLEYEN POLİTİK VE PROGRAMLARI

Bu bölgede Suriyeli gencin kendisine ve ailesine yetecek bir iş bulma ümidi, işsizliğin yaygın olması, iş imkanlarının bulunmaması ve fiyatların artması nedeniyle zor ve çoğu durumda neredeyse imkansız hale gelmiştir. 4 milyondan fazla olan nüfus yoğunluğuna uymayan küçük bir alanda, çoğu kişi ya yerinden edilme nedeniyle işini kaybetti ya da evleri ve işyerleri bombardıman sonucu yıkıma uğramıştır.

Destek Koordinasyon Birimi'nin Nisan 2021'de yaptığı bir araştırmaya göre, 20-45 yaş arası bir işi veya iş imkanı olan erkeklerin toplam erkek nüfusa oranı sadece %59 iken, çalışan kadınların oranı aynı yaş grubu için %32'dir (Binafsaj organizasyonu, 2022).

Bölgenin yaşamakta olduğu bu zor şartlardan en çok kadınlar etkilenmiştir. Bu nedenle, bazı sivil toplum kuruluşları kadınların yaşamlarını sürdürebilecekleri bir meslek bulmaları için yeterlilik kursları vasıtasıyla destek olmaya gitmiştir.

5.3.1 Sivil Toplum Kuruluşları

Güvenli bölgede kadınların ekonomik kalkınmaya katılımını teşvik etmek ve etkinleştirmekle ilgilenen birçok kurum ve sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Bu kurumların faaliyet ve programları çeşitlilik göstermekte olup, bazıları girişimcilik projeleri ve işletmeler için kredi sağlama konusunda uzmanlaşırken bazıları kadınların insan kaynaklarına yönelik eğitim, bilinçlendirme ve geliştirme programları yürütmektedir.

5.3.2 Girişimcilik Atölyesi

Halep'in kuzeyindeki Azaz şehrinde bulunan "Mary Etüt ve Araştırma Merkezi" bir grup kadının katılımıyla girişimcilik kavramı üzerine bir çalışma düzenledi. Çalışma, en önemlisi girişimcilik kavramı ile mühüm birkaç konuyu daha kapsarken girişimcilik alanındaki başarılı deneyimleri ve Suriye'nin kuzeyindeki kadın girişimciliğinin gelişimini ele aldı.

Kuzey Suriye'de kadın girişimciliği eğitiminin önemi, özellikle savaş, yerinden edilme ve yerinden edilmenin zorlukları ışığında, kadınları ekonomi ve toplumdaki girişimciler olarak rollerinin önemi konusunda teşvik etme ve eğitme rollerinden kaynaklanmaktadır (Enab baladi, 2020).

Violet Organizasyon, "Gençler için Girişimcilik Projeleri" başlığı altında, gençlerin becerilerini geliştirmek ve ihtiyaçlarını karşılamak ve onlara finansal gelir sağlamak için kendi projelerini başlatmalarına yardımcı olmak amacıyla Suriye'nin kuzeyinde bulunan gençleri desteklemek için bir proje başlattı. Violet Organizasyon, yaş ve gelir düzeyine göre seçtiği 420'den fazla kişiye yaşam giderlerini karşılamaya

yetmeyen girişimcilik, liderlik ve yöneticilik eğitimleri verdi. Bu eğitimlerden kadınların %50'si yararlanırken, engellilerin %20'si yararlandı (Binafsaj organizasyonu, 2022).

Kadınları Destekleme Derneği, Suriye'nin kuzeyinde farklı bölgelerde başlattığı "Erken İyileşme" projesiyle de çeşitli alanlarda eğitimler vererek kadınların kişisel projelerine başlamalarına yardımcı oldu.

Proje, kuaför, süsleme, dokuma, el sanatları, ilkyardım vb. meslek kursları düzenleyerek Kuzey Suriye'deki kadınları özellikle hedeflenen bölgelerde maddi, ekonomik ve manevi olarak güçlendirmeyi amaçlıyor.

Bu eğitim kurslarından yararlanan kadınlar, kursları bitirdikten sonra bu uzmanlık alanlarında çalışabilmektedirler. 80 kursiyerin katıldığı bu projeye, malzeme karşılığı olarak yeni işlerini kurmak için verilen 1000 dolar tutarındaki hibe ile 50 kursiyer kabul edildi (Al Furat Haber Ajansı, 2023).

5.3.3 Finansman Kurumları

Yaşam koşullarının kötüleşmesi, kadınları bu koşulları aşmak için küçük projeler üretmeye yöneltti ancak bu projelerin birçoğunun maddi engellerle karşı karşıya kalması, "Yaşam Fonu" projesinin varlığını onlara projelerini gerçekleştirmeleri için bir fırsat haline getirdi.

Küçük ve mikro projelerin bir yılda eşit taksitlerle geri ödenecek faizsiz kredilerle finanse edilmesini amaçlayan bu proje, Halep'in Batısındaki ve Cerablus kırsalındaki küçük proje sahiplerini hedefliyor. Yararlanıcı sayısı 3.352'ye ulaşan ve 12 taksitle ödenecek proje kapsamındaki her bir kredinin değeri 600 ile 1.200 ABD doları arasında değişmektedir. Krediler, yararlanıcıya proje yönetimi ve hesap yönetimi kursu verilene kadar kullanılmayacaktır. Bölge sakinleri ve gurbetçiler arasında hiçbir ayırım olmaksızın hedeflenen projeler ticari, endüstriyel ve hizmet projeleridir. Ayrıca dul kadınlara ve özel ihtiyaç sahibi kişilere yönelik bir portföy de sunmaktadır (Abdulhamit, 2023).

Bölgede finansman kurumlarının neredeyse tamamen yokluğu, ekonomik faaliyetlerin zayıflamasına yol açmaktadır. Her ne kadar bölgede bulunan çok sayıda Suriyeli gencin iyi fikirleri ve yetenekleri olsa da genel olarak yatırımı ve ekonomiyi

denetleyecek kurumların yokluğu ile birlikte finansman sıkıntısı yaşadıklarından dolayı özellikle küçük ölçekliler olmak üzere ticari projelerin oluşmasını yavaşlatmaktadır. Suriye'nin kuzeyi'ndeki yerel meclislerin en az beş yıldır orada bulunmalarına rağmen sadece altyapı ve yardıma ilişkin hizmetsel rolden başka bir rol üstlenememişlerdir (Turkawi, 2018:43).

5.4 GÜVENLİ BÖLGEDE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN

ÖZELLİKLERİ

Güvenli alanda kadın girişimciliğinin bazı özelliklerini ortaya koyan çalışmanın bu bölümü, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı alanları ile sınırlandırılmıştır. Bu alanlardaki kadın girişimcilerin nüfus, yaş ve eğitim düzeyine göre dağılımını içermektedir. Ayrıca kadın projelerinin ve işletmelerinin ekonomik özelliklerinin, girişimcilik güdeleri ve ekonomik faaliyet türleri açısından bir analizini de içermiştir.

Bu çalışma, o bölgelerde kendi projeleri üzerinde çalışan kadınlar üzerinde başlamış ve araştırmaya ankete 210 kadın katılmış olup araştırmanın hedef alanları birçok il, köy ve kasabayı kapsadığı için araştırmacı bu bölgede çalışan gönüllülerin yardımına başvurmuştur. Yapılan anketlerin çoğunda saha ziyaretleri yoluyla bu alanlardaki sivil toplum kuruluşlarından ve araştırmacıyla birlikte kuruluşlarda çalışan gönüllülerden katılım sağlanmıştır.

Nasaem Khair Organizasyonunda gönüllüler ve Shafak Organizasyonunda gönüllüler, Suriye Kadınları Destekleme Organizasyonu olarak tüm bölgelerdeki toplam gönüllü sayısı 16'sı kadın olmak üzere 21 kişiydi. Araştırmacı, bu soruları o bölgelerdeki hedef kadınlara sormaları için gönüllü izleme ekibine bazı bölgeler için basılı kopya, bazı bölgeler için elektronik kopya verdi. 2022 yılının Ağustos ve Kasım ayları arasında gönüllüler bu soruları hedef kadınlara sunmuş ve araştırmaya dahil edilmek üzere notlarını eklemiştir. Gönüllüler aşağıdaki nedenlerle bu görevi üstlenmek üzere seçilmiştir:

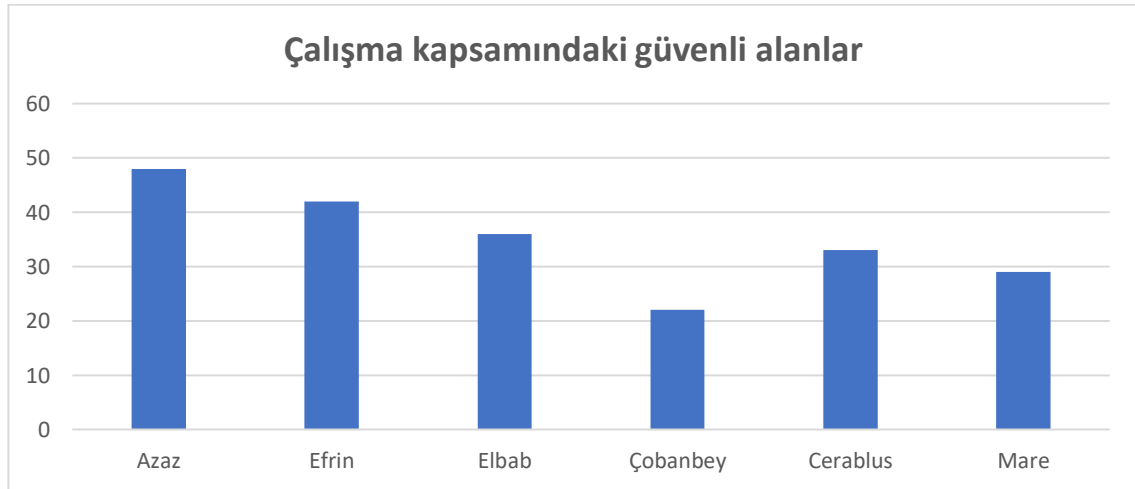
- Çalışmaları bu alanlarda olduğundan, hedeflenen yerler arasında çalışma ve hareket kolaylığı.
- Bazı kadın girişimler anketi doğru bir şekilde nasıl dolduracağını bilmiyordu.
- Fiziksel ziyaretler yoluyla ek bilgi almak.

- Gönüllülerin araştırma konusuyla ilgili ek notlar alma konusunda sahip oldukları pratik deneyim.

Çalışma şehir, köy ve kamplardaki nüfus yoğunluğuna göre Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı bölgelerindeki alanları kapsamıştır. Daha doğru sonuçlar elde etmek için çalışmaya kadın sakinler ve yerinden edilmiş kadınlar da dahil edildi. Bu alanlar şekilde gösterildiği gibidir.

Tablo 5.1

Çalışma kapsamındaki güvenli alanlar					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
	Azaz	48	22.9	22.9	22.9
	Cerablus	33	15.7	15.7	38.6
	Çobanbey	22	10.5	10.5	49.0
	Efrin	42	20.0	20.0	69.0
	Elbab	36	17.1	17.1	86.2
	Mare	29	13.8	13.8	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

Azaz bölgesi (48 anket) ve şehri, Suran kasabasını, Saju'yu, şehir çevresindeki köyleri ve kampları içermektedir, zira Azez şehri, büyük göçün bir sonucu olarak nüfus bakımından en yoğun bölgelerden biri haline gelmiş durumda.

Afrin bölgesi (42 anket), Maabatli, Raju, Cenderes, Şeyh el-Hadid ve bu bölgelerdeki kamplar dahil olmak üzere şehir merkezini ve çevresindeki kasaba ve köyleri içermektedir.

El-Bab bölgesi (36 anket) şehir merkezini, Baza'a kasabasını, Qabasin'i ve çevredeki köyleri ve kampları içermektedir.

Cerablus (33 anket) şehir merkezini, Ghandura kasabasını ve burada bulunan köyleri ve kampları içermektedir.

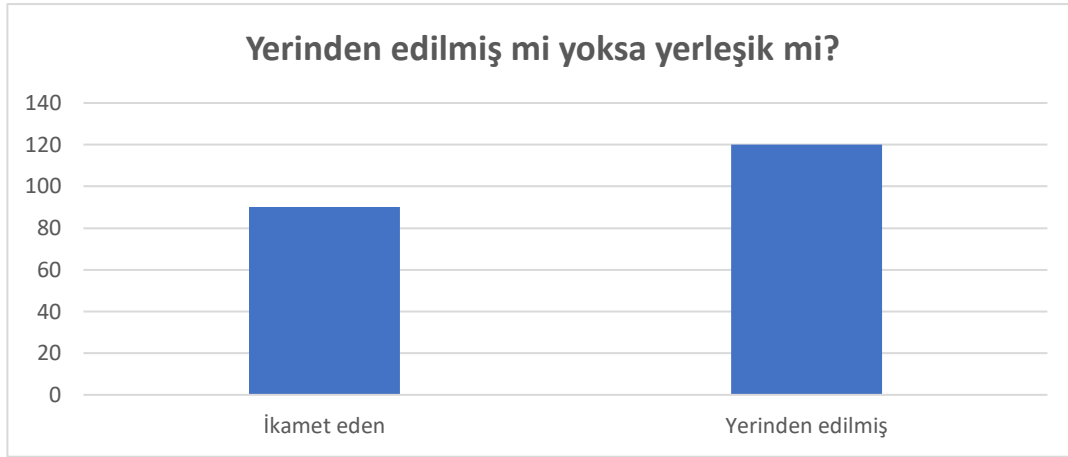
Marea bölgesi (29 anket) ve şehir merkezi, Akhtarın kasabası ve çevre köyleri içermektedir.

Al-Rai bölgesi (22 anket), şehir merkezini ve çevre köyleri içermektedir.

5.4.1 Nüfus Türü

Tablo 5.2

Güvenli bölgede Yerinden edilmiş ve yerleşik kadın girişimciler					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
	İkamet eden	90	42.9	42.9	42.9
	Yerinden edilmiş	120	57.1	57.1	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (2022) yılı raporuna göre, Suriye'nin kuzeyinde yerinden edilmiş kişilerin sayısı (2,8 milyon) olarak tahmin edilmektedir. Kadın ve çocukların sayısı, yerinden edilmiş insan sayısının yaklaşık olarak (%80'ini) temsil etmektedir. Özel ihtiyaçları olan kişilerin sayısı, özel bakıma muhtaç kişi sayısı yaklaşık (46.000)'e ulaşmıştır (Yusuf,2021).

Tablo 5.2 görüldüğü gibi, güvenli bölgede ikamet eden kadın girişimcilerin yüzdesi, diğer bölgelerden yerinden edilmiş kadın girişimcilerin yüzdesinden daha düşüktür.

Yerleşik kadın girişimcilerin oranı %42.9 ve yerinden edilmiş kadınların oranı %57.1 dir. Bunun nedeni, insanları göreceli istikrar ve güvenlik nedeniyle bölgeye doğru büyük ölçüde kaymasına bağlıdır.

Buna ek olarak birçok kadın ya ölümü veya askeri gruplara katılımı ya da kayıp olması nedeniyle geçim sağlayamayanı kaybetti. Bütün bunlar kadınları, ülkenin geçirdiği zor koşullarda yaşamının yollarını aramaya zorladı.

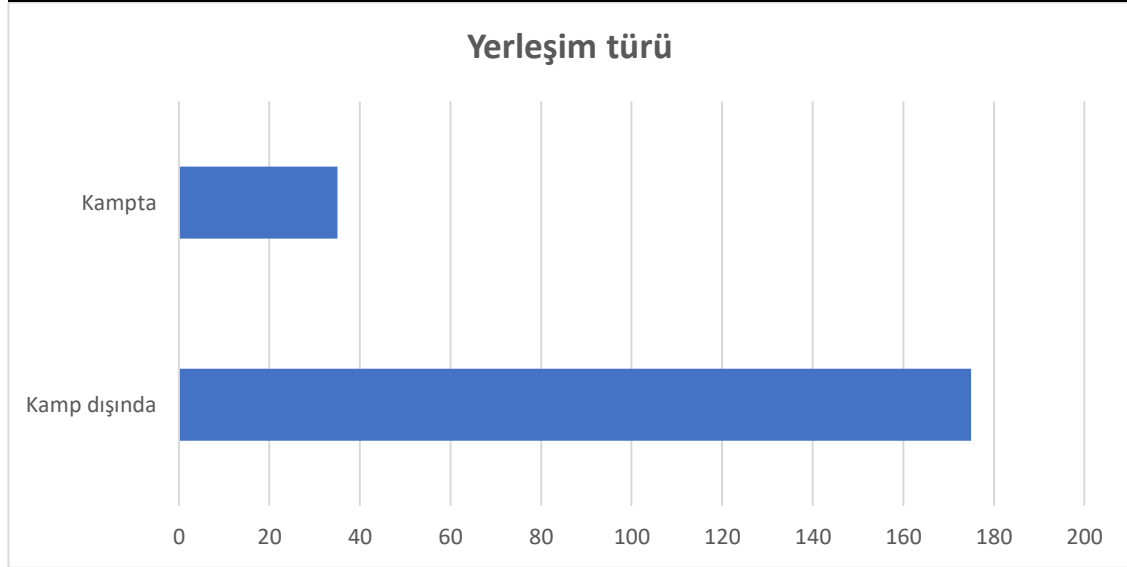
Bazı istatistiklere ve resmi hükümet istatistiklerine göre Fırat Kalkanı ve Afrin bölgelerindeki nüfusun 2011'den önce yaklaşık 900.000 kişi olduğu tahmin ediliyor. Ancak bu sayı o tarihten sonra bu iki bölgede iç yer değiştirme hareketleri sonucu bölgenin istisab haddini aşarak iki katına çıkmıştır⁸.

⁸ Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi <https://www.omrandirasat.org/> (Erişim Tarihi:30.9.2022)

5.4.2 Yerleşim Türü

Tablo 5.3

Güvenli bölgedeki Kamplarda ve kamp dışında bulunan girişimciler					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
	Kamp dışında	175	83.3	83.3	83.3
	Kampta	35	16.7	16.7	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

Tablo 5.3'te görüldüğü gibi kamplardaki kadın girişimcilerin oranının yüzde 16.7 olduğu dikkat çekmektedir. Bu oranın düşük olmasının sebebi ise sadece ev eşyalarının zor sığabileceği küçük bir çadırda proje kurmanın zorluğundan kaynaklanmaktadır. Zira projesini kamp dışında kurmayı düşündüğünde finansmana ihtiyaç duyacaktır. Bu sebeple, birçok kadın düşük ücretle zeytin, fıstık toplama gibi mevsimlik işlere başvurmak mecburiyetinde kalmaktadır.

Kadın kuruluşlarının veya kadınların güçlendirilmesiyle ilgilenenlerin etkisi de yoktur. Bu kuruluşların kamplarda kadınlara öncelik vermesi bekleniyordu. Hedeflediği segmentler arasında en çok ihtiyaç duyan ve en savunmasız segmenttir. Ancak,

çalışmalarını daha az öncelikli konulara odaklayarak, en istikrarlı ve güçlendirilmiş segmentleri hedef aldı⁹.

Kamp dışındaki kadın girişimcilerin oranı ise uygun girişimcilik ortamı ve alanlarının bulunması ve pazardaki rekabet nedeniyle %83.3'e doğru yükseliş göstermektedir.

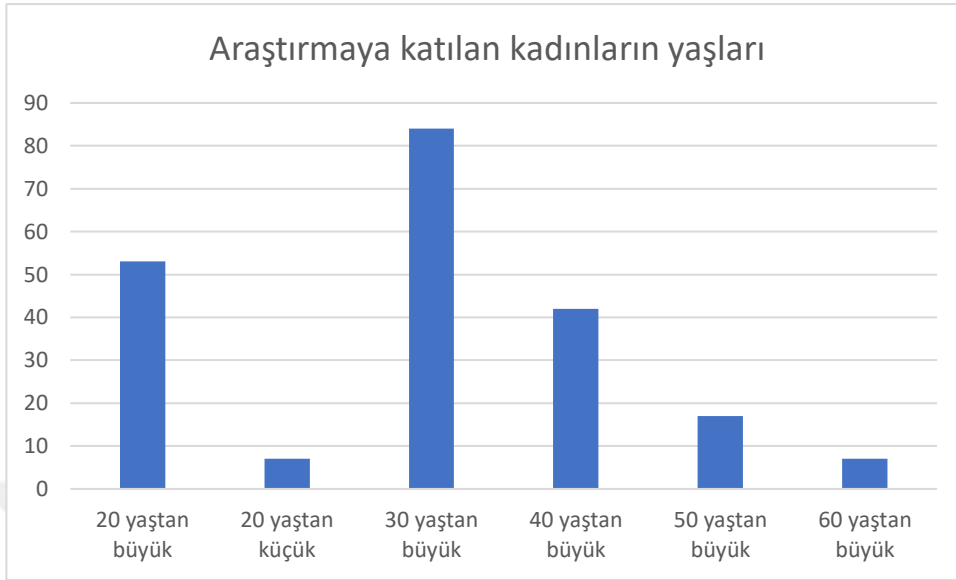
Ayrıca kamp dışında yaşayan kadınların meslek edinmelerine yardımcı olacak mesleki eğitim kursları verilmiş olması da evlerinde yaşamaları yemek hazırlama, dikiş dikme gibi projelerini hayata geçirmelerine yardımcı oldu.

5.4.3 Yaş

Tablo 5.4

Araştırmaya katılan kadınların yaşları					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
	20 yaştan büyük	53	25.2	25.2	25.2
	20 yaştan küçük	7	3.3	3.3	28.6
	30 yaştan büyük	84	40.0	40.0	68.6
	40 yaştan büyük	42	20.0	20.0	88.6
	50 yaştan büyük	17	8.1	8.1	96.7
	60 yaştan büyük	7	3.3	3.3	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

⁹ Suriye Diyalog Merkezi <https://sydialogue.org/>

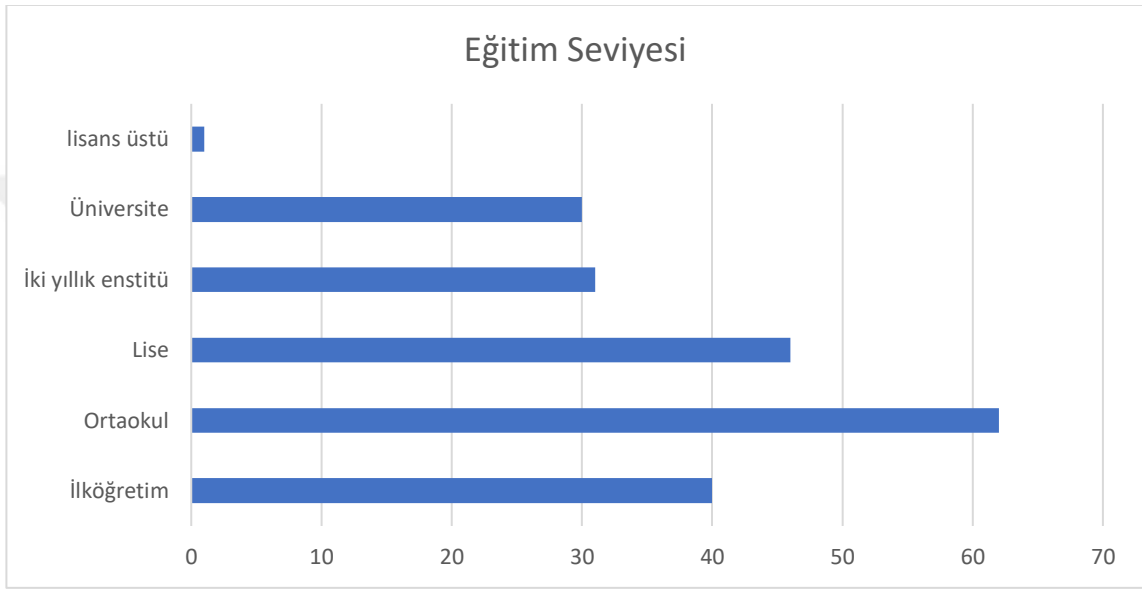
Tablo 4.4'te gösterildiği gibi kadın girişimciliği, ileri yaşlarda olanlara kıyasen genç kadınlar arasında daha yaygın olduğu dikkatleri çekmekte. Bunun nedeni, çalışma fırsatlarının olmaması nedeniyle genç kadınlar arasında işsizlik oranlarının yüksek olmasıdır. Bu da onları özel iş kurmaya itmektedir. Kadın girişimcilerin en büyük yüzdesi 20-50 yaşları arasındadır. 50 yaş üzerinde olanlarda ise önemli ölçüde zayıftır. Ancak bu durum hiç de şaşırtıcı değildir. Çünkü 20 ile 46 yaş arasındaki kategorideki insanlar daha aktif, enerjik ve daha dayanıklı olabilmektedirler.

5.4.4 Eğitim Seviyesi

Tablo 5.5

Eğitim seviyesi					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
	İlkokul	40	19.0	19.0	19.0
	Ortaokul	62	29.5	29.5	48.5
	Lise	46	21.9	21.9	70.4
	İki yıllık enstitü	31	14.8	14.8	85.2

	Üniversite	30	14.3	14.3	99.5
	Lisans üstü	1	.5	.5	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

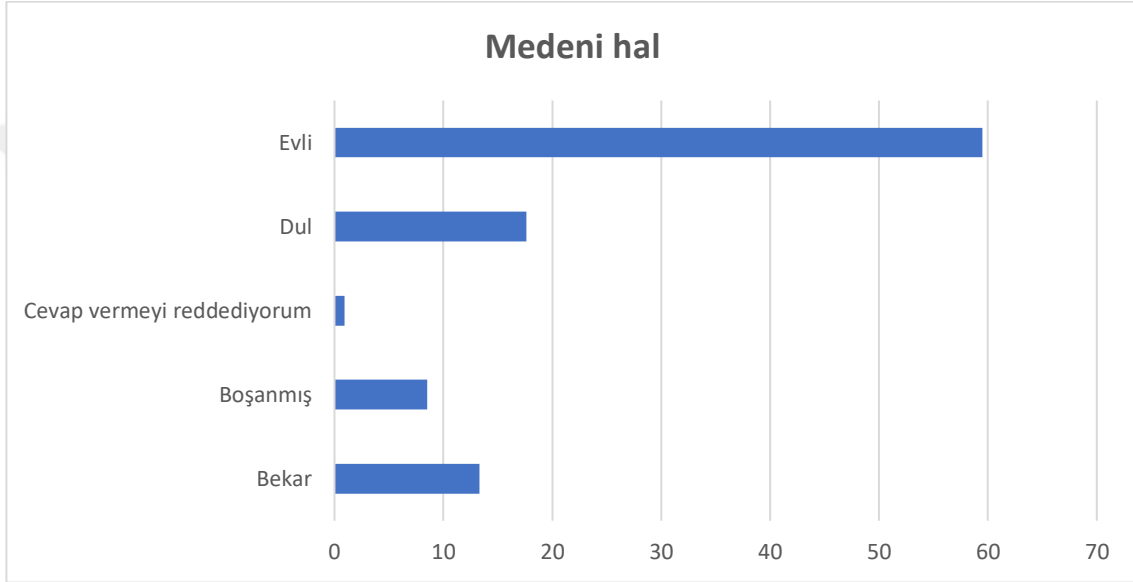

Sonuçlar, Tablo 5'te gösterildiği gibi kadın katılımcıların en büyük oranını %29,5 ile orta eğitimi olanlar oluştururken lise mezunlarının oranı %21,9, iki yıl eğitim gören yüksek okul mezunlarının oranı %19,0, dört yıl eğitim gören üniversite mezunlarının oranının %14,8 olduğunu göstermiştir. Buna göre girişimcilik, eğitim düzeyi yüksek lisans mezunu kadınlarda gittikçe azalmaktadır. Bunun sebebi de grubun kendilerine uygun iş imkanları bulmuş olmasıdır.

Tablo5 .6

Medeni durum		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Bekar	28	13.4	13.4	13.4
	Boşanmış	18	8.6	8.6	22.0

Cevap vermeyi reddediyorum	2	0.9	0.9	22.9
Dul	37	17.5	17.5	40.4
Evli	125	59.6	59.6	100.0
Total	210	100.0	100.0	

Tablo 5.6 da kadın katılımcıların sosyal statülerine göre dağılımını göstermektedir. Bunların en büyük yüzdesini %59,6 ile evli kadınlar oluşturmaktadır. Bölgedeki kadın girişimcilerin en büyük yüzdesinin evli kadınların oluşturmasının açıklaması, ya evli kadınların diğer gruplardan daha fazla mali kapasiteye sahip olmaları ya da kocalarından motivasyon alıp etkilenmiş olmalarıdır.

Bunları %17,5 ile eşini savaşta kaybeden dul kadınlar takip etmektedir. Bu kadın grubu zor şartlar altında yaşamakta ve birçoğu yapılan insani yardımlarla geçinmektedirler. World Vision Organization tarafından yapılan bir araştırmaya göre, dul kadınların %95'i depresyon ve çaresizlik içerisinde olurken ruh sağlığı açısından da bakıma ihtiyaç duymaktadır. Boşanmış kadınların oranı %8,6'dır. Bekar kadınların oranı %13 olarak tespit edilmiştir (Valette, Mate, 2022).

5.4.6 Aile Bklüğü

Tablo 5.7

Kadın evli ise kaç çocuğunuz var (toplam sayı)?		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Yok	44	27.2	27.2	27.2
	1-3	109	51.9	51.9	79.1
	4 çocuk ve üzeri	57	20.9	20.9	100.0
	Total	210	100.0	100.0	
Total		210	100.0	100.0	

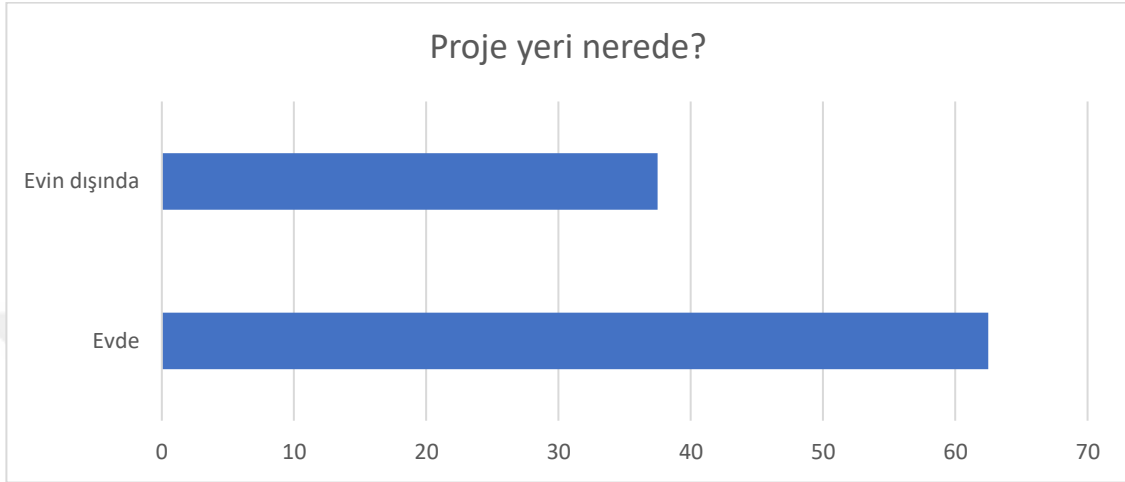
Sonuçlar, kadın girişimcilerin çoğunun çocuk sahibi olduğunu ve 1-3 çocuk sahibi kadın girişimcilerin yüzdesinin %51,9'a kadar yükseldiğini gösteriyor.

5.4.7 İş Yeri

Tablo 5.8

Proje yeri nerede?		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Evde	131	62.4	62.4	62.4

	Evin dışında	79	37.6	37.6	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

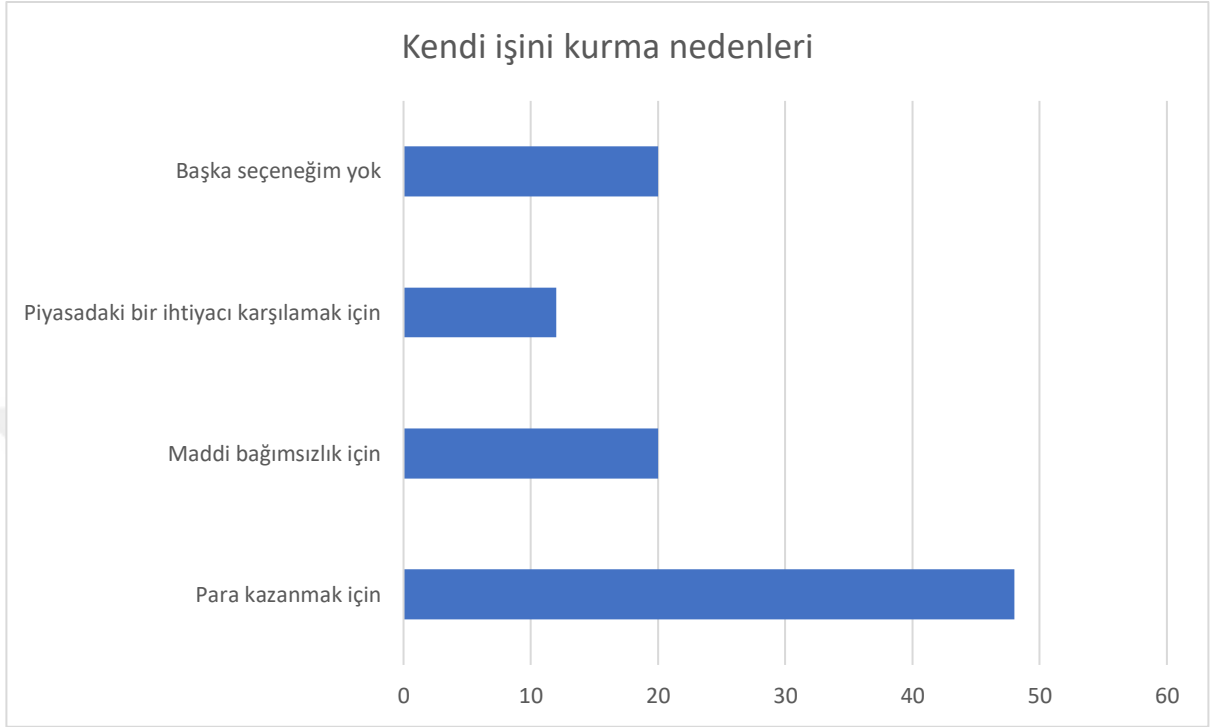
Bu çalışmada kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu iş yerlerinin evin içinde olduğunu dile getirdi, buna binaen evde çalışan kadın katılımcıların oranı %62,4'e ulaşmış durumdadır.

Çalışma yeri ev dışında olan kadın katılımcıların oranı ise %37,6'dır. İş yeri evde olanların artış göstermesi, işlerin çoğunun dikiş, kuaförlük ve yemek hazırlama gibi tipik ve küçük projeler dahil olmak üzere çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktadır.

5.4.8 Kendi İşini Kurma Nedenleri

Tablo 5.9

Kendi işini kurma nedenleri					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Para kazanmak için	101	48.1	48.1	48.1
	Maddi bağımsızlık için	42	20.0	20.0	68.1
	Piyasadaki bir ihtiyacı karşılamak için	25	11.9	11.9	80.0
	Başka seçeneğim yok	42	20,0	20,0	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

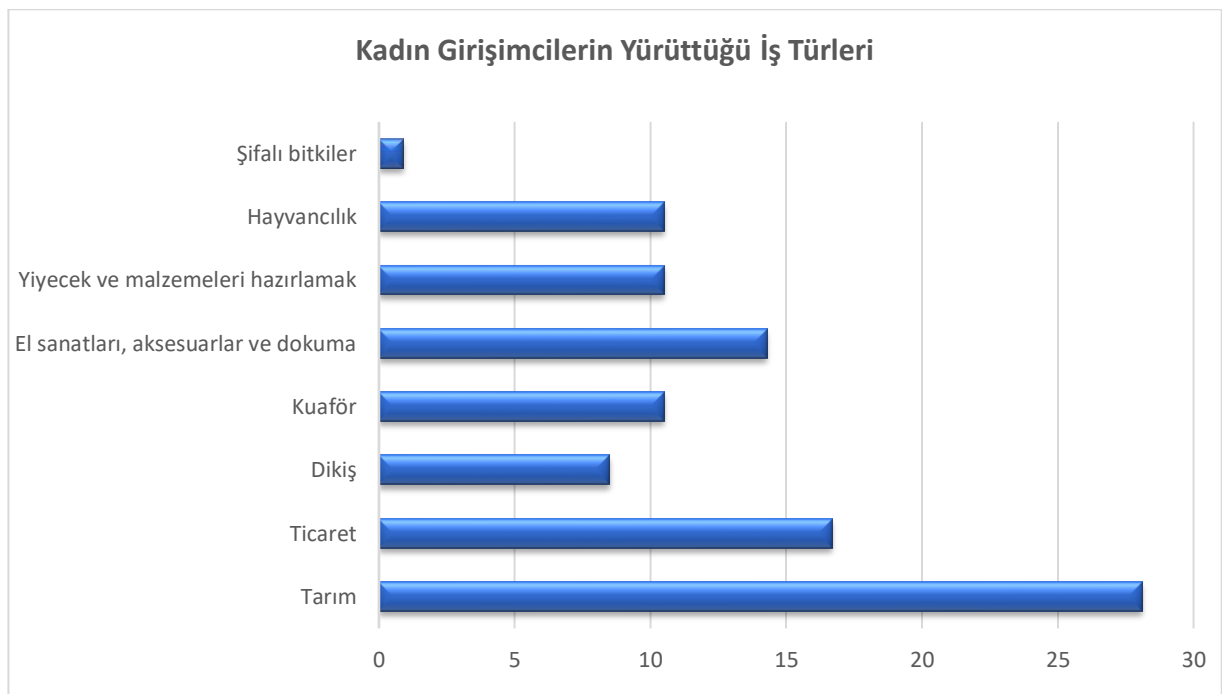

Tablo 5.9'da gösterildiği gibi anket sonuçları, çoğu katılımcının finansal ihtiyacın güvenli bölgede bulunan kadın girişimcileri çalışmaya ittiği sebeplerden biri olduğuna inandığını göstermektedir. Savaştan sonra birçok Suriyeli, çalışma ve ekonomik fırsatların olmaması da dahil olmak üzere zorlu yaşam koşullarıyla karşı karşıya kalmış ve bu durumdan en çok Kadınlar etkilenmişti. Özellikle geçim sağlayanını, babasını veya kocasını kaybedenler için ek gelir elde etmek ve mali durumunu iyileştirmek amacıyla girişimcilik alanında çalışmak en uygun seçenektir. Kendi projesini açma nedeni para kazanmak olan kadın girişimcilerin oranı %48,1 ile en yüksek basamakta yer aldı. Pazardaki bir ihtiyacı karşılamak için kendi ticari projesini başlatanların oranı %11,9'a ulaşırken finansal bağımsızlık ve ihtiyaçlarını güvence altına almak ve finansal durumlarını iyileştirmek için kendi kendine yetinmek amacıyla kendi projesini başlatanların oranı %20.0 civarındaydı. Başka seçenekleri olmadığı için kendi işini kurmayı seçenlerin oranı ise %20.0 buldu.

5.4.9 Kadın Girişimcilerin Yürüttüğü İş Türleri

Tablo 5.10

Kadın Girişimcilerin Yürüttüğü İş Türleri					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Tarım	59	28.1	28.1	28.1
	Ticaret	35	16.7	16.7	44.8
	Dikiş	18	8.5	8.5	53.3
	Kuaför	22	10.5	10.5	63.8
	El sanatları, aksesuarlar ve dokuma	30	14.3	14.3	78.1
	Yiyecek ve malzemeleri hazırlamak	22	10.5	10.5	88.6
	Hayvancılık	22	10.5	10.5	99.1
	Şifalı bitkiler	2	0.9	0.9	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

Tablo 5.10 'da gösterildiği gibi, anket sonuçları, ankete katılanların yüzde 28,1 ile en büyük yüzdesinin güvenli bölgede tarımda çalışan kadın girişimciler olduğunu gösterirken bunun nedenini bölgenin öncelikle kırsal ve tarımsal almasına bağlamıştır. Bölge, doğal kaynaklarla verimli toprak açısından zengindir. Bu nedenle tarım, kadınların bu kaynaklardan yararlanarak bunları karlı tarım projelerine dönüştürmesi için ideal bir fırsattı. Bunun yanı sıra birçok kadının tarım alanında gerek aile eğitimi yoluyla gerekse eski deneyimler yoluyla bilgi ve tecrübe sahibi oldukları bilinmektedir. Bu da tarımcılık becerilerini kullanmak ve kendi işlerini geliştirmek için iyi bir seçenek haline gelmiştir. Bu vesileyle yerel pazarın sebze ve meyve gibi tarım ürünlerine ihtiyacı olduğu için girişimci kendi ürünleini pazarlayabilecektir.

Bunları %17,6 ile ticaretle uğraşan kadınlar takip etmektedir. Bölge; Türkiye ile olan Cerablus, Çobanbey (Al-Rai) ve Öncüpınar sınır kapıları gibi birçok geçişin açılması sayesinde gelişen bir ticaret trafiğine tanık olmuştu. Bu sınır kapıları, Türkiye ile ticaret hareketinin canlanmasında büyük rol oynarken son dönemde kadınlar tacir izni de alabilir hale gelmişti. Kadınların yaptığı ticaret alanları daha çok giysi ve kozmetik gibi kadınsı ürünlerin satışına dayanmaktadır. Katılımcıların çoğu kadın ve çocuk giyimi ticareti veya kullanılmış giysi ticareti ile uğraşmakta olup bu ticaret bazen çarşıda açılan bir dükkânda bazen de evin veya çadırın içinde gerçekleşmekteydi.

Kuaförlük yapan girişimci kadınların oranı ise% 10.5 tir. Güzellik salonu, özellikle de onu kadın girişimci bilgiliyse ve kendini geliştirmek istiyorsa, kuaförlük malzemelerine, saç kurutma makinelerine ihtiyaç duyduğundan pahalı bir proje olarak görülmez. Kuaförlük alanında bir eğitim kursu alabilir. Kadın güzellik salonu projesi tüm kadınlar için uygundur, çünkü kadın işine evinde başlayabilir, bu da onun ev işleri ile güzellik işleri arasında denge kurmasına yardımcı olur. Ayrıca sürekli talep gören mesleklerden biridir.

Dikiş ve terziilik yapan kadın katılımcıların oranına gelince bu oran %8,5 sınırlarında kaldığı görülmektedir. Dikişçilik projeleri nispeten düşük maliyetlerle başlatılabilen projeler arasında yer almaktadır. Sadece bir dikiş makinesine ve bazı temel malzemelere temin etmek kadın girişimcilerin dikiş hizmetleri sunmaya başlaması için

yeterlidir. Bazı insani yardım kuruluşları tarafından yürütülen eğitim kursları, bu tür küçük ve tipik projelerin yaygınlaşmasına yardımcı olmuştur

Katılımcı oranı %14,3'e ulaşan el sanatları alanı; aksesuar yapımı, hediye kutuları, cam süsleme, nakış, yün örgü ve benzeri ürünleri içermektedir. Birçok aile ve kadın için geçim kaynağı olduğu için yörede pamuk, yün, ipek ve boncuk gibi yerel olarak bulunabilen hammaddelerin kullanıldığı dokuma, örme ve nakışta geleneksel el işlerini ve zanaatlarını öğrenmelerine yardımcı olmak adına insani yardım kuruluşları ile derneklerin organize ettiği eğitim merkezlerinde bu alanda eğitim kursları sunulmaktadır.

Gıda maddelerinin hazırlanmasına katılan kadınların oranı ise %10,5 olarak tespit edildi. Ev yapımı yemek projesi, kadınların evde çalışabileceği en başarılı küçük projelerden biri olarak kabul edilmektedir çünkü birçok aile (özellikle kadınların işçi veya memur olduğu ve yeterli zamanlarının olmadığı ailelerde) hazır gıda almaya güvenmektedir. Bu nedenle, bu proje her açıdan kadınlara destek sağlayıcı olarak kabul edilir. Bu proje, yemek harçlarını hazırlamak için gerekli aletlerin çoğu her evde bulunduğundan büyük sermaye gerektirmeyen bir projedir. Ayrıca kadınların çoğu ev yapımı harç yapma konusunda yeterli deneyime sahiptir. Dolayısıyla bu tür projelerde büyük bir kayıp yaşanmamaktadır. Çünkü satılmayan harç malzemeleri proje sahipleri tarafından her zaman kullanılabilir.

Hayvancılık alanında çalışan kadınların oranı da %10,5'i bulmuş durumda. Bunların bazılarının bu alanda işe başamaları için uygun fiyatlarla hayvan aşısı, yem temin etme ve bulaşıcı hastalıklardan koruma hizmetleri gibi destekler sunarak, insani yardım dernekleri ve kuruluşları yardım etmiştir. Bu tür projelerde çalışmak büyük kas gücü gerektirmediği için kadınlar ve yaşlılar da kendi evleri dışında çalışmaya mecbur kalmaksızın bu projelerden yararlanabilir. Hayvancılığı desteklemeye yönelik projeler, kırsal kesimlerde yaşayanların hayvancılık konusundaki büyük deneyimleri nedeniyle başarılı olmuştur.

Son olarak da bölgede papatya, kekik gibi faydalı bitkiler toplayan kadınların oranı %0,9'dur. Bu alanda çalışmak uzun zaman ister ama elde edilen ürünler yüksek fiyatlara satılır.

5.4.10 Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engeller ve Zorluklar

Tablo 5.11

Kadın girişimcilerin karşılaştığı engeller nelerdir?					
Son olarak da		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	İş deneyimi eksikliği	69	33.0	33.0	
	Mali destek eksikliği, Su ve elektrik faturaları gibi yüksek proje maliyetleri	142	68.0	68.0	
	Bölgedeki güvenlik durumu	75	35.7	35.7	
	Toplumun kadın çalışması ve liderlik fikrini kabul edememesi	19	9.0	9.0	
	Ev ödevi ve çocuk bakımı	37	17.6	17.6	
	Girişimcilik alanlarını belirleme	27	12.8	12.8	
	Kadınların düşük eğitim düzeyi	18	8.5	8.5	
	İşyerine ve işyerinden hareketlilik ve ulaşım sorunları	72	34.2	34.2	
	Malları elden çıkaramama (elden çıkarma pazarlarının olmaması)	32	15.2	15.2	
	Total	210	100.0	100.0	

Kadın girişimci katılımcıların çalışmaları sırasında karşılaştıkları engellerle ilgili verdikleri yanıtlar oldukça fazlaydı. Bu nedenle maddi engeller, özellikle ilgili makamlardan destek ve fon sağlanamaması ve elektrik maliyetlerinin yüksek olması kadın girişimcilerin karşılaştığı en büyük engel oldu. Bu sorunla karşılaşan kadın girişimcilerin oranı ise %68,0'ı buldu. İş yerine gidip gelme zorluğu sorununun yanı sıra özellikle kamplarda yaşayan ve tarımda çalışanlar olmak üzere bu sorunla karşılaşanların oranı yüzde 34,2'yi bulduğu tespit edildi. Öte yandan Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareketi bölgelerinde istikrar ve güvenliğin sağlanmış olmasına rağmen hala bölgedeki silahlı gruplar arasında yaşanan çatışmalarla terör örgütlerinin düzenlediği patlatmalara tanık olmaktadır. Bölgede bu güvenlik sorunuyla karşılaşan kadın katılımcıların oranı %35,7'ye ulaşmıştır.

Girişimcilik başarısı büyük ölçüde girişimcilerin önceki deneyimlerine bağlıdır ve bu da çok önemli bir faktördür. Dolayısıyla deneyim eksikliği engeliyle karşılaşan ve projelerine başlamayı büyük zorluk olarak gören kadın girişimcilerin oranı %33,0 idi. Kadın girişimcilerin deneyimindeki azalma, daha önce de açıklandığı gibi, savaş öncesinde kadınların girişimciliğe katılımının zayıf olmasından kaynaklanmaktadır.

Kadın girişimcilerin karşılaştığı engeller ve zorluklar arasında kadınların girişimcilik alanlarının belirlenmesi yer almaktadır. Bu zorlukla karşılaşan kadın katılımcıların oranı %12,8 olarak tespit edildi. Burada Kadın girişimciliği yalnızca dikiş ve gıda işleme gibi geleneksel işlerle sınırlı kaldı.

Sosyal engellerle karşılaşan kadın girişimcilerin oranı %9,0'ı bulurken bu engeller, kadının yerinin ev ve çocukların yetiştirilmesi olduğu yönündeki yaygın anlayış nedeniyle, toplumun kadın işini kabul etmemesi ve ticari bir projeye liderlik etmemesi ile temsil edilmektedir.

Düşük eğitim düzeyi engeline takılan kadın katılımcıların oranı %8,5'tir. Teknolojik ve ekonomik gelişmelere ayak uydurmalarını engellediği için bazıları için zorlayıcı bir faktördür

Ürünlerini satacak pazarlara erişme sorunu yaşayan kadın girişimcilerin oranı ise %15,2 oldu.

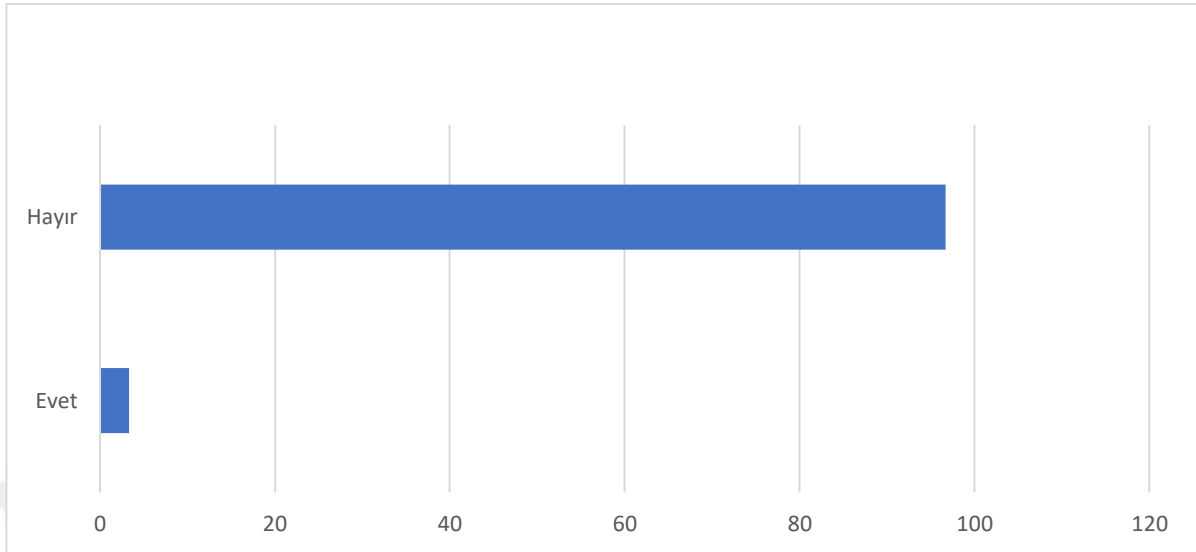
Ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili kişisel engellerle karşılaşan kadın girişimcilerin oranı %17,6 civarındaydı.

5.5 BÖLGEDEKİ KADIN GİRİŞİMCİLERİ ETKİLEYEN EKONOMİK FAKTÖRLER

5.5.1 Finansman ve Kredi Temini

Tablo5.12

Kadın girişimciliğini destekleyecek finansman ve krediler var mı?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Evet	7	3.3	3.3	3.3
	Hayır	203	96.7	96.7	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

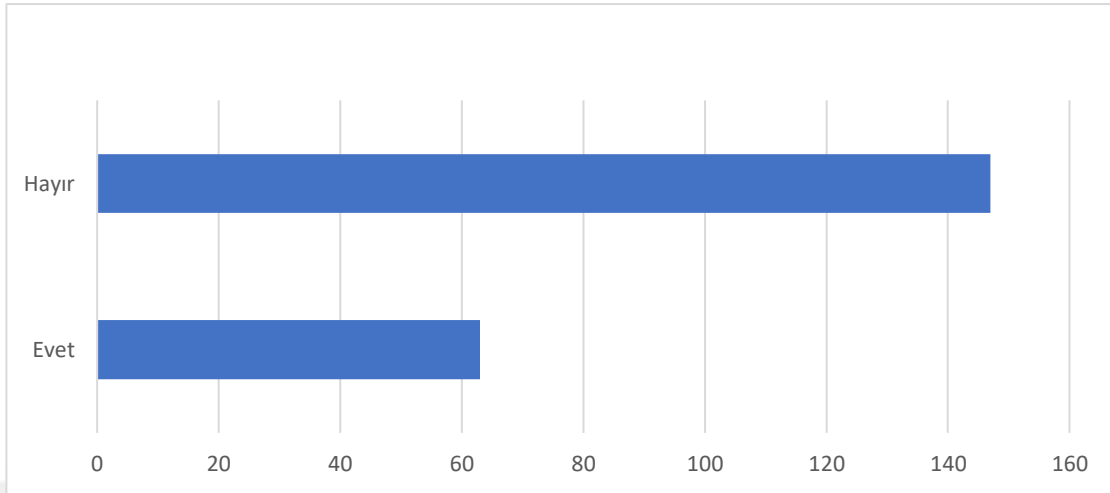
Kredi ve finansman almayanların oranı artış göstererek %96'ya ulaştı. Bu da finansman ve kredilerin bölgede önemli bir sorun olmaya devam ettiği anlamına gelirken finansmana erişmek için özel istemlerin ve koşulların olabileceğine işaret etmektedir.

Bu da World Vision tarafından Suriye'deki kadınlar ve çocuklar üzerine yürütülen ve kamp yöneticilerine fonların 2021'den bu yana önemli ölçüde azaldığına dair bir açıklamanın belirtildiği bir çalışmayla tutarlıdır(Valette, Mate, 2022).

5.5.2 Çeşitli İşletmelerde Eğitim Kursları Alma

Tablo 5.13

İşe başlamadan önce eğitim kursları aldınız mı?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Evet	63	30.0	30.0	3.3
	Hayır	147	70.0	70.0	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

Sonuçlar, katılımcıların %70'inin projelerine başlamadan önce eğitim kursları almadığını sadece katılımcıların %30'unun eğitim kursu aldığını, kamplarda yaşayan kadınların hiçbir eğitim kursuna tabi kalamadıklarını gösterdi. Çünkü çoğu örgüt ve derneğin kamptakilerine özel kurslar düzenlemediğini ve bu nedenle bu tür kurslara katılmakta zorlandıklarını ifade ettiler. Fakat tarım, ticaret ve yemek işleriyle uğraştıkları için bunların kursa ihtiyacı yoktu. Aynı şekilde kadınların çoğu benzer araştırmalara göre kursları bitiren kadın girişimcilerin iş bulmadığını veya ilgili kurumlardan kendilerine finansman sağlayamadığını dile getirdiler (Destek Koordinasyon Birimi, 2023)

5.5.3 Girişimcilik Deneyimi

Tablo 5.14

Kaç yıllık deneyiminiz var?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	3 yıldan az	178	84.8	3.3	3.3
	6 yıldan az	26	12.3	96.7	100.0
	6 yıldan fazla	6	2.9		
	Total	210	100.0	100.0	

Veriler, kadın katılımcıların %84,8 oranla büyük çoğunluğunun üç yıldan az deneyime sahip olduğunu gösteriyor. Bu da bölgedeki kadın katılımcıların büyük bir bölümünün en az birkaç yıllık deneyime sahip olduğunu gösteriyor.

5.5.4 Pazar Erişimi

Tablo 5.15

Ürünleri satmak için yerel pazarlar var mı?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Hayır	12	5.8	5.8	5.8
	Evet	57	27.1	27.1	32.9
	Bazen	141	67.1	67.1	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

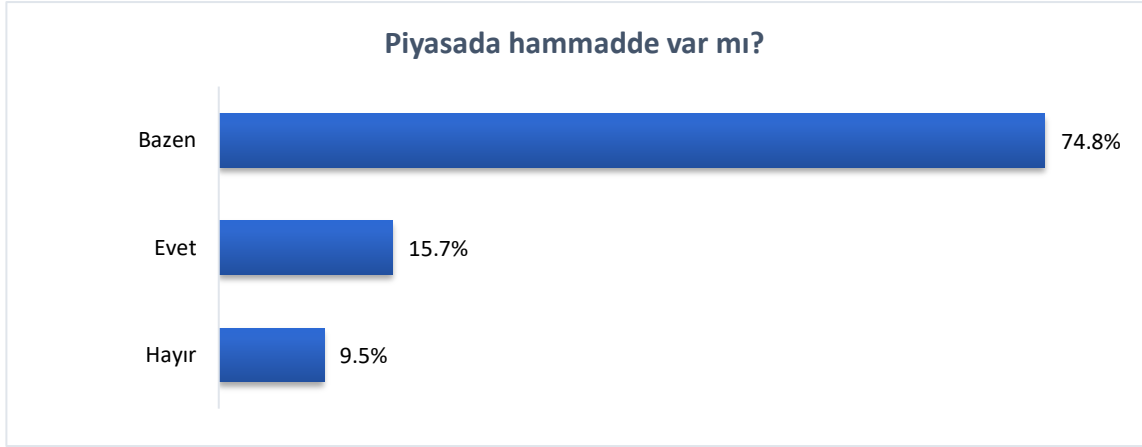

Veriler, kadın katılımcıların %67,1'lik çoğunluğunun pazar olmaması nedeniyle ürünlerini satmakta bazen zorlandıklarını gösteriyor. Bunun sebebi ise bölgenin kapalı olması, yani ne karadan ne de denizden dış dünya ile temasının olmamasıdır.

5.5.5 Hammadde Elde Etme İmkkanı

Tablo 5.16

Piyasada hammadde var mı?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Hayır	20	9.5	9.5	9.5
	Evet	33	15.7	15.7	25.2
	Bazen	157	74.8	74.8	100.0
	Total	210	100.0	100.0	

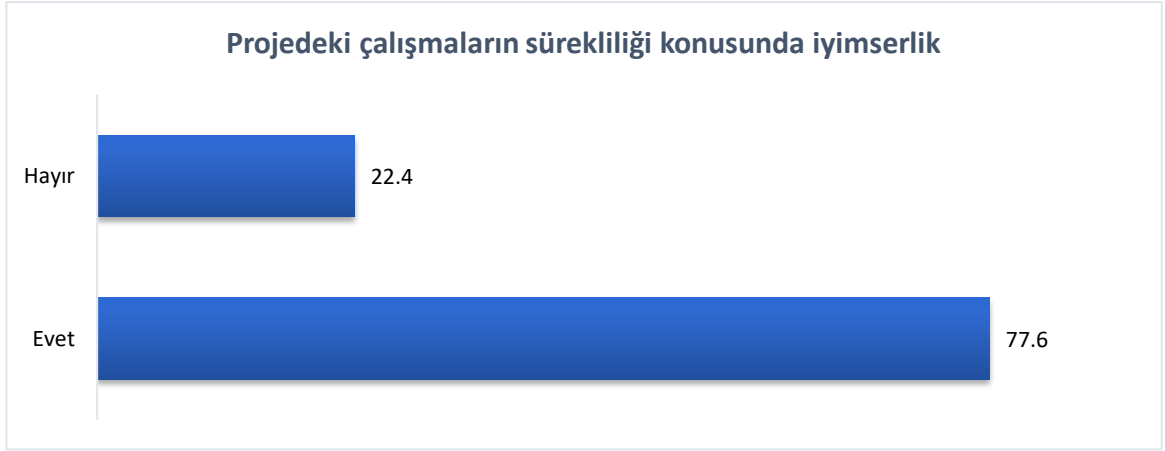

Veriler, %74,8 gibi bir oranla kadın katılımcıların çoğunluğunun bazen projeleri için hammadde bulmakta zorlandığını gösteriyor. Bunun nedeni, çatışma sonrası bölgenin altyapı olmadığı için sanayi sektöründe tamamen ithal hammaddelere bağımlı olması ve dolayısıyla yurt dışından ithalata bağılı olmasıdır.

5.5.6 Projedeki Çalışmaların Sürekliliği Konusunda İyimserlik

Tablo 5.17

Projedeki çalışmaların sürekliliği konusunda iyimserlik?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	Evet	163	77.6	77.6	100.0
	Hayır	47	22.4	22.4	22.4
	Total	210	100.0	100.0	

Elde edilen cevaplar, araştırmaya katılan kadın girişimcilerin karşılaştıkları engellere rağmen oldukça iyimser olduklarını ve projelerinin geleceği konusunda %77,6 oranla iyimser olduklarını göstermektedir. Kadın girişimcilerin girişimcilik yetenekleri konusunda özgüven sahibi olmaları, güçlü bir başarı arzusu duymaları ve benzersiz ürün ve hizmetler sunmaları önemlidir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

TARTIŞMA

Bu çalışma, Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgede kadın girişimcilerin karşılaştıkları engelleri değerlendirerek ortaya çıkarmayı ve kadın girişimcilerin performans ve başarısını etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Çalışma Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı alanlarını kapsadığı için ulaşılan sonuçlar genellenemez. Barış Pınarı alanları ise bu alanla iletişimin zorluğu nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu, elbette, sonuçların doğruluğunu ve kapsamlılığını etkilemiştir. Ayrıca, güvenli bölgede bu konuda daha önce yapılmış çalışmaların olmaması, bu çalışmanın sonuçlarını önceki çalışmalarla karşılaştırmak için araştırmacının karşılaştığı zorluklardan biriydi.

Daha önce yapılan çalışmalar, kadın girişimcilerin sayısı ve bölgedeki mevcut **projeler hakkında son istatistiklerin olmaması ve özellikle de 2018'den bu yana bölgenin** tanık olduğu kademeli istikrar ve ardından gelen büyük iç göç hareketinden sonra bazı insani yardım kuruluşlarının girişimcilikle ilgili yaptığı bazı raporlarla sınırlıydı. Doğru sonuçlar elde etmek için, ankete şehirlerde, köylerde ve kamplarda hem yerleşik hem de yerinden edilmiş kadın girişimciler dahil edildi.

Sonuçlara göre, bölgenin tanık olduğu büyük yer değiştirme hareketinden dolayı yerinden olan kadın girişimcilerin yüzdesi yerleşik olanlardan daha fazlaydı. Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgenin nüfusu yaklaşık 4 milyona ulaşırken, bunların 2,8'i başka bölgelerden edilenler oluşturmaktaydı (Yusuf,2012).

Elde edilen sonuçlara göre, orta düzey eğitim görmüş kadın girişimcilerin sayısı artarken eğitim düzeyi yüksek lisans olanların sayısı önemli ölçüde azalmaktaydı.

Bu durum, eğitim düzeyi ile işçilerin ve girişimcilerin kendi projelerini başlatma becerileri arasında bir alaka olmadığını doğrulamaktadır.

Kadın girişimcilerin en büyük yüzdesi kamp dışında yaşayanlar arasında olduğu anlaşıldı. Bunun da birkaç nedeni vardır; birincisi, kadın girişimciler tarafından yürütülen projelerin çoğunun, kadın girişimcilerin evde gerçekleştirebilecekleri küçük ve tipik projeler olmasıdır. Kamplarda yaşayanların ise bu projeleri çadırda gerçekleştirmeleri mümkün değildi. İkincisi, kadınları girişimciliğe teşvik etmek için insani yardım kuruluşları tarafından yürütülen mesleki eğitim kurslarının çoğu şehirlerde ve kamplardan uzakta olduğundandır.

20-50 yaş arası kadınlar arasında girişimcilik oranının artış göstermesi hiç de şaşırtıcı değil, çünkü bu yaş grubundaki insanlar daha aktif ve enerjiktir.

Evli kadınlarda girişimcilik oranı boşanmış, dul ve bekarlar gibi diğer kadınlara göre daha yüksektir. Çünkü evli kadınlar eşlerinden maddi ve manevi destek almaktadır. Ayrıca Kocaların zor ekonomik koşullar nedeniyle ailenin masraflarını tek başına karşılayamadıkları için eşlerinin bu konuda onlara yardım etmesi doğaldır.

İş yeri hususuna gelince, kadın girişimcilerin en büyük oranı projelerini kendi evleri içinde yürüttüğü tespit edildi. Çünkü kadın girişimcilerin üstlendikleri dikiş (tekstil), kuaförlük, yemek malzemesi hazırlama gibi projelerin çoğu küçük ve iç mekanlarda yapılabilir. Böylece aynı yerde hem projesini yapabilmek hem de ev işleriyle kendi çocuklarını idare etme fırsatı buluyorlar.

Kendi projelerini başlatma nedenlerine gelince, katılan girişimciler; özellikle çoğu katılımcının evli ve çocuk sahibi olması nedeniyle aile giderlerine katkı sağlamak amacıyla daha çok para kazanmak için çaba sarf etmektedirler. Bazıları ise eşinin ölüm ya da tutuklanması ve kaybolması nedeniyle çalışmaya ve kendi projelerini kurmak mecburiyetinde kalmıştır. Bu sonuçlar, Destek Koordinasyon Birimi (2023) tarafından yürütülen "Suriye'nin Kuzeybatı'nda Girişimcilik" başlıklı çalışmanın sonuçlarıyla aynı nokta buluşuyor. Çalışmaya İdlib bölgeleri ile Cerablus, Afrin ve Azez bölgeleri dahildir. Çalışmaya %11'i kadın olmak suretiyle erkek ve kadınlar dahil edilmiştir.

Girişimciliğin temel amacı bir kazanç elde ederek finansal bağımsızlığa kavuşmaktır.

Kadın girişimcilerin yürüttükleri proje türleri ise tarımsal ve ticari projeler ile dikiş, kuaförlük, yemek hazırlama gibi küçük projeler arasında değişmektedir. Kadın girişimcilerin yürüttükleri projelerin başında tarım gelmektedir. Bunun nedeni bölgenin genel olarak tarım sektörüne ağırlık vermesi, diğer taraftan da bu bölgeye göç edenlerin çoğunun kırsal kesimden gelmiş olması ve tarımsal iş tecrübesine sahip olmalarıdır.

Kadın girişimcilerin üstlendiği projeler arasında ticaret faaliyetleri ikinci sırada yer almaktadır. Bu faaliyetler, küçük bir iş yeri veya bakkal dükkanı açarak veya ikinci el giysi, kıyafet ve kozmetik ürünleri satarak gerçekleştirilmektedir.

Bunları tekstil, kuaförlük, yemek malzemesi hazırlamak ve faydalı bitkiler satmak gibi büyük bir maliyet gerektirmeyen ve ev içinde yapılabilecek küçük ve tipik projeler izlemektedir.

Bu, Yerel Kalkınma Organizasyonu (2019) tarafından yürütülen "Suriye'nin Kuzeyi'nde Kadınların Güçlenmesinin Artırılması" başlıklı bir araştırmanın sonuçlarıyla tutarlıdır; Suriye'nin Kuzeyi'nde yaşayan kadınların üstlendiği dikiş, kuaförlük, harç hazırlama ve el işleri gibi ufak projeler onlar için uygundur.

Kadın girişimcilerin güvenli bölgede karşılaştıkları engellere gelince, bunların en başında ve en önemlisi mali destek, finansman ve kredi eksikliği, ayrıca uzmanlık eksikliği, mesleki eğitim eksikliği, kurslar, hammadde eksikliği ve toplumun kadın çalışmasına olumsuz bakışının temsil ettiği toplumsal engeller gelmektedir.

Ancak savaş öncesine göre kadın girişimciliğinin toplum arasında kabulünün arttığı dikkat çekmektedir. Bu, Ahmed Bayram (2017) tarafından yürütülen "Çatışma Bölgelerinde Girişimcilik" başlıklı bir çalışma ile Yerel Kalkınma Organizasyonu (2019) tarafından yürütülen "Suriye'nin Kuzeyi'nde Kadınların Güçlenmesinin Artırılması" başlıklı çalışma ile aynı noktadadır.

Bu çalışmaların sonuçlarına göre, toplumun kadın işini ve girişimciliği kabul etmesi fikrinin önemli ölçüde arttığı da kaydediliyor. Bunun nedeni ise zorlu ekonomik koşullardan kaynaklanmaktadır.

Bu çalışma aynı zamanda, malzeme desteği ve finansman eksikliğinin bölgedeki girişimcilerin önündeki en önemli engellerden biri olduğu ve elektrik maliyetlerinin önemli ölçüde yüksek olduğu konusunda da önceki çalışmalarla örtüşmektedir.

Ayrıca deneyim eksikliği ile eğitim ve girişimcilik eğitimi eksikliği girişimcilerin önündeki engeller arasında yer almakta olup bu durum Destek Koordinasyon Birimi 2023 tarafından yapılan çalışma ile tutarlılık göstermektedir.

İnsani yardım kuruluşları ve yerel meclisler tarafından sağlanan hizmetler, yalnızca hizmet projeleri ve gıda yardımı ile sınırlıydı.

Kadın girişimcilerin başarısını ve devamlılığını etkileyen önemli bir faktör olan kadın girişimcilerin karşılaştığı zorluklardan biri de altyapının çökmesi nedeniyle hammadde eksikliğidir.

Bölgenin zaman zaman terör örgütleri tarafından bombalanması nedeniyle hırsılık ve adam kaçırmaya olaylarının yaygınlaşmasının yarattığı engellerden biri de güvenlik sorunudur. Bu sebeplerden dolayı da bir şehirden diğerine taşınmak gayet zor duruma gelmiştir.

Ayrıca kadın girişimcilerin karşılaştığı engellerden biri de kontrol noktaları bölgenin izolasyonu nedeniyle pazarlara erişilmemesidir.

Birçok araştırmacı, kadın girişimcilerin performans ve başarısını etkileyen faktörleri belirlemeye çalışmıştır. Bu araştırmalara göre, kadın girişimcileri etkileyen en yaygın faktörler şunlardır: kredi ve finansmana erişim, teminat eksikliği, pazarlara erişim, eğitime erişim, ağlara erişim, politika yapıcılara erişim, yasal engeller ve prosedürler ve toplumsal güvenlik eksikliğidir. Bu tezde elde edilen sonuçlar, kadınların girişimcilik faaliyetini etkileyen faktörleri inceleyen diğer araştırmacıların bulgularını desteklemektedir. Bu tezde ele alınan kadın girişimciler, dünyanın birçok ülkesinde başka yerlerde bulunan benzer engellerle karşı karşıyadır.

Kredi ve finansman sağlanması, kadın girişimcilerin başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Sonuçlara göre, kredi ve finansman sağlanmayanların oranı %96 gibi yüksek bir seviyededir. Bu, finansman ve kredilerin bölgede hala önemli bir

sorun olduğu ve finansman elde etmek için özel gereksinimler ve koşullar olabileceği anlamına gelmektedir.

Bu sonuç, World Vision tarafından Suriye kamplarındaki kadın ve çocuklar üzerinde yürütölen bir çalışma ile tutarlıdır. Çalışma sırasında fon ve mali desteğin 2021'den bu yana önemli ölçüde azaldığı belirtilmiştir (Valette, Matti, 2022).

Sonuçlar, kadın girişimcilerin büyük oranın projelerine başlamadan önce herhangi bir eğitim kursu almadığını gösterdi. Kamplarda yaşayan kadınlar ise insani yardım kuruluşlarının eğitim kursları şehirlerde olduğu için bu krslara kayıt yaptırma konusunda zorlanmışlardır. Benzer araştırmalara göre kursları tamamlayan kadın girişimciler ya iş bulamamış ya da yetkili kurumlardan fon alamamıştır.

Sonuçlar, yanıt verenlerin çoğunluğunun üç yıldan daha az deneyime sahip olduğunu gösteriyor ve bunun nedeni, kadın girişimciliğinin savaştan önce Suriye'de olması ve Global Entrepreneurship Monitor'ün 2009 yılı raporuna göre Suriye'de girişimcilik oranı Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya göre çok daha düşüktür (GEM, 2009).

2011'den bu yana bölgedeki siyasi istikrarsızlığın girişimciliği olumsuz etkilediğini belirtmekte fayda vardır.

Pazarların varlığı da girişimciliğin devamlılığı ve kadın girişimcilerin başarisında önemli bir faktördür. Ancak sonuçlara bakıldığında kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu ürünlerini satacak pazar bulamamaktadır ve bu durum Tükiye hariç olmak üzere bölgenin kapalı ve izole olmasından kaynaklanmaktadır.

Sonuçlar ayrıca, kadın girişimcilerin çoğunluğunun bazen projeleri için hammadde bulmakta zorlandığını gösteriyor. Bu de, altyapının çökmesinden kaynaklandığı için, özellikle tarım ve sanayi sektörlerini büyük ölçüde etkilemiştir.

Kadın girişimcilerin Suriye'nin kuzeyi'ndeki güvenli bölgede karşılaştıkları tüm bu engellere rağmen iyimserlik faktörü kadınların işteki başarıları ve bu başarının sürdürülebilirliğinde önemli bir unsur oluşturmuştur.

Bunun nedeni, katılan kadın girişimcilerin büyük bir yüzdesinin gelecekteki projeleri hakkında iyimser olmalarıdır.

Dolayısıyla bu faktör, bölgedeki yerel meclisler ve insani yardım kuruluşları tarafından dikkate alınmalıdır, ve bu doğrultuda onları yardım ederek desteklemeleri ve bölgedeki kadın girişimciler üzerinde daha fazla çalışma yapmaları gerekmektedir. Çünkü onlar zor koşullar altında muazzam bir iş çıkarmaktadırlar.

SONUÇLAR

Bu çalışma, Suriye'nin kuzeyindeki güvenli bölgede kadın girişimciliğinin gerçekliğine ve özelliklerine ilişkin genel bir sunum ve analiz sunmaktadır. Kadınların yeni projelere başlamalarını desteklemede hükümet politikalarının rolüne de değinmektedir. Kadınların girişimcilik projelerine başlamalarını engelleyen ve dolayısıyla ekonomik kalkınmaya aktif katılımlarını sınırlayan en önemli engellerin de ele alındığı çalışmada, kadın girişimcilerin karşılaştıkları temel sorunlar ve onları girişimcilik faaliyetlerinden uzaklaşmaya mecbur kılan nedenler de ele alınmıştır. Bu sonuç bölümü, güvenli bölgede kadın liderliğini teşvik edecek ve geliştirecek araştırmacının ulaştığı önerilere ek olarak çalışmanın en önemli bulgularını sunmaktadır.

Bu araştırmanın sonuçları, Nasaem Al-Khair Derneği, Kadınları Destekleme Vakfı ve Shafaq'tan gönüllülerin yardımıyla (Zeytin Dalı ve Fırat Kalkanı hareketleri bölgeleri) güvenli bölgede bulunan El-Bab şehrinden 36, Azez şehrinden 48, Afrin şehrinden 42, Cerablus şehrinden 33, Al Rai (Çobanbey) şehrinden 22 ve Marea şehrinden 29 katılımcı olmak üzere toplam 210 kadın girişimci tarafından doldurulan anketlere dayanılarak belirlenmiştir.

Çalışma aynı zamanda yerleşik ve yerinden edilmiş kadın girişimcileri de kapsıyordu ve bölgede görece istikrar ve güvenliğin yeniden sağlanması ile birlikte bölge, yerinden olma hareketinin bir sonucu olarak büyük bir nüfus trafiğine tanık olmuştur. Bu nedenle de yerinden olmuş kadın girişimcilerin oranı %57,1'e ulaşırken yerleşik kadın girişimcilerin oranı %42,9'a ulaştığı tespit edilmiştir.

Yerinden edilmiş kadınlar arasında girişimcilik oranının yüksek olması, kadınların her şeyi geride bırakıp başka bir yere taşınmasından kaynaklanan zor ekonomik koşulların yanı sıra ölen ya da savaş gruplarına katılan eşlerinin yokluğundan kaynaklanıyor.

Sonuçlar Tablo 5.3'te gösterildiği gibi kamplarda yaşayan kadın girişimcilerin yüzdesinin %16,7, kamp dışında yaşayanların oranının ise %83,3 olduğunu göstermektedir. Zira kuruluşlarla dernekler tarafından kamplarda girişimciliğin teşvik etmemesi ve bu konuda kursiyerlere yönelik eğitim kurslarının verilmemesinin yanı sıra

kamplarda yaşadıkları zor koşullar bu kamplarda en basit projelerin bile gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır.

Sonuçlar, Tablo 5.4'te gösterildiği gibi, girişimciliğin yaşları (20-50) olan kadınlarda aktif olduğunu, 20 yaşından küçük ve 50 yaşından büyük kadınlarda azaldığını göstermektedir.

Eğitim düzeyleri incelendiğinde anket sonuçları, orta ve ilköğretim düzeyindeki katılımcılar arasında girişimciliğin arttığını, orta eğitim düzeyindeki kadınların yüzdesinin %29,5'e, ilköğretim düzeyindeki kadınların yüzdesinin ise %19,0'a ulaştığını göstermektedir. Ortaöğretimde kadınların yüzdesi %21,9 üniversitede eğitim gören kadınların yüzdesi ise %14,3 olup, lisansüstü eğitime sahip kadınlarda bu oran önemli ölçüde azalmaktadır.

Kadınlar arasında eğitim düzeyi lisansüstü olanlarda girişimcilik oranının azalma nedeni, bu grubun uygun iş fırsatları bulmuş olmasıdır. Bu da eğitim düzeyi ile girişimcilik arasında bir ilişki olmadığı anlamına gelmektedir.

Girişimcilik Tablo 5.6 'te görüldüğü gibi diğer kesimlere (dul – boşanmış kadın – bekar kadın) göre evli kadınlarda yüksek oranda aktiftir. Evli kadınların oranı %59,6, dulların oranı %17,5, boşanmışlar %8,6 ve bekar kadınlar %13,4'tür. Evli kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmalarının nedeni, zor ekonomik koşullarda kocasına yardım etme arzusunun yanı sıra, eşlerinden maddi ve manevi destek almalarından kaynaklanmaktadır.

Sonuçlar, girişimcilik oranının çocuk sahibi kadınlar arasında daha aktif olduğunu göstermektedir. 1-3 arası çocuk sahibi olan kadın girişimcilerin oranı %51,9 dur. 4 ve üzeri çocuğu olanların oranı %20,9, çocuğu olmayanların oranı ise %27,2 oldu. Bu, çocuklarının zorlu koşullar altında yaşamasına yardımcı olmak için girişimciliğe yönelmelerini açıklıyor.

İş yeri sorusuna ilişkin katılımcıların cevabı kadın girişimcilerin proje yerlerinin yüksek oranda ev içinde olduğu yönde gelmiştir. Buna göre projesini konut içinde yürütenlerin oranı %62,4'ü bulurken projesini konut dışında yürütenlerin oranı %37,6'ya ulaştığı anlaşılmıştır. Bunun nedeni, çoğu projelerin ev içinde yemek yapmak,

dikiş dikmek, kuaförlük gibi küçük ve tipik projeler olmasının yanı sıra birçok kadının kendi işini aynı zamanda evde çocuklarına bakarak yapmak istemesi gibi sebeplerden mütevellitir.

Onlara girişimcilik projelerini başlatmaya sevk eden sebepler sorulduğunda %48,1 oranla yanıtların büyük bölümü para kazanmak için olduğu anlaşıldı. Bunun nedeni, yaklaşık 13 yıldır devam eden ve en çok kadınlarla çocukların etkilenmiş olduğu savaş sebebiyle erkeklerin ölümü veya savaşa katılımları sonucu yokluklarında kadınların zor ekonomik koşullarda hem kendisine hem ailesine destek olmak adına fırsat aramak zorunda kalmasıdır.

Maddi bağımsızlığına kavuşup da projesini finansal ihtiyaçlarını kimseye itimat etmeden karşılayabilmek amacıyla başlatanların oranı %20,0 dir.

Pazardaki bir ihtiyacı gidermek amacıyla proje başlatan kadın girişimcilerin oranı ise %11,9'dur

Başka seçeneği olmadığı için kendi projesini başlatan kadın girişimcilerin oranı ise %20,0'dir

Kadın girişimcilerin gerçekleştirdiği girişimcilik faaliyet türlerine bakıldığında, tarım sektörü girişimcilik projelerinin %28,1 oranla üst sıralarında yer almaktaydı. Bunun nedeni, Suriye'nin kuzeyi kesiminin bol doğal kaynaklarla karakterize edilen kırsal bir bölge olmasının yanı sıra mahalli pazarların sebze ve bakliyat gibi tarım mahsullerine ihtiyaç duymasındır.

Öte yandan, kadınların ticarete katılım oranı yaklaşık %17,6 olarak kaydedildi. Bu arada Türkiye ile olan ticari geçişler, bölgedeki ticari faaliyetleri canlandırmada önemli bir rol oynamıştır. Son zamanlarda kadınlar ticari izinler alarak Türkiye'ye ticaret yapmak amacıyla giriş yapabilme imkanına sahip olmuşlardır. Kadınların genellikle küçük bakkal dükkanı, bayan giyimi, kozmetik ürünleri ve ikinci el giysi ticareti gibi faaliyetlere katıldığı saptanmıştır. Bu ticari faaliyetler genellikle pazar içindeki mağazalarda, evlerde ve seyyar çadırlarda gerçekleştirilmekteydi.

Kuaförlük alanında çalışan kadın girişimcilerin oranı ise %10,5 olarak tespit edildi. Girişimci bir stajyer olup kendini geliştirmek istiyorsa güzellik salonu onun için

bir adet saç kurutma makinesi ile bazı ufak tefek cilt bakımı malzemesi gerektiren düşük maliyetli ve evin içinde yapılabilecek projelerden biri olarak kabul edilir. bu da onun aynı anda hem ev işini yapmasına hem de salonunu işletmesine olanak tanır.

Girişimci kadınların %8.5'i nispeten düşük maliyetlerle başlanabilen projelerden biri olan dikiş alanında faaliyet göstermektedir. Bu arada bazı insani yardım kuruluşlarının sunmuş olduğu eğitim kursları vasıtasıyla bu küçük projelerin yaygınlaşmasına yardımcı olduğu da aşıkardır.

Mevcut yerel ham maddeler kullanılarak işlenen pamuk, yün, ipek, boncuk aksesuar, miras eşyaları sepeti, cam dekorasyon, nakış, yün dokuma ve buna benzer işleri içeren el sanatlarıyla uğraşan katılımcı oranı %14,3 gibi bir seviyeye ulaşmıştır. Burada da İnsani yardım dernekleri ile kuruluşlarının aştığı eğitim merkezlerinin bu alanın canlanmasında ciddi bir katkısı bulunmaktaydı.

Yemek hazırlama konusu ise %10,5 oranla kadın girişimcilerin yürüttüğü başarılı projelerin başında gelmektedir. Yemek hazırlama projesi büyük sermaye gerektirmeyen ve kadınların evde çalışabilecekleri en başarılı küçük projelerden biridir. Çoğu kadının bu alanda yeterli deneyime sahip olduğu nedeniyle bu tür projelerde büyük mali zararlar söz konusu olmamaktadır.

Hayvancılık alanında çalışan kadınlara gelince bunlar katılımcıların %10,5'i oluşturmaktadır. Bu tür projelerde çalışmak büyük bir kas gücü gerektirmediğinden dolayı kadınlar bu işi kendi evlerine yakın bir yerde yapabilmektedirler. Söz konusu projelerin çoğu, hayvancılıktaki büyük deneyimleri nedeniyle kırsal topluluklarda daha çok rastlanmaktadır.

Şifalı bitkileri toplayıp satan kadınların oranı ise %0,9 ile oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Suriye'nin kuzeyi'ndeki güvenli bölgede kadın girişimcilerin karşılaştıkları engelleri tespit etmektir. Dolayısıyla araştırma sonuçları, kadın girişimcilerin önündeki en büyük engelin finansal destek eksikliği olduğunu gösterirken bu sorunu dile getiren kadın girişimcilerin oranı %68,0'a ulaşmıştır.

Kadın girişimcilerin çalışmaları sırasında karşılaştıkları engeller arasında bölgede askeri kontrol noktalarının bulunması nedeniyle bir bölgeden diğerine geçiş ve ulaşım zorluğu yer almaktadır. Bu engelle karşılaşan kadınların oranı %34,2 olarak kaydedildi.

Kadın girişimcilerin çalışmaları sırasında karşılaştıkları engeller arasında bölgede halen devam eden silahlı çatışmalar ve terör örgütlerinin düzenlediği saldırılar nedeniyle güvenlik sorunları da yer almaktaydı. Bölgede bu güvenlik sorunuyla karşılaşan kadınların oranı %35,7 sınırlarındadır.

Kadın girişimcilerin %33,0'u Tecrübe eksikliği sorunu yaşadıklarını dile getirdiler. Bu konu girişimciliğin devamlılığını etkileyen önemli bir faktördür.

Diğer zorluklardan biri de kadın girişimciliğinin genellikle dikiş ve yemek hazırlama gibi geleneksel alanlarda sıkışmasıdır. Bu zorlukla karşılaşan kadın katılımcıların oranı %12,8'dir

Kadın girişimcilerin %9,0'u sosyal engellerle karşılaştıklarını ifade ettiler. Bu engeller, kadının toplum içerisinde öncü bir projeye liderlik etme düşüncesinin kabul edilmemesine bağlıdır.

Eğitim düzeyi düşük olduğu için engellerle karşılaşan kadın katılımcıların oranı %8,5'tir.

Ürünlerini satacak pazar bulamamaktan kaynaklı sorun yaşayan kadın girişimcilerin oranı %15,2 olarak gösterildi.

Ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili kişisel engellerle karşılaşan kadın girişimcilerin oranı %17,6 olarak kaydedildi.

Tablo 5.11'de olduğu gibi anketlerde yanıt verenlere finansman veya kredi alıp almadıkları sorulduğunda, %96'sı finansman veya kredi almadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 5.12'de gösterilen sonuçlar, katılımcıların %30'a karşı %70'inin projelerine başlamadan önce herhangi bir eğitim kursuna tabi olmadığını yansıtmıştır.

Tablo 5.13'da gösterildiği gibi sonuçlar, yanıt verenlerin çoğunluğunun üç yıldan az deneyime sahip olduğunu ve oranın %84,8 olduğunu göstermektedir. Bu yüzde, bölgedeki kadın girişimcilerin deneyimsiz olduğunu göstermektedir

Tablo 5.14'da gösterildiği gibi sonuçlar, yanıt verenlerin %67,1'inin pazarların olmaması nedeniyle bazen ürünlerini satmakta zorlandıklarını göstermektedir.

Sonuçlar, Tablo 5.15'da olduğu gibi, katılımcıların çoğunluğunun, %74,8'inin projeleri için hammadde bulmakta bazen zorluk yaşadığını gösterdi.

Katılımcılara projelerinin geleceği hakkında iyimser olup olmadıkları sorulduğunda, araştırmaya katılan kadın girişimcilerin önlerine çıkan engellere rağmen alınan cevapların %77,6'sı oldukça iyimser olduklarını gösterdi. Bu bakış açısı kadın girişimcililiğinin sürdürülebilirliği için önemli bir faktördür.

Bu tezde sunulan sonuçlara dayanarak, kadın girişimciler, kredilere ve finansmana sınırlı erişim, pazarlara erişim güçlükleri ve ham maddeye erişim güçlükleri gibi ekonomi alanında pek çok engelle karşı karşıya kalmaktadır. Hukuki ve idari alanda ise kadın girişimciler vergi koymak gibi bu tür engellerle karşılaşmadı. Güvenlik alanında, kadın girişimciler bölgedeki nisbi güvenlik ve istikrara rağmen bu sorunla karşı karşıya kalmış duruma, ancak ara ara askeri gruplar arasında yaşanan çatışmalar, onların bir bölgeden diğerine geçişlerine mani teşkil etmişti.

Kadın girişimciler ayrıca toplumun kadın liderliğini ve girişimciliğini kabul etmemesi gibi sosyal alanda da engellerle karşılaşmışlardır.

ÖNERİLER

Yukarıdaki veriler ışığında, güvenli bölgede girişimciliğin gelişimini destekleyen kadın girişimcilere, yerel meclislere, sivil toplum kuruluşlarına ve kadın derneklerine aşağıdaki tavsiyelerde bulunuyorum.

Bir iş kurmak oldukça zor olup çok fazla çalışma ve büyük çabalar gerektirmektedir. Dolayısıyla kadınların bu yolda karşılarına çıkan engelleri aşabilmeleri bazen daha zordur. İş bir yük haline gelse de ödüllendirici de olabilir. Kendi işinizi kurmak, sizde bağımsızlık, esneklik ve finansal özgürlük duygusu yaratır. Kadın

girişimcilerin girişimcilik yeteneklerine güvenmeleri, eğitim ve öğretim yoluyla kendilerini güçlendirmeleri önemlidir. Girişimcinin bir iş fikri varsa, girişimcilik yolculuğuna çıkmaya karar verdikten sonra aşmak zorunda kalabileceği engelleri göz ardı ederek bunu test etmelidir. Ayrıca kadın girişimciler, işletmelerinin performansını ve başarısını nasıl artırabilecekleri konusunda alternatifler aramalıdır. Örneğin, girişimciliğin en iyi uygulamalarını öğrenmek için sadece yakınlarda olan topluluklarda değil, aynı zamanda farklı şehir ve bölgelerdeki deneyimlerden yararlanmak için başarılı girişimcilerle irtibat ve ilişkiler kurmalıdırlar.

Bölgedeki yerel meclisler ve sivil toplum kuruluşları da kadın girişimciliği konusunda doğru istatistikler toplamalı ve sağlamalıdır. Zira bu husus, kadın girişimcilerin ekonomik etkisinin daha fazla araştırılması, karşılaştırılması ve anlaşılması için önemli olacaktır.

Kadın girişimcilerin performansını etkileyen ana faktörlerden birinin idari çevre olduğu bu çalışmada kanıtlanmıştır. Yerel meclisler, kadın girişimciler için teşvik edici bir ortam yaratmak için cinsiyet ayrımı gözetmeksizin yasalar ve politikalar üretmelidir. Bu bağlamda yerel meclisler, topluluk ile bölgede yardım sağlayan kuruluşlar ve dernekler arasındaki bağlantıyı oluşturduğu için çeşitli şekillerde destek sağlanmalıdır. Bir iş kurmak için maddi bağış ve hibeler ve bunlara ek olarak iş büyütme gelişimine yönelik mevcut desteğin kalitesini artırarak bu çalışmada belirlenen engelleri minimum seviyeye düşürecek yeni programlar tasarlamak için çabalar gösterilmelidir.

Hammadde eksikliği ticari büyümeyi etkilemektedir. Bu nedenle, devlet garantili planlar bu açıdan önemli bir araç olabileceğinden, bölgedeki finans kurumları daha kolay ve uygun maliyetli erişim sağlama olasılıklarını araştırmalıdır.

Çalışmada daha önce de belirtildiği üzere Güvenli bölgede girişimcilik faaliyetlerini desteklemeye yönelik birçok program bulunmaktadır. Ancak bu programların genelde kamp dışında yoğunlaşması, kamplarda yaşayan kadın girişimciler için zorluklar yaratmaktadır. Bu tür programlara katılımları, ulaşım maliyeti ve eğitim merkezlerine ulaşım için harcanan zamanın maliyeti nedeniyle engellenmektedir. Bu nedenle, tüm bölgelerdeki kadın girişimcilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak için tür programlar kamplarda da faaliyete geçmelidir.

Bölgedeki ilgili makamların kadın girişimcilere ürünlerini sergilemeleri için özel sergiler düzenlemesi, ürünlerini sergileyebilecekleri pazar eksikliği sorununun çözülmesine yardımcı olacaktır.

Yerel meclislere bağlı medya ofisleri, üretken çalışma ve özgüven kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik bilinçlendirme kampanyaları yürütmelidir. Bu şekilde, kamplardaki ülke içinde yerinden olmuş kişiler, kamplarında kullanılan insani destek modelleriyle pekiştirilen bağımlılık kültürünün üstesinden gelebilme kabiliyetine sahip olacaklardır.

Yerel finans ve bankacılık kapasitelerini güçlendirerek ve yenilikçi ve sürdürülebilir finansman destek programları geliştirerek, bölgedeki kadın girişimciler için mali yapının güçlendirilmesine ve etkin ve uygun finansman mekanizmalarının geliştirilmesine odaklanılmalıdır.

Kadın girişimcileri daha iyi anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç var. Daha iyi bir anlayışla, kadın girişimcilerin tüm potansiyelini desteklemek ve geliştirmek için daha iyi politikalar uygulamaya konulabilir.

Bu çalışma kadın girişimciliğiyle sınırlı olduğundan ve erkek girişimcilik faaliyetlerini incelemediğinden, gelecekteki araştırmalar, aynı sınırlamalarla karşılaşp karşılaşmadıklarını belirlemek için erkek girişimciliğinin koşullarını dikkate almalıdır.

KAYNAKLAR

- Abdulhamit, M.(2022)."Hayat Fonu", Kuzey Suriye'deki küçük projeler için krediler
<https://www.alaraby.co.uk/society/>
- ▼ Acs, Z.J., Audretsch, D.B. & Robert J.S.(2009). Entrepreneurship, Growth, and Public Policy. New York: Cambridge University Press
https://www.academia.edu/7523360/Entrepreneurship_Growth_and_Public_Policy
- ACU.(2017). Danimo Fırat Kalkanı raporu - Destek Koordinasyon Birimi https://acu-sy.org/ar/imu_reports/imu-euphrates-shield-dynamo-01-narrative-2017/
- Ahmad, N., & Seymour, G., R. (2008). Defining entrepreneurial activity: Definitions supporting frameworks for data collection. OECD Statistics Working Papers, 2008/01.OECD Publishing.
- Aidis, R.(2003). Entrepreneurship and Economic Transition Amsterdam: Tinbergen Institute Discussion Paper.
- Al Furat Haber Ajansı. (2023). <https://www.youtube.com/watch?v=TrUpkntP2Ko> Erişim Tarihi: 05/01/2023
- Al Mashhadani, S.S. (2019) .Bilimsel Araştırma Metodolojisi, Usame Yayınevi, Ürdün - Amman.
- Alam,S. & Mohiuddin,G(2014)Chronological Development of Entrepreneurship Concept Critical Evaluation, American Journal of Economic ,vol.4, No.4 ,2014,p130-135<http://article.sapub.org/10.5923.j.economics.20140402.05.html>
- Aulet, B., & Murray,F.(2013). A TALE OF TWO ENTREPRENEURS: Understanding Differences in the Types of Entrepreneurship in the Economy, by the Ewing Marion Kauffman Foundation. All rights reserved.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2259740

- Autio, E.(2007) Global Entrepreneurship Monitor: 2007 Global Report On High Growth Entrepreneurship. Wellesley, MA/London: Babson College and London Business School. <https://www.gemconsortium.org/file/open?fileId=47112>
- Aykan, E. (2002). Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları (Kayseri’de Bir Uygulama), Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Barot, H. (2015). Entrepreneurship - A Key to Success. The International Journal of Business and Management, Vol.3, No.1, January 2015; 163-165.
- Baumol, W.J. (1968). Entrepreneurship in Economic Theory. The American Economic Review, Vol. 58, No. 2, Papers and Proceedings of the Eightieth Annual Meeting of the American Economic Association May, pp.64-71 https://www.cooperative-individualism.org/baumol-william_entrepreneurship-in-economic-theory-1968-may.pdf
- Bayram, A.S. (2017) .Çatışma alanlarında girişimcilik <https://ahmadsb.com/books/entre-in-conflict-zone/ar/>
- Binafsaj organizasyonu. (2022). Öncü projelerin ilham verici hikayeleri <https://violetsyria.org/inspirational-stories-for-entrepreneurial-projects/>
- Bosma, N., & Levie, J. (2009). Global Entrepreneurship monitor <https://www.gemconsortium.org/file/open?fileId=47108>
- Cantwell, M. (2014). 21st Century Barriers to Women's Entrepreneurship. Majority Report of The U.S. Senate Committee On Small Business and Entrepreneurship
- Carland,J.W, Bolton; W.R. Carland; J.A.C. & Hoy,F. (1984). Differentiating Entrepreneurs from Small Business Owners, Academy of Management Review, Cilt.9, No.2, 1984
- Carter, S., & Marlow,S(2007) Female entrepreneurship: theoretical perspectives and empirical evidence, Taylor & Francis e-Library, 2006.
- Choto, P., Tengeh, R. & Iwu, C. (2014). Daring to survive or to grow? The growth aspirations and challenges of survivalist entrepreneurs in South Africa. Environmental Economics, 5(4).

- Cooney, T.M. (2012). Entrepreneurship Skills for Growth-Orientated Businesses, Report for the Workshop on 'Skills Development for SMEs and Entrepreneurship, Danish Business Authority. https://www.oecd.org/cfe/leed/cooney_entrepreneurship_skills_HGF.pdf
- Destek Koordinasyon Birimi. (2023). Kuzeybatı Suriye'de girişimcilik gerçeği, https://acu-sy.org/ar/imu_reports/the-reality-of-entrepreneurship-thematic-01-2023/
- Dily sabah.(2022). <https://www.dailysabah.com/politics/war-on-terror/new-syria-safe-zones-to-contribute-to-stability-experts>
- Drucker, P. (1985). Innovation and Entrepreneurship: Practices and Principles http://www.untag-smd.ac.id/files/Perpustakaan_Digital_1/ENTREPRENEURSHIP%20Innovation%20and%20entrepreneurship.PDF
- Elnaşmi, M.M.(2017). Yemen Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nde idari bilimler bölümü öğrencileri arasında girişimcilik projeleri kurma niyetine girişimcilik özelliklerinin etkisi, Cilt: 10.
- Enab baladi.(2020) Basılı gazete - sivil toplum kuruluşları - Sayı: 447 <https://www.enabbaladi.net/archives/416029>
- Enabbaladi(2021) Suriye Kalkınma Vakfı. <https://www.enabbaladi.net/archives/534222>
- Erkmen,S. (2022). Kuzey Suriye neresidir? Sosyo-ekonomik bir analiz, <https://fikirturu.com/jeo-strateji/kuzey-suriye-neresidir-sosyo-ekonomik-bir-analiz/>
- European Commission. (2014). Statistical Data on Women Entrepreneurs in Europe, European Commission, B-1049 Brussels.
- Ewoh, E. (2014). Female entrepreneurs 'performance: A systematic literature review of forces influencing the performance of African female entrepreneurs. Jyväskylä University: School of Business and Economics
- Geoffrey. J. & Wadhvani R. D.(2006). Entrepreneurship and Business History: Renewing the Research Agenda

- Geoffrey, J. & Wadhvani R. D.(2007). Entrepreneurial Theory and the History of Globalization, Business History Conference. Vol:5
- Global Entrepreneurship Monitor.(2009). erişim adresi: https://www.academia.edu/2868404/Global_Entrepreneurship_Monitor_2009_Executive_Report
- Global Entrepreneurship Monitor.(2012). erişim adresi: <https://gemconsortium.org/report/gem-2012-womens-report>
- Gobat, J. & Kostail,K.(2016). IMF Working Paper Syria's Conflict Economy WP/16/123. erişim adresi <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp16123.pdf>
- Gürol, y. & Atsan,N. (2003).Entrepreneurial characteristics amongst university students Some insights for entrepreneurship education and training in Turkey.vol:48 N.1,2006
- Güven, B. & Kaygın. E. (2015). Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel: Siyahinci Akademi istanbul https://www.academia.edu/37234401/Giri%C5%9Fimcilik_Temel_Kavramlar_Giri%C5%9Fimcilik_T%C3%BCrleri_Giri%C5%9Fimcilikte_G%C3%BCncel_Konular%C4%B1
- Haddad, M . İsmail, R . & Habash, L. (2011). Küresel Girişimcilik Gözlemevi 2009, Suriye Ulusal Raporu, Şam,1. Baskı
- Healey, K.(2012).Global Entrepreneurship Monitor2012 Women's Report,BABSON, The Center for Women's Leadership. <https://gemconsortium.org/report/gem-2012-womens-report>.
- Hisrich, R. D., Peters, M., & Shepherd, D.(2017). Entrepreneurship: Tenth edition. New York, NY:10121, McGraw-Hill Education, Tenth edition.
- Hodgson, G.M . (2001). How Economics Forgot History: The Problem of Historical Specificity in Social Science. London: Routledge. https://books.google.com.tr/books/about/How_Economics_Forgot_History.html?id=6iAw3QGTJjoC&printsec=frontcover&newbks=1&newbks_redir=0&source=gb_mobile_entity&hl=ar&gl=TR&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

- Hughes, J. R. T. (1983). "Arthur Cole and Entrepreneurial History." *Business and Economic History*, 12: 133-44.
- İMF.(2009). IMF Country Report No. 09/55. erişim adresi <https://www.imf.org/en/Search#q=%E2%80%9CSyrian%20Arab%20Republic%3A%202008%20Article%20IV%20Consultation%2C%E2%80%9D%20IMF%20Country%20Report&sort=relevancy>
- İrdem, İ., Zengin, Ü., Gören., &Uzun, M. (2020). Türkiye'deki Suriyeliler ve sınır ötesi güvenli bölge, Polis Akademisi Yayınları: ankara https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/Tu%CC%88rkiyedeki%20Suriyeliler_Dijital.pdf
- İsmail, A. Ö. (2010). Sanayi kuruluşlarında girişimcinin özellikleri ve teknik inovasyona etkisi, *Al-Qadisiyah İdari ve İktisadi Bilimler Dergisi* _ Cilt 12 2010 yılı 4. Sayı
- Iversen, J., Jorgensen, R., & Malchow-Moller, N. (2008). Defining and measuring entrepreneurship. Volume 4, 6 issues. ISSN paper version 1551-3114
- Jones, G & Wadhvani, R.D. (2006). Entrepreneurship and Business History: Renewing the Research Agenda. https://www.researchgate.net/publication/237402752_Entrepreneurship_and_Business_History_Renewing_the_Research_Agenda.
- Jennings, J. E . & Brush, C. G. (2013). Research on women entrepreneurs: challenges to (and from) the broader entrepreneurship literature? *The Academy of Management Annals*, 7(1), 663–715.
- Keskin, N .(2020). İşletme Tarihi'nde Bir Araştırma Alanı Olarak Girişimcilik Kavramı: Kökenleri, Evrimi, Kültür ve Değerler Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Değerlendirme, *ADAM AKADEMİ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 357-376
- Lackeus, M. (2015). Entrepreneurship-in-Education. Avrupa Komisyonu https://www.oecd.org/cfe/leed/BGP_Entrepreneurship-in-Education.pdf
- McCraw, Thomas K. (2006). "Schumpeter's Business Cycles as Business History." *Business History Review*, 80, Summer: 231-261

- Mitchell, R. K., Busenitz, L., Lant, T., McDougall, P. P., Morse, E. A., & Smith, J. B (2002). "Towards a Theory of Entrepreneurial Cognition: Rethinking the people Side of Entrepreneurship Research." *Entrepreneurship Theory and Practice*, Copyright 2002 by Baylor University.https://www.academia.edu/28662399/Toward_a_Theory_of_Entrepreneurial_Cognition_Rethinking_the_People_Side_of_Entrepreneurship_Research
- Muhammed, M. (2018). Ekonomi - Suriyelilerin parası ve işi, <https://www.eqtsad.net/news/article/19186>
- Murphy, Antoin E.(1986). *Richard Cantillon: Entrepreneur and Economist*. CLARENDON PRESS · OXFORD
- Mustafa, Ş. (2022). Suriye göç ve yerinden edilme haritası - Al Jazeera.<https://www.aljazeera.net/politics/2022/3/14/11>
- Narin, M., Marşap, A., & Gürol, M.A. (2006). "Global Kadın Girişimciliğinin Maksimizasyonunu Hedefleme: Uluslararası Arenada Örgütlenme ve Ağ Oluşturma", *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8 (1), 65-78.
- Nimeshi, K.G.S. & Edirisinghe, D. (2016). *Entrepreneurship and Innovation Management Journal*, Department of Commerce and Financial Management, College of Commerce and Management Studies, University of Kelaniya, Sri Lanka.vol:4,sayı:2,
- OCED. (2017). *Policy Brief on Women's Entrepreneurship*.
- OECD. (2014). *Women and Business 2014 Accelerating Entrepreneurship in the Middle East and North Africa Region*. <https://www.oecd.org/mena/competitiveness/WomeninBusiness2014Arabic.pdf>
- Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi.(2018). *Kuzey Suriye'de Geçim Kaynakları* (2018)<https://omrandirasat.org/>

- Praag, M.V. (1999). Some Classic Views On Entrepreneurship. *ekonomist*147.NO.3,p:313
- Prokopenko, J. & Pavlin, I. (1991). Entrepreneurship development in public enterprises. Geneva: International Labour Office
- Richardson, P., Howarth, R., ve Finnegan, G. (2004). The challenges of growing small businesses: Insights from women entrepreneurs in Africa. SEED Working Paper No.47
- Rocha, C.V. (2012). Entrepreneurship in economic theory , School of Economics and Management, University of Porto.
- Schumpeter, J.A. (1947). The Creative Response in Economic History. *The Journal of Economic History*, vol: 7 , 149-159. <https://www.jstor.org/stable/2113338>
- Şevah, E., Nasrullah, B. & Abdallah, O. (2022). Jusoor Araştırma Merkezi <https://jusoor.co/storage/posts/old-pdf/1922.pdf>
- Shmailan, B. A. (2016). Compare the Characteristics of Male and Female Entrepreneurs as Explorative Study. *Journal of Entrepreneurship & Organization Management*, 5(4), ISSN: 2169-026X, DOI: 10.4172/2169-026X.1000203, 1-7.
- Soto, J. H. (2010). Socialism, economic calculation and entrepreneurship, George Mason University, USA https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3916269
- Stel, A., Carree, M. & Thurik, R.(2005). The Effect of Entrepreneurial Activity on National Economic Growth, SCALES-paper N200419 <https://core.ac.uk/download/pdf/7074508.pdf>
- Suriye Sivil Savunması. (2022). Suriye'nin kuzeybatısındaki Suriyeli kadınların karşılaştığı zorluklar <https://www.syriacivildefence.org/ar/our-reports/field-reports>
- Suriye'de faaliyet gösteren şirketler. (2010) <https://www.syria-oil.com/5037/>

- The World Bank Annual Report .(2013)
<https://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/978-0-8213-9937-8>
- Turkawi, H. (2018). Suriye'de ekonomik kalkınmanın öncelikleri, savaş sonrası kalkınma ve dönüşüm aşaması, Edraak Araştırma ve İstişare Merkezi.
- Valette, D. & Matei, A. (2022). Women and children in widows' camps in Syria, World Vision Organization.
- Veena, M. & Nagaraja. (2013). Comparison of Male and Female Entrepreneurs – An Empirical Study, International Journal of Engineering and Management Research, Volume-3, Issue-6, December-2013, ISSN No.: 2250-0758
- Verheul, I., Stel, A., & Thurik, R. (2004). Explaining female and male entrepreneurship across 29 countries. Centre for Advanced Small Business Economics (CASBEC), H8-26, Erasmus University Rotterdam.
- Vrheul, I. & Thurik, R. (March 2000). Start up Capital: Differences Between Male and Female Entrepreneurs. EIM Research Report 9910/E,
- Warnecke, T. (2013). Targeting the 'Invisible': Improving entrepreneurship opportunities for informal sector women, (2013),p.10.
https://www.mcgill.ca/isid/files/isid/pb_2013_21_warnecke.pdf
- WESP. (2013) . world Economic situation and prospectes - Economic Report of the Year: Economic Impact of the Syrian Crisis, New York
https://www.un.org/en/development/desa/policy/wesp/wesp_current/wesp2013.pdf
- Wube, M.C. (2010). Factors Affecting the Performance of Women Entrepreneurs in Micro and Small Enterprises: A Case of Dessie Town: A Master Thesis submitted to Bahir Dar University: Faculty of Education and Behavioral Sciences.
- Yada ,V. & Unni, J. (2016). Women entrepreneurship: research review and future directions, Journal of Global Entrepreneurship Research, Institute of Rural Management Anand (IRMA), Anand, Gujarat 388001, India

Yerel Kalkınım

a Organizasyonu. (2019). Kuzey Suriye'de kadınların katılımını artırmakhttp. <https://ldo-sy.org/ar/>

Yusuf, ö. (2021). El Cezire - yerinden edilmiş Suriyeliler 2021 - felaket rakamları <https://www.aljazeera.net/news/humanrights>.

KAYNAKLAR EKLER

ALBaath Üniversitesi(2010) <https://albaath-univ.edu.sy>(Erişim Tarihi:12.03.2022)

Bilgi Ansiklopedisi Gençlik Projesi(2010). Suriye Kalkınma Vakfı <https://www.marefa.org/>(Erişim Tarihi:22.01.2022)

Female Entrepreneurship Index (2015). Global Entrepreneurship & Development Indexhttps://www.researchgate.net/publication/280531562_Female_Entrepreneurship_Index_2015_Global_Entrepreneurship_Development_Index(Erişim Tarihi:02.01.2022)

GEM 2020/2021 GLOBAL REPORT<https://www.gemconsortium.org/report/gem-20202021-global-report>(Erişim Tarihi:03.02.2022).

Humus Ticaret Odası İş Kadınları Komitesi(2001): <https://homschamber.com/committee>(Erişim Tarihi:22.01.2022)

Omran Stratejik Araştırmalar Merkezi. (2021). Fırat Kalkanı ve Afrin bölgelerinde tarımsal geçim programlarının gerçekliğinin ve etkinliğinin değerlendirilmesi <https://www.omrandirasat.org/>(Erişim Tarihi:30.09.2021)

Suriye Diyalog Merkezi (2022). Kamplardaki kadınların yaşamının gizli tarafı<https://sydialogue.org/> (01.01.2023)

Women, Business and Law Report(2022) <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/b187725b-29ff-5c61-91e7-5110ab3c4a71>(Erişim Tarihi:01.01.2023)

World Economic Forum(2019) <https://www.weforum.org/agenda/2019/06/women-finance-least-developed-countries-collateral/>(Erişim Tarihi:11.01.2022)

EKLER

EK-1 GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ GÖÇ ENSTİTÜSÜ KADIN ÇALIŞMALAR ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ ARAŞTIRMA ANKET FORMU

Değerli Girişimci,

Bu anket formu **Suriye Güvenli Bölgede Kadın Girişimciler** adlı tez Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı'ndan olup, Prof. Dr. Yücel KARATAŞ danışmanlığı altındadır.

Ankete vereceğiniz cevaplar bilimsel veri analizi için kullanılacak olup, başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Katılımcıların kişisel bilgileri Gizlilik Politikasına uygun olarak saklanacaktır. Anket sorularına verilen eksiksiz ve doğru cevaplar, arama +sonuçlarını doğrudan etkileyecektir. Bu katkı, bilimsel literatürün ilerlemesine yardımcı olacaktır. Ayırdığınız zaman ve katkılarınız için çok teşekkür eder, çalışma hayatınızda başarılar dilerim. Selamlar.

Suriyenin Güvenli Bölgesindeki Kadınlara Sunulmuş Anket (TÜRKÇE)

İkamet Adresi	Jarablus	Kamp
		Kamp dışında
	Ezaz	Kamp
		Kamp dışında
	Elbab	Kamp
		Kamp dışında
	Çobanbey	Kamp
		Kamp dışında
	Efrin	Kamp
		Kamp dışında
	Mare	Kamp
		Kamp dışında
Yaşınız	25-18	
	35-26	
	50-36	
	+50	
Medeni Durumunuz Nedir	Bekar	
	Evli	
	Boşanmış	
	Dul	
Kaç Çocuğunuz Var	1-0	
	3-2	
	+4	
Eğitim Seviyesi	Okur yazar	
	İlk okul	
	Orta Okul	
	Lise	
	Önlisans	
	Yüksek Lisans	
Yılların Deneyimi	Üç yıldan az	
	Altı yıldan az	
	Altı yıldan fazla	
İşe başlamadan önce eğitim kursları aldınız mı	Evet	
	Hayır	
Proje yapma nedenleri	Para kazanmak	
	Mali bağımlılık için	
	Piyasadaki bir ihtiyacı doldurmak için	
	Başka seçeneğim yok	
İş türleri	Tarım	
	Ticaret	
	Dikiş	

	El emeği
	Kuaför
	Başka
Kredi alıyormusunuz	Evet
	Hayır
Ürün satamak için pazarlar var mı	Evet
	Hayır
	Bazen
Hammaddeler mevcut mu (girdi)	Evet
	Hayır
Projenizin geleceği konusunda iyimsermisiniz	Evet
	Hayır
İş yeri	Evde
	Evin dışında
Karşılaştığınız sorunlar nelerdir	Sosyal Engeller
	Güvenlik engeller
	Maddi engeller
	Başka

عزيرتي رائدة الأعمال

استمارة الاستبيان هذه من معهد الهجرة بجامعة غازي عنتاب، قسم دراسات المرأة، من أجل أطروحة بعنوان راندات الأعمال في المنطقة الآمنة، تحت إشراف الدكتور اليرفور يوجال كراداش.

سُتستخدم إجاباتك على الاستبيان لتحليل البيانات العلمية ولن تُستخدم لأي غرض آخر. سيتم تخزين المعلومات الشخصية للمشاركين وفقاً لسياسة الخصوصية. ستؤثر الإجابات الكاملة والصحيحة لأسئلة الاستطلاع بشكل مباشر على نتائج البحث. ستساعد هذه المساهمة في تطوير الأدبيات العلمية. شكراً جزيلاً على وقتك ومساهماتك وأتمنى لك التوفيق في حياتك العملية. سلامي

Suriyenin Güvenli Bölgesindeki Kadınlara Sunulmuş Anket (ARAPÇA)

مكان الإقامة	جربلس	في الخيم
		خارج المخيم
	عزاز	في الخيم
		خارج المخيم
	الباب	في الخيم
		خارج المخيم
	الراعي	في الخيم
		خارج المخيم
	عفرين	في الخيم
		خارج المخيم
	مارع	في الخيم
		خارج المخيم
العمر	25-18	
	35-26	
	50-36	
	+50	
الوضع الاجتماعي	Bekar	
	متزوجة	
	مطلقة	
	ارملة	
كم عدد اطفالكم	1-0	
	3-2	
	+4	
التعليم	ابتدائية	
	اعدادية	
	ثانوي	
	معهد عامين	
	جامعية	
سنوات الخبرة	تعليم عالي	
	اقل من ست سنين	

	أقل من ست سنين
	أكثر من ست سنوات
هل حصلت على دورات تدريبية قبل البدء بالعمل	نعم
	لا
أسباب قيامك بالمشروع	كسب المال
	من أجل الاستقلال المادي
	من أجل تغطية حاجة في السوق
	لا يوجد لدي خيار آخر
أنواع العمل	الزراعة
	التجارة
	الخطاطة
	أعمل يدوية
	كوفيرة
	خيار آخر
هل تأخذين قروض	نعم
	لا
هل يوجد اسواق لأجل بيع المنتجات	نعم
	لا
	احيانن
هل يوجد مواد خام	نعم
	لا
هل انت متفائلة في المستقبل من نجاح مشروعك	نعم
	لا
اماكن العمل	في المنزل
	خارج المنزل
ما هي المشاكل التي تواجهها	عوائق اجتماعية
	عوائق أمنية
	عوائق مادية
	غير ذلك